

Peter Henning

EN IZEGEM

TER GELEGENHEID VAN DE BENOITHERDENKING

**1834
1984**

NR. 70 - XXIVe JAARGANG/3 van het Heemkundig tijdschrift "TEN MANDERE" - 1984.
Het geheel werd verzorgd door Hendrik Willaert

Dit gehele nummer kwam tot stand onder de auspiciën van het
Izegemse Stadsbestuur.

De illustratie van de kaft werd samengesteld uit:

- 1. Een getekend portret van PETER BENOIT door Walter VAES.*
- 2. De handtekening van PETER BENOIT.*
- 3. Een reproductie van een ets van "Huize PAX INTRANTIBUS" van Hans SÖENEN.*

Peter Benoit

EN IZEGEM

Samenstelling catalogoog en tentoonstelling: Hendrik Willaert

*In opdracht van: de Stedelijke Culturele Raad
de Heemkundige Kring Ten Mandere
het Stadsbestuur van Izegem*

*Naar aanleiding van de 150ste verjaardag van Benoits
geboorte georganiseerd in het Stadhuis van 15 september tot
15 oktober 1984.*

"... VAN HEDEN AF ZOU DE GESCHIEDENIS DER MODERNE
VLAAMSCHE MUZIKALE BEWEGING ONVOLLEDIG ZIJN INDIEN
DE STAD ISEGHEM ER NIET ALS EEN AANSTAANDE CENTRUM
IN AANGETEEKEND STOND..."

Julius DeGeyter 18 aug 1895

Onze dank gaat op de eerste plaats naar de velen die documenten in bruikleen hebben gegeven, in het bijzonder naar de heer Louis Ameye, kleinzoon van Benoits trouwe Izegemse vrienden Camille Ameye-Dobbelaere en huidig beheerder van het familiearchief in Louise-Marie en verder naar de heer Kamiel Cooremans, directeur van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium in Antwerpen die zo bereidwillig zijn bibliotheek openstelde. Hetzelfde geldt de heer Paul Vandebuerie, conservator van het Benoitmuseum in Harelbeke.

Dank ook aan de heemkundige kring Ten Mandere die de realisatie van deze catalogoog mogelijk maakte en aan de heer Antoon Vandromme die de tentoonstelling heeft helpen opbouwen.

Dank tenslotte aan de verschillende Stedelijke Diensten die heel bereidwillig hun medewerking verleenden.

H. Willaert

HET MUZIEKLEVEN IN IZEGEM IN DE VORIGE EEUW

Izegem, met 28.000 inwoners toch eerder een kleine stad, is tegenwoordig zeer rijk aan muzikaal leven en dit zowel naar kwantiteit als naar kwaliteit. Twee fanfares en twee harmonieorkesten (alle hoog gekwoteerd in provinciale en nationale toernooien), tien koren (met opdrachten variërend van parochiedienst tot concertpodia), een vrij bloeiend concertleven en een hooggewaardeerde muziekacademie zijn de componenten van deze muzikale activiteit.

Maar ook in vorige eeuw, toen Izegem evolueerde van 7500 inwoners tot 12.000 was er een ware muzikale bedrijvigheid die in de loop van de eeuw steeds meer uitbreiding nam en die vooral in de tweede helft van de eeuw werd gekenmerkt door een harde en niet altijd fraai gevoerde concurrentiestrijd.

De basis van deze bedrijvigheid ligt bij Bernard Crombez (1778-1851), oud-muzikant uit het Franse leger, die zich in 1806 in Izegem kwam vestigen. Hij hield een schooltje open en werd vanaf 1807 handelaar.

1894 - DE MANDELKOOR bij het 35-jarig bestaan van deze zangilde. - Zittend: August de Ryckere - Arseen Desmet - Jan Deldaele - Apotheker Rodenbach - Valère Vanden Bogaerde - Fr. Berlamont - Camiel Kerckhof - Pierre Bourgeois - Heldenbergh - Jozef Deldycke. - Staande: 1ste rij: Jules Clement - Florent Naert - ? - Gustaaf Naert - Jules Naert - Cyriel Mulie - Goethals - ? - Florent Heldenbergh - Alfons Sevenoo - Jozef Kerckhof - ? - Michel Vandommele - Jules Kerckhof. - Staande 2de rij: Camiel Mulie - ? - Polydor Wybo - Richard Vandommele - ? - Ivo Sevenoo - Camiel Meerschaert - Henri Deblauwe - Jules Castelein - Cyriel Sintobin. - Staande 3de rij: Theofiel Defauw - Alberic Scheldeman - ? - Henri Vanbesien - Jules Vanbesien - Jules Vandenberghe - Camiel Clement - ? - Scheldeman.

Datzelfde jaar huwde hij Coleta Ameye. Hij was gemeenteraadslid tot 1822, jaar waarin hij onderwijzer werd in de gemeenteschool. Hij was een vaardig tekenaar en schilder en stichtte in 1828 een eerste Izegemse Tekenacademie. Er zijn trouwens van zijn hand nog enkele schilderijen bewaard gebleven. Maar hij was vooral musicus en wist op korte tijd in Izegem een muziekkorps te organiseren dat de feestelijkheden van de municipaliteit op-
luisterde. Deze fanfare waaruit de huidige Stadsfanfare is ontstaan, behoort tot de oudste van het land. Deze groep bleef met wisselvallige kwaliteit actief onder Franse bezetting. Tijdens de Hollandse Tijd droeg de groep de naam St. Cecilia en werd in 1826 het eerste Muziekfestival georganiseerd.

Intussen had Crombez in 1823 een muziekschool gesticht die onder zijn leiding tot 1847 bleef bestaan. Hij leidde de fanfare tot kort voor zijn dood in 1851. De verdere evolutie is niet heel duidelijk en de verschillende bronnen spreken elkaar tegen, maar volgende hypothese kan worden verdedigd. Uit de groep van Crombez zijn twee fanfares gegroeid: een rechtstreekse tak vanaf 1845 onder de benaming "Stadsfanfaren" en een nieuwe groep gesticht in 1860 onder de naam "De fanfare-jongens van Boos Iseghem" waarbij deze laatste al gauw de naam kreeg "liberaal" te zijn.

Naast deze fanfares groeiden echter ook andere musiceermogelijkheden in Izegem. In het kader van de religieuze oefeningen in de Congregatie ontstond in 1850 een groepering van een vijftiental musici die min of meer als kamerorkest kan worden betiteld, al waren er beduidend meer blaasinstrumenten dan strijkers. In 1853 werd deze groepering omvormd en uitgebreid tot de "Harmonie van de Congregatie der Jongmans" die tot op vandaag bestaat. In zowat heel het land ontstonden trouwens rond die tijd tal van verenigingen: aan de ene kant waren dit fanfares en harmonieorkesten, maar daarnaast werden alom naar Duits en Frans voorbeeld mannenkoren opgericht. Ook Izegem bleef daarin niet ten achter en in 1858 ontstond "De Mandelkoor". Naast verschillende concerten trad deze groep ook soms op in de kerk om bij speciale feesten als St.-Cecilia of Kerstmis een meerstemmige mis uit te voeren. Om dit nog meer luister bij te zetten werd in 1864 besloten om ook een orkestafdeling te stichten. Uit de verslagen blijkt dat beide groepen inderdaad verschillende keren samen een plechtige misuitvoering hebben verzorgd.

Cercle Musical

10/232 *Titelpagina van het verslagboek van de "Cercle Musical",
getekend door de secretaris Henri Frutsaert.*

Samengevat kwam de situatie in 1865 er aldus op neer: er waren twee fanfares (Stadsfanfare en Jongens van Boos Iseghem), een harmonieorkest (Congregatie), een mannenkoor en een gelegenheidskamerorkest (beide Mandelkoor). De naamlijsten van de leden tonen aan dat verschillende muzikanten lid waren van meer dan één vereniging, ook de ereleden verdeelden hun financiële steun gelijkmatig en alles schijnt in broederlijke vrede te verlopen. Maar tussen zowat 1865 en 1875 stapelden de moeilijkheden zich op, gevolgd door scheuringen, oprichting van nieuwe verenigingen en het begin van een ongelooflijke onverdraagzaamheid. De problemen schijnen te zijn gegroeid uit politieke en sociaal-liefdadigheidsredenen. Op politiek terrein nam de strijd tussen katholiek en liberaal steeds toe, wat in veel gevallen neerkwam op de tegenstelling clericaal en anti-clericaal. Deze strijd spitste zich uiteraard ook toe tussen de verschillende culturele verenigingen van de twee kampen, en dit zeker in de kleinere gemeenten. Zo verbood in 1866 de pastoor aan De Mandelkoor de toegang tot het doksaal zolang in het orkest twee musici meespeelden die lid waren van De Jongens van Boos Iseghem. Gevolg: de Mandelkoor besloot niet te zingen in de kerk en de orkestafdeling werd zelfs ontbonden. Daaruit ontstond onder impuls van de broers Jules en Camille Ameye het symfonieorkest "Cercle Musical" dat tot 1890 onder leiding van Camille Ameye actief zou blijven en eveneens als liberaal zou bestempeld worden. Intussen was sinds 1863 een liberale steunkas voor onderlinge bijstand werkzaam onder de naam "De Broederliefde". Toen in 1872 "De Jongens van Boos Iseghem" werd ontbonden nam deze vereniging de instrumenten over en werd in 1874 een nieuwe liberale fanfare gesticht eveneens "De Broederliefde" genaamd die tot de eeuwwisseling zou blijven bestaan. Net als de Cercle Musical gaf De Broederliefde geregeld concerten waarvan de opbrengst moest dienen voor liefdadige doeleinden. Speciaal voor dit doel was in 1870 ook nog een "liberaal" koor opgericht, het "Crombez-Zanggenootschp". Door de liefdadigheid te beoefenen kwamen deze verenigingen in botsing met de clerus die zich terzake het monopolie toeëigende, en met de andere muziekverenigingen die ook gelijkaardige activiteiten op het getouw zetten. Het feit dat de liberale verenigingen ook dames uitnodigden op hun concerten was uiteraard ook niet van aard om de clerus goedgunstig te stemmen. Slechts heel uitzonderlijk werd door de concurrerende groepen samengewerkt. Zo bv. op een concert in januari 1880 ten voordele van de behoeftigen van de stad waar Stadsfanfare,

Cercle Musical, Crombez Zanggenootschap en Broederliefde optreden in de Gemeenteschool. Bij officiële plechtigheden als inhuldiging van nieuwe burgemeester en andere stappen de groepen samen in de stoet maar zijn 's anderendaags weer water en vuur. Dat deze botsing, verhevigd door op de spits toegedreven nationaal-politieke spanningen, gepaard ging met openlijke beledigingen (preekstoel, pamfletten...), broodroof, uit huis zetten en andere chantagepraktijken behoort tot de minst verheffende bladzijden uit de cultuurgeschiedenis. Die toestand die geen unicum was voor Izegem alleen duurde zo'n vijftig jaar tot aan de eerste wereldoorlog. Enkele citaten volstaan om de sfeer te schetsen.

Zo bv. uit een sermoen van onderpastoor Slosse gehouden in januari 1875, voor een liefdadigheidsfeest georganiseerd door de Cercle Musical:

"...Ik, door de macht der Heilige kerk onderpastoor van de kerk van Iseghem, spreek de verdoemenis uit over dezen avond gegeven concert en over alle muziekbijeenkomsten die door de liberalen worden bestuurd en ondersteund. Wat is het hoofddoel van zulke vergaderingen? Ja beminde christenen, 't is niet alleen om zangen en muziek door de kerk afgekeurd te hooren, neen, maar 't is om lichtzinnige gesprekken te houden, 't is voor de jongelingen om de jonge dochters te aanschouwen en wulpsche gedachten te verwekken, 't is voor de jonge dochters als eene markt om te prijken en alzoo eenen vrijer te krijgen. Dus gedoemd zij het concert en degonne die het zullen bijwonen en driemaal gedoemd zijn de bestuurders en inrichters, in de naam des ...". Of nog een andere getuigenis uit "L'avenir du Courtrai" van 14 sept 1890 over een concert van de Grétrykring: *"Cette jeune phalange musicale, née d'hier s'affirme fièrement en dépit d'une opposition systématique et stupide, une opposition acharnée qui tient vraiment de la rage et du délire..."*.

Maken we nog eens een status questionis op na de eerste beroering dan vinden we in Izegem in 1880 in het katholieke kamp de Stadsfanfaren, de Congregatieharmonie en de Mandelkoor, en aan de liberale zijde de Cercle Musical, de Broederliefde, het Crombez-Zanggenootschap. Terloops kan worden vermeld dat er nog meer intern werkende verenigingen waren zoals het kerkkoor of de zangafdeling van de Xaverianen.

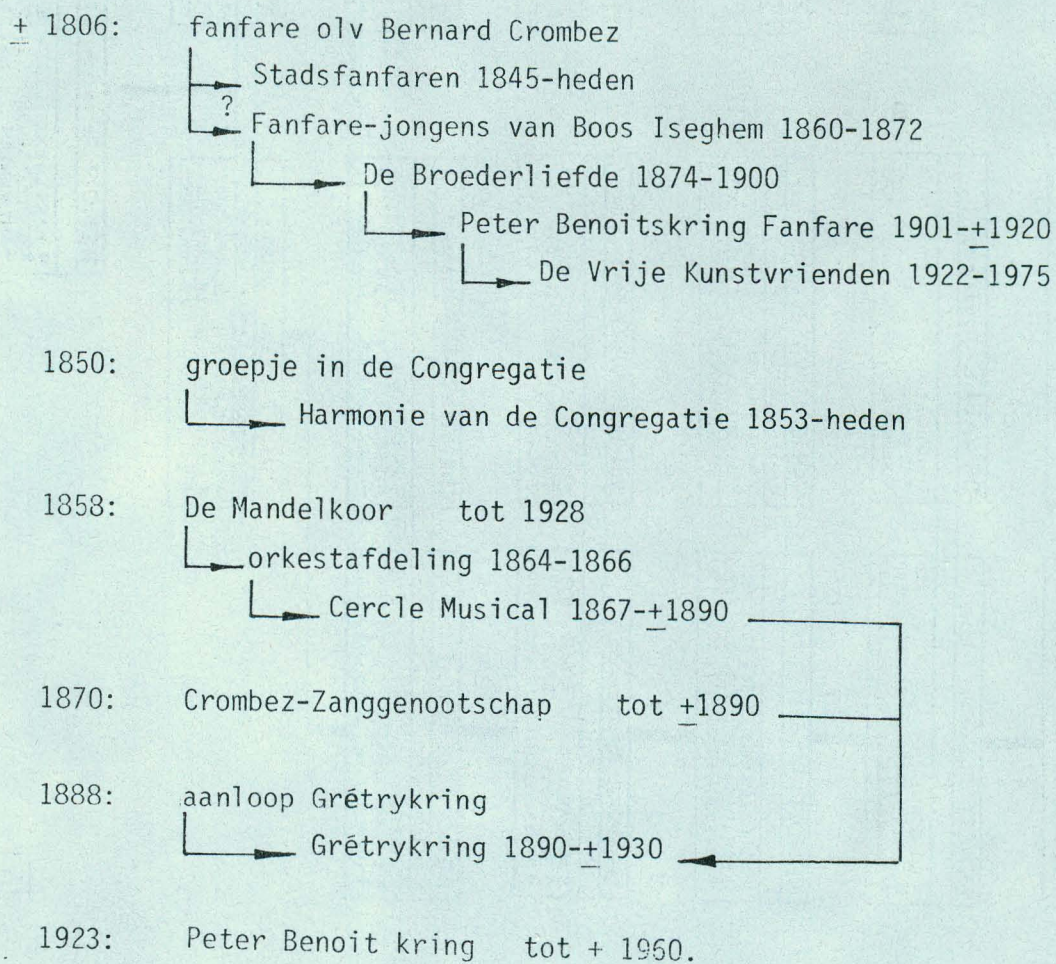
In de katholieke verenigingen had onderpastoor Leopold Slosse orde op zaken gesteld door de musici te verplichten een keus te maken en dus slechts lid

te zijn van één maatschappij. Bij de liberale zou zich nog een belangrijke evolutie voordoen. Vanuit de Cercle Musical en het Crombez-Zanggenootschap ontstond namelijk in 1888 de "Grétrykring", een vereniging die zowel toneel, symfonische muziek, operette en zangspel op het programma zou zetten. Het is in het kader van deze vereniging dat Peter Benoit met Izegem in contact zou komen, en het is deze vereniging die in de muziekgeschiedenis blijft vermeld omwille van de creatie van Benoits "Meilief".

Om de geschiedenis compleet te maken moet nog worden vermeld dat rond de eeuwwisseling dan nog enkele groeperingen ontstonden - soms gelegenheidsverenigingen - die een kort bestaan kenden zoals "De Vriendenkring", "De Vereenigde Kunstminnaren", "De Benoit-vrienden"...

Hoe zijn nu de belangrijkste verenigingen verder geëvolueerd? Stadsfanfare en Congregatieharmonie zijn nog steeds actief. Uit De Broederliefde groeide in 1901 de "Peter Benoits Kring Fanfare" (in de volksmond Pol De Coene's muziek) die in 1922 werd heringericht als "De Vrije Kunstvrienden" (Charelke Blomme's muziek) een vereniging die tot 1975 werkzaam is gebleven. De Grétrykring is einde jaren twintig stilaan uitgebloed net als De Mandelkoor die in 1928 werd ontbonden. Maar al in 1923 was een nieuwe vereniging opgericht, de "Koor en Orkestvereniging Peter Benoit Kring" die het muzikleven in Izegem zou beheersen tot 1960. Dat daarbij het werk van Benoit in ere is gebleven blijkt al uit de benaming van een aantal van deze verenigingen. Uit de recente geschiedenis moeten dan nog het Gregoriuskoor en de Scola Cantorum Cantemus Domino worden genoemd die komposities van Benoit hebben uitgevoerd.

SCHEMATISCH OVERZICHT

STAMBOOM VAN PETER BENOIT

16 / 238

BENOIT Carel	
o ±.1630
x	VOOR 21.09. 1642
+	BEVEREN-LEIE ±.1679

LAMMERTIYN Maria (Mayken)	
o	DESSELGEM 1638
x	VOOR 21.09. 1662
+

MONYE Guelmi	
o ?
x ?
+ ?

MAYHU Catharina	
o ?
x ?
+ ?

BENOIT Judocus (Joos)	
o	BEVEREN-LEIE 1670
x	ST-ELDOIS-VIJVE 30.04. 1700
+	BEVEREN-LEIE 1746

DEWAELE Magdalena	
o	WAREGEM 1.03. 1672
x	ST-ELDOIS-VIJVE 30.04. 1700
+	BEVEREN-LEIE 3.11. 1725

MONYE Judocus	
o	IZEGEM 26.05. 1654
x	IZEGEM 24.05. 1681
+	IZEGEM 20.05. 1740

VANDEBERGHE Anna Josepha	
o	IZEGEM 18.03. 1659
x	IZEGEM 24.05. 1681
+	IZEGEM 4.03. 1741

BENOIT Petrus	
<i>Landbouwer</i>	
o	BEVEREN-LEIE 13.12. 1700
x	BEVEREN-LEIE 23.02. 1732
+	BEVEREN-LEIE 17.10. 1751

COUCKUYT Brigitta	
<i>Landbouwster</i>	
o	MEULEBEKE 25.10. 1708
x	BEVEREN-LEIE 23.02. 1732
+	MEULEBEKE 3.12. 1775

MONIE Hilonius Antonius	
o	IZEGEM 4.02. 1699
x	IZEGEM 12.01. 1726
+	IZEGEM 19.05. 1765

HELDENBERGH Johanna	
o	IZEGEM 7.02. 1698
x	IZEGEM 12.01. 1726
+	IZEGEM 1.05. 1765

BENOIT Jan Baptist	
o	BEVEREN-LEIE 21.12. 1743
x	BEVEREN-LEIE 26.05. 1774
+	BEVEREN-LEIE 18.01. 1804

VAN HOENACKER Barbara Ther.	
o ±.1744
x	BEVEREN-LEIE 26.05. 1774
+	DEERLIJK 3.02. 1811

MONNIE Augustinus Bernardus	
o	IZEGEM 7.07. 1744
x	ST-E-WINKEL 24.04. 1770
+	ST-E-WINKEL 26.01. 1827

GHYSELS Maria Johanna	
o	ST-E-WINKEL 18.08. 1750
x	ST-E-WINKEL 24.04. 1770
+	ST-E-WINKEL 13.07. 1793

BENOIT Jan Baptist	
<i>Landbouwer</i>	
o	BEVEREN-LEIE 1775
x	DESSELGEM 5.11. 1806
+	HARELBEKE 17.11. 1840

CHRISTIAENS Marianne	
o	DESSELGEM 11.04. 1776
x	DESSELGEM 5.11. 1806
+	HARELBEKE 23.09. 1839

MONNIE Bernard	
<i>Brouwersknecht</i>	
o	ST-ELDOIS-WINKEL 23.03. 1782
x	HARELBEKE 1806
+	ST-ELDOIS-WINKEL 4.12. 1866

DE LOMBAERDE Caecilia	
o	HARELBEKE 28.04. 1775
x	HARELBEKE 28.01. 1806
+	HARELBEKE 1.06. 1818

BENOIT Peter Jacobus	
<i>Sasmeester Onderwijzer</i>	
o	BEVEREN-LEIE 27.07. 1809
x	HARELBEKE 28.03. 1834
+	WIJNEGEM 28.03. 1882

MONNIE Rosalie	
o	HARELBEKE 19.05. 1808
x	HARELBEKE 28.03. 1834
+	ST-JOB. IN T. GOOR 14.02. 1885

BENOIT Peter Leonard Leopold	
o	HARELBEKE 17.08. 1854
x	ST-JOOST TEN NODE 6.10. 1863
+	ANTWERPEN 8.03. 1901

WANTZEL Flore	
o	NAMEN 9.12. 1855
x	ST-JOOST TEN NODE 6.10. 1863
+	ST-JOOST TEN NODE 11.09. 1894

AV

HOE KWAM BENOIT IN CONTACT MET IZEGEM ?

De relaties tussen Benoit en Izegem dateren uit de laatste jaren van zijn leven, namelijk van 1892 tot aan zijn dood in 1901 en enkele persoonlijke ontmoetingen lagen aan de basis. Maar vooraleer de directe eerste contacten tussen Benoit en Izegemnaars aan te halen moet er nog een verre relatie worden aangestipt: de stamboom van Benoit waaruit blijkt dat Benoits overgrootvader langs moederszijde, nl. August Monnie een Izegemnaar was uit een familie die al generaties ver in Izegem is terug te vinden. In de parochieregisters staat op 7 juli 1744 vermeld: "*Baptisavi augustinus bernardus monie filius hilonii et joannae heldenbergh conj. Susciperunt augustinus folen et anna maria van torre natus hodie circa horam primam noct*". Deze August Monnie ging na zijn huwelijk in 1770 in St.-Eloois-Winkel wonen. Zijn zoon Bernardus trok naar Harelbeke waar zijn dochter Rosalie op 26 maart 1834 huwt met Peter Jacobus Benoit en er zes maand later het leven schonk aan PETER LEOPOLD LEONARD BENOIT. De genoemde Bernard Monnie wordt in de Benoitbiografieën als gelegenhedsdichter en volksverteller aangestipt als een belangrijke persoonlijkheid in de vorming van de jonge Peter.

TER ZALIGE GEDACHTENIS
 VAN MIJNHEER
JULIUS DEMEESTER
 ECHTGENOOT VAN VROUW
SYLVIE BOSSUYT

„Ondersnitter der maatschappij „De Broederlieide“
 „Ondersnitter van den Bond der Broederschap“
 „Tooneelbestuurder der maatschappij „De Oretykring“
 „Vereerd met de bijzondere Dekoste van Tweede Klas
 en het bijzonder Eersteeken van Eerste Klas
 als bevorderaar der vereeringen van Onderlingen Bijstand;
 Geboren te ISEGHEM den 7. Juli 1849,
 en aldaar overleden den 6. Maart 1914,
 bediend van de laatste H.H. Sacramenten.

† PIEUX SOUVENIR
 DE MONSIEUR
POLYDORE AUGUSTE DE COENE

CHEVALIER DE L'ORDRE DE LA COURONNE
 CHEVALIER DE L'ORDRE DE LEOPOLD

FILS DE
LOUIS DAVID ET FERDINANDE NONKEL

VEUF DE
DAME JULIE MORTIER

*né à ISEGHEM, le 12 juillet 1851
 et y décédé le 21 juin 1926.*

Het is natuurlijk zeer de vraag of deze verre Izegemse afstamming die toch drie generaties voor Peter Benoit ligt, in 1892 nog rechtstreekse oorzaak zou kunnen zijn van familiebanden of vriendenkring.

Directer contact ontstond op 25 april 1892. Toen werd Benoit in Brugge, onder impuls van Julius Sabbe en het Willemsfonds, gehuldigd omwille van zijn 25-jarig directeurschap aan de Vlaamse Muziekschool van Antwerpen. Op dat huldeconcert werd hij voorgesteld aan Camille Ameye-Leontine Dobbelaere en meteen werd de basis gelegd van een jarenlange vriendschap tussen deze Izegemse familie, Peter Benoit en Julius Sabbe.

Een tweede maar minder concreet aanwijsbare contactbron kan gelegen hebben bij Albert DeMaeght (Wakken 1819-Izegem 1897) die van 1859 tot 1885 dirigent was van de Izegemse stadsfanfare. Hij was immers, naar de woorden van Benoit zelf, een "boezemvriend" van Pieter Carlier, de eerste muziekleraar van Benoit.

De definitieve inbreng gebeurde langs de in het eerste hoofdstuk genoemde Grétrykring. Jules Demeester, regisseur van de kring had zelf een toneelstuk geschreven, een "landelijk schouwspel in drie bedrijven" getiteld "Het Meilief". Het idee ontstond om Benoit te vragen enkele liederen te komponeren om dit spel op te fleuren. Polydor DeCoene, een Izegems schoenfabrikant die de Grétrykring goed gezind was kreeg de opdracht met dit verzoek naar Benoit te gaan. Hij was immers sinds 1888 na relletjes wegens de mechanisatie in zijn bedrijf geregeld in Antwerpen om er een nieuwe fabriek op te richten. Mogelijk heeft ook Camille Ameye die eveneens de Grétrykring daadwerkelijk hielp (hij leende hun de instrumenten van de vroegere Cercle Musical) dit verzoek aan Benoit gesteund. Benoit vond echter de tekst van het Meilief zo geschikt dat hij besloot er een volledig lyrisch drama van te maken, op te voeren door de Grétrykring zelf. Deze creatie bracht Benoit uiteindelijk in contact met verschillende plaatselijke kunstminnaars voor wie hij de volgende jaren een blijvende genegenheid betoonde die hem dikwijls naar Izegem bracht.

STAD ISEGHEM
GRETRYKRING.

Op Zondag 22 en Maandag 23 October 1893,

MET DE TALENTVOLLE MEDEWERKING DER

Juffers J. VERGULT en A. HILLER van Antwerpen,
Maria DETERRE van Gent en eenige toonkunstenaren van Antwerpen, Gent, Yper en Kortrijk,

EERSTE VERTOONINGEN
VAN

HET MEILIEF

OORSPRONKELIJK LANDELIJK SCHOUWSPEL IN 3 BEDRIJVEN DOOR

JULIUS DEMEESTER,

Tooneelbestuurder der Maatschappij;

GETOONZET DOOR

PETER BENOIT.

1 ^e BEDRIJF.	2 ^e BEDRIJF.	3 ^e BEDRIJF.
De Meikoningin.	De Opoffering.	Drie jaar later.

Het stuk speelt in de Antwerpsche Kempen, op het einde der 18^e eeuw.

Rolverdeeling :

VERLINDEN, pachter,
EUGENIA, zijne vrouw,
LENA, hunne dochter,
HENDRIK, hun zoon,
AKKERMANS, pachter,
KAREL, zijn zoon,
LANDSWERDT, meier van 't dorp,
RUDOLF, zijn zoon,

H. H. SAMOEY.
Mej. M. DETERRE.
J. VERGULT.
HH. J. CLEMENT.
S. EECKHOUT.
L. BILLIAU.
E. VANDEPUTTE.
F. NONKEL.

DONATUS, knecht bij Verlinden, HH. C. MULIER.
DE BEAUMONT, Kapitein der huzaren, A. DELBERGHE.
Een wachmeester der dragonders. A. DEBRAUWERE.
Een veldwachter, FL. RAES.
Een bode, ROD. BOURGEOIS.
Een jachtwachter, FR. BOURGEOIS.
Boeren, boerinnen en soldaten.

Het orkest zal bestuurd worden door den heer
EDWARD KEURVELS, Orkestmeester van het Nederlandsch Lyrisch tooneel te Antwerpen.

Vergrooting der scène. — Nieuwe tooneelversieringen. — Prachtige Kostumen.

In de vertooning van den Zondag is het recht der eereleden opgescherst.

PRIJZEN DER PLAATSEN :

Vorbehoudene : 5 franks. -- Eerste : 3 franks. -- Tweede : 2 franks.

BUREEL OM 7 URE 'S AVONDS. — BEGIN OM 7 1/2 URE STIPT.

De vorbehoudene plaatsen zullen kunnen gekozen worden, voor de eerste vertooning:
den Zaterdag 21 October, en voor de tweede vertooning: den Maandag 23 October, telkens van
11 tot 12 ure voormiddag, in het lokaal, Statiestraat.

Vreemdelingen kunnen zich plaatsen vorbehouden, tegen opzending van eenen postbon;
men wende zich bij Mr L. BILLIAU, Schrijver der Maatschappij.

GEDURENDE DE UITVOERING BLIJVEN DE DEUREN GESLOTEN.

Het Bestuur :

De Schrijver,
L. Billiau.

De Ondervoorzitter.
J. Declercq.

De Voorzitter,
G. Van Wtberghe.

De Schatbewaard.
C. Mulier.

HET MEILIEF

A. Ontstaan.

De rechtstreekse aanleiding berustte dus bij de vraag vanwege Demeester en De Coene. Hoe Demeester tot dit werk is gekomen vertelt ons de (liberale) Roeselaarse krant De Volksvriend op 7 oktober 1893: "...Zijne (Demeester) dichterlijke gevoelens en keurige taalkennis hebben zich dikwijls in gepaste en kernachtige gelegenheidsliederen geopenbaard, terwijl het Meilief hem nu ook op zoo verdienstelijke wijze als toneeldichter doet kennen. In stilte had hij het gedacht opgevat, te beproeven iets uit eigen pen en eigen vinding voor de Maatschappij te schrijven. In evenveel stilte werd het onderwerp gekozen, gekneed, doorgrond, en enkel dan, wanneer hij door nachtelijk denken en schrijven het Meilief had geschapen, repte hij er het eerste woord over, en bood het aan het bescheiden onderzoek van enige vrienden, en naderhand aan dit van welgekende schrijvers. Aller oordeel klonk even vleiend voor de schrijver. Het kwam voor, dat dit een pereltje in zijne soort was, dat niet, zooals den schrijver het nederig dorst hopen, voor Iseghem alleen

beschikt kon blijven. Dit moedigde hem aan, om door de tusschenkomst van eenen vriend de muziek voor twee of drie zangstukjes uit het Meilief van de hand van den beroemde toonkundige te vragen. Benoit verlangde het werkje eerst in lezing. Hij vond het zoo innig gemoedelijk, zoo rond en vlaamsch van aard, dat hij den schrijver zijne warmste gelukwenschingen aanbood, en niet alleen twee of drie, maar alle de zangnummers toonzette..."

Benoit had echter met dit werk een ruimere bedoeling dan alleen maar een vriendendienst. In de Vlaamsche Kunstbode verklaart hij: "...Ik heb mij thans voorgenomen met het oog op de kleinere plaatsen, enkele kleinere dramatische werken te schrijven en daaraan, ofschoon in beperkteren vorm, de dubbelvorm van een lyrisch drama en zangspel te geven, ten einde daardoor alle toekomstige acteurs en zangers in de gelegenheid te stellen zich als het ware voortdurend te kunnen bekwamen voor de grote tonelen in de hoofdsteden van ons land. Deze beweging moet in geheel Zuid-Nederland toegepast worden; ik verwacht ervan de beste gevolgen voor de toekomst der democratische kunst in Noord en Zuid...". Op de dag der creatie zende hij: "...Ik heb in dat stuk de drager ener gedachte gezien, die Vlaanderen zou rondgaan en ene beweging zou verwekken, die aan de verbonden vlaamse toon- en toneelkunst hun ingang in de wereld der Rederijkers zou verzekeren en hun uitbreiding over stad en dorp, onder een ganse bevolking, die er anders nauwelijks bij name kennis zou van krijgen...".

Bovendien werd door het bestuur van de Grétrykring en Benoit het plan opgemaakt om een federatie van West-Vlaamse Rederijkerskamers op te richten om uitvoeringen van lyrische drama's te organiseren in de kleinere gemeenten en dorpen. Het duo Demeester-Benoit ontwierp, na het eerste succes van het Meilief een tweede volks drama, geïnspireerd op de Blankenbergse legende van Roeschaard. Het zou echter bij een plan blijven, wegens de toenemende ziekteverschijnselen bij Benoit en het toevallig feit dat Demeester rond die periode (1895-96) ook van dokterswege volstreekte rust werd opgelegd.

B. De Voorbereiding.

Het belang van de creatie werd in de jonge Rederijkerskamer sterk gevoeld. Vandaar dat er niets aan het toeval werd overgelaten en er ijverig gestudeerd en herhaald werd. Emile Bekaert schreef de oorspronkelijke partituur over tot een bruikbaar directiehandboek, Napoleon Willaert, dirigent

HET MEILIEF

A. Ontstaan.

De rechtstreekse aanleiding berustte dus bij de vraag vanwege Demeester en De Coene. Hoe Demeester tot dit werk is gekomen vertelt ons de (liberale) Roeselaarse krant De Volksvriend op 7 oktober 1893: "...Zijne (Demeester) dichterlijke gevoelens en keurige taalkennis hebben zich dikwijls in gepaste en kernachtige gelegenheidsliederen geopenbaard, terwijl het Meilief hem nu ook op zoo verdienstelijke wijze als toneeldichter doet kennen. In stilte had hij het gedacht opgevat, te beproeven iets uit eigen pen en eigen vinding voor de Maatschappij te schrijven. In evenveel stilte werd het onderwerp gekozen, gekneed, doorgrond, en enkel dan, wanneer hij door nachtelijk denken en schrijven het Meilief had geschapen, repte hij er het eerste woord over, en bood het aan het bescheiden onderzoek van enige vrienden, en naderhand aan dit van welgekende schrijvers. Aller oordeel klonk even vleiend voor de schrijver. Het kwam voor, dat dit een pereltje in zijne soort was, dat niet, zooals den schrijver het nederig dorst hopen, voor Iseghem alleen

beschikt kon blijven. Dit moedigde hem aan, om door de tusschenkomst van eenen vriend de muziek voor twee of drie zangstukjes uit het Meilief van de hand van den beroemde toonkundige te vragen. Benoit verlangde het werkje eerst in lezing. Hij vond het zoo innig gemoedelijk, zoo rond en vlaamsch van aard, dat hij den schrijver zijne warmste gelukwenschingen aanbood, en niet alleen twee of drie, maar alle de zangnummers toonzette..."

Benoit had echter met dit werk een ruimere bedoeling dan alleen maar een vriendendienst. In de Vlaamsche Kunstbode verklaart hij: "...Ik heb mij thans voorgenomen met het oog op de kleinere plaatsen, enkele kleinere dramatische werken te schrijven en daaraan, ofschoon in beperkteren vorm, de dubbelvorm van een lyrisch drama en zangspel te geven, ten einde daardoor alle toekomstige acteurs en zangers in de gelegenheid te stellen zich als het ware voortdurend te kunnen bekwamen voor de grote tonelen in de hoofdsteden van ons land. Deze beweging moet in geheel Zuid-Nederland toegepast worden; ik verwacht ervan de beste gevolgen voor de toekomst der democratische kunst in Noord en Zuid...". Op de dag der creatie zegde hij: "...Ik heb in dat stuk de drager ener gedachte gezien, die Vlaanderen zou rondgaan en ene beweging zou verwekken, die aan de verbonden vlaamse toon- en toneelkunst hun ingang in de wereld der Rederijkers zou verzekeren en hun uitbreiding over stad en dorp, onder een ganse bevolking, die er anders nauwelijks bij name kennis zou van krijgen..."

Bovendien werd door het bestuur van de Grêtrykring en Benoit het plan opgemaakt om een federatie van West-Vlaamse Rederijkerskamers op te richten om uitvoeringen van lyrische drama's te organiseren in de kleinere gemeenten en dorpen. Het duo Demeester-Benoit ontwierp, na het eerste succes van het Meilief een tweede volks drama, geïnspireerd op de Blankenbergse legende van Roeschaard. Het zou echter bij een plan blijven, wegens de toenemende ziekteverschijnselen bij Benoit en het toevallig feit dat Demeester rond die periode (1895-96) ook van dokterswege volstreekte rust werd opgelegd.

B. De Voorbereiding.

Het belang van de creatie werd in de jonge Rederijkerskamer sterk gevoeld. Vandaar dat er niets aan het toeval werd overgelaten en er ijverig gestudeerd en herhaald werd. Emile Bekaert schreef de oorspronkelijke partituur over tot een bruikbaar directiehandboek, Napoleon Willaert, dirigent

van de orkestafdeling, leidde het instuderen van de instrumentale partijen, Leon Billiau en Camile Mulier leerden de koorgedeelten aan en Jules Demeester zorgde voor de regie. Het orkest werd versterkt door enkele beroepsmusici uit Antwerpen, Brussel, Gent, Ieper... . Een probleem werden de vrouwenrollen: in een tijd waar "gemengd toneel" door de geestelijke overheid als regelrechte aanleiding tot doodzonde werd bestempeld, nam de Grétrykring geen Izegemse meisjes op als leden. Ze werden zo al genoeg tegengewerkt wegens hun liberaal karakter. Toch speelden ze heel dikwijls stukken met vrouwenrollen, waarvoor ze dan beroep deden op actrices uit een andere stad. Voor het Meilief werkten mee Julia Vergult uit Antwerpen en Maria Deterre uit Gent en werd het experiment gewaagd voor het ballet Izegemse meisjes te nemen, o.a. de dochters van Paul De Coene en de gezusters Vanantwerpen. Op kosten van de voorzitter Jules Van Wtberghe werd het toneel in de zaal van de Grétrykring (Statiestraat) vergroot en er werden nieuwe decors gemaakt.

Benoit kwam zelf met Edward Keurvels, dirigent van het Nederlands Lyrisch Toneel te Antwerpen, die de uitvoeringen zou dirigeren, de laatste herhalingen leiden. Cecile Ameye licht ons daarover in: "...Benoit nam met raad en daad de toneelleiding in handen, zong met Lena (het meilief) de vrij moeilijke lentezang en gaf door eigen voorbeeld aan het geïmproviseerde corps-de-ballet zwierigheid op boerse stap. Met hart en ziel gaf hij zich aan deze eerste vertolking te Izegem...". Ook in de pers verschenen enkele weken voordien reeds lovende artikelen over partituur en tekst, onder meer in de Telegraaf (Amsterdam), L'Echo Musical (Brussel), La Liberté (Brussel), L'Organe de Mons, De Volksvriend (Roeselare)...

Zo verscheen in De Telegraaf een gesprek tussen C. Vanderlinden, directeur van de Nederlandse Opera in Amsterdam, en Peter Benoit. Benoit heeft het over zijn plannen om via een eenvoudige mengvorm van lyrisch drama en zangspel zijn kunst te populariseren en om daarmee vanuit de plaatselijke verenigingen zangers te recruteren voor de grote schouwburgen: "...Voor enige tijd ontving ik een werk in dien geest, van den jongen dichter Julius Demeester, getiteld Meilief. Dat werkje viel mij zoo in den zin, dat ik besloot hiermede mijne nieuwe plannen te beginnen. Het werkje is bijna gereed en zal in het kort te Iseghem opgevoerd worden. Hij toonde mij het werk, dat ondanks zijn landelijke eenvoud hoogst origineel en karakteristiek mag heeten. De gezangen, liederen en koren ademen een geest van ongekunsteld volksleven en zullen ongetwijfeld het beoogde doel bereiken. Ik had daarbij gelegenheid het veelzijdig talent van Benoit te bewonderen. Hij die

Het Meiliëf.

Lichtwijdig Liefdeslied van Lena.

Tempo: 100 = ♩

N°. 1.

Handwritten musical score for 'Het Meiliëf' (Lichtwijdig Liefdeslied van Lena). The score is written in 3/4 time and includes parts for Fluit, Hobo, Clarinet (in si.b.), Basfuis, Trompetten (in alt.), Trombe, 1° Violoncello, 2° Violoncello, Alto, Cello, and Contrabas. The Clarinet part features a prominent melodic line with slurs and accents. The string parts (Violoncello, Cello, and Contrabas) are marked 'pizz.' (pizzicato) and play a rhythmic accompaniment. The score is arranged in a standard orchestral layout with staves for woodwinds, brass, and strings.

Inzet van Lena's Minnelied, in het handschrift van Emiel Bekaert.

zulke reusachtige gewrochten als *De Oorlog*, *De Schelde*, *Lucifer* en zoovele andere heeft geschreven, diezelfde man geeft ons thans een echt naïef-kinderlijk volkszangspel, dat door frischheid van gedachten uitmunt.

Op mijn verzoek antwoordde de beminnelijke meester, dat hij het gaarne ter opvoering wilde afstaan aan de opera te Amsterdam. Wij zullen dus dezen winter reeds het voorrecht hebben, het nieuwe werk van Peter Benoit te zien opvoeren".

Hoewel dus nog vóór de creatie de namen Izegem, Grétrykring en Jules Demeester alom in het land bekend raakten, toch was in Izegem zelf de reactie hoogst negatief. In die jaren was de sfeer tussen stadhuis-clerus-baron aan de ene kant en anderzijds alles wat maar naam had liberaal of onafhankelijk te zijn, uiterst gespannen. Van op de preekstoel werd nog maar eens van leer getrokken tegen de vertoningen van de Grétrykring en het verderf dat uitging van "gemengd" toneel. Leden van de kring waren al vroeger het slachtoffer van allerlei intimidaties maar nu werden ook bedreigd wie de creatie van *Het Meilief* zouden bijwonen. Er zijn inderdaad getuigenissen bekend van mensen die achteraf hun werk en woning zijn kwijt geraakt. Ook de huisarts van de baron kreeg zijn ontslag omdat hij op de creatie aanwezig was. Zowel Baron de Péligny als de stads-magistraten weigerden overigens de opvoering bij te wonen. Op 25 sept 1893, een maand voor de creatie, schreef Benoit aan Julius Sabbe die zich met de publiciteit bezighield: "...Vertooning *Meilief te Iseghem* op 22 october ek - schoone lieflijke plakkaarten kondigen deze opvoering aan. We zouden geerne zien dat baron de Péligny, ook de Burgemeester, schepenen en raadsleden van Iseghem het feest zouden bijwoonen - maar er bestaan zekere publieke veronderstellingen welke die zaak moeilijk maken - bv een woordje van den heer Gouverneur uit Brugge, waarin zou worden gezegd dat hij vernomen heeft wat er in Iseghem gaande is, en dat de tegenwoordigheid dezer hoge heren, een goed iets zou wezen. Indien de gouverneur uitgenodigd wierd? Hij zou alsoo niet rechtstreeks kunnen verzaken en gemelde heren kunnen aanwakkeren tot het bijwonen van het stuk...".

C. De eerste uitvoering.

Kort na de creatie werd, mogelijk door de Grétrykring, een brochure uitgegeven met niet minder dan 25 verslagen uit dagbladen en tijdschriften. Daaruit blijkt dat ondanks de plaatselijke tegenkantingen de opvoeringen een waar succes betekenden. De zaal, die 300 plaatsen telde was telkens veel te klein. De toegangsprijzen waren voor die tijd vrij hoog: voorbehouden

5 fr, eerste rang 3 fr, tweede rang 2 fr. Voor de gewone vertoningen van de kring bedroegen de prijzen slechts 1,5 fr, 1 fr en 0,5 fr. Toch werden volgens "De Brugsche Beiaard" van 28 okt 1893 voor de maandagvertoning rond de 200 plaatsen geweigerd waarvan een vijftigtal aan 5 fr. Het publiek bestond meestal uit hogere burgerij en kunstliefhebbers uit de omstreken, maar ook uit Antwerpen, Brussel, Gent, Noord-Frankrijk, en andere steden. In het toenmalige stationnetje te Izegem zal het wel bepaald druk geweest zijn op die dagen. Opmerkelijk is ook dat sommige kranten vermelden dat er een groot aantal katholieken de uitvoering bijwoonden. "Het Volksbelang van Gent" van 28 oktober 1893, vermeldt enkele namen van vooraanstaande aanwezige kunstenaars: Julius De Geyter (dichter), Florimond van Duyse (dichter, komponist), Julius Sabbe (dichter, leraar), Henri Fontaine (zanger, directeur van het Lyrisch Toneel te Antwerpen), Arthur Wilford (pianist, komponist), Nevejans (leraar aan het conservatorium te Gent), L. Walpot (dirigent), Maurice Kufferath (Kritikus, komponist), en anderen.

Ook waren zeer veel voorzitters van andere Vlaamse rederijkerskamers aanwezig en critici van zeer vele kranten, o.a.: Nieuws van de Dag (Amsterdam), De Rotterdamsche Courant, Frankfurter Zeitung, De Koophandel (Antwerpen), La Presse Musicale (Brussel), Le Guide Musical (Brussel), Het Laatste Nieuws (Brussel), La Flandre Libérale (Gent), La Liberté (Brussel) en regionale bladen uit Limburg, Dendermonde, Deinze, Kortrijk, Roeselare, Ieper, Brugge e.a. Deze talrijke pers-reakties zijn unaniem vol lof zowel wat betreft tekst, muziek en uitvoerders.

Laten we even de reporter van De Volksvriend aan het woord:

"...De heer Keurvels doet zijn intrede; hij wordt door handgeklap begroet, dat als bij betovering ophoudt, wanneer hij den maatstaf even in de hoogte heft. Het openingsstuk begint. Eene siddering doorloopt de leden der toehoorders. Ja, dat zijn toonen die tot gehoor, en tot hart en ziel spreken. De kenners drukken luidde hunne bewondering uit...". Het werd inderdaad een echte triomf voor auteurs en spelers. Verschillende delen werden gebisseerd en zelfs getrisseerd. Na het tweede bedrijf werd aan Benoit en Demeester een staande ovatie gebracht en werden ze overladen met bloemenkronen en lauwerkransen, terwijl het orkest het lijfstuk van de Grétrykring speelde "Waar kunnen we nog beter zijn" (Grétry). Ook de vrouwelijke aktrices kregen bloemenruikers toebedeeld. De Volksvriend beschrijft het aldus: *"...Het tweede bedrijf is ten einde. Een ogenblik spanning ontstaat, en daar klinkt de roep: Benoit! Benoit! Demeester! Die beide namen, dit geroep groeit als een rollende donder, tot eindelijk, als een machtige zegeschreeuw een gejuich naar omhoog stijgt dat moeilijk te beschrijven is.*

Benoit! Benoit! Demeester! Eindelijk, daar zijn zij, zij verschijnen, en ... maar wij zullen niet pogen verder de betoging te beschrijven welke hen te beurt valt: wie eens zulk toneel bijwoonde, vergeet het nimmer!..."

De pers is (uiteraard) vol lof voor de beide beroepsaktrices, maar ook enkele Izegemse liefhebbers worden speciaal vermeld: Leon Billiau, Hendrik Samoey en vooral Camile Mulier, die de komische rol vertolkte. Tegenover deze tientallen lovende artikels staa alleen "De Vlaamse Kunstbode" van november 1893, die eerder negatief maar wellicht realistischer schrijft: *"...De Grëtrykring mag zich gelukwensen. De verwachtingen zijn overtroffen geworden. Men kon het al die medewerkers aanzien dat zij uit louter kunstliefde speelden, niet als in een schouwburg, waar spelers van beroep in verhouding hunner degelijkheid betaald worden. Klonk hun Nederlandsch soms wat prekerig of gewestelijk, waren hunne bewegingen niet altijd plastisch, toch waren ze in hunne rollen oprecht, en onzes dunkens komt een beetje linksheid wel goed overeen met het idyllische karakter van het stukje..."*

D. Latere uitvoeringen.

Al in januari 1894 werd Het Meilief in Izegem met nagenoeg dezelfde bezetting opnieuw uitgevoerd. Hetzelfde jaar volgde nog een slechts gedeeltelijk geslaagde reeks van zes opvoeringen in het Lyrisch Toneel in Antwerpen. Daarbij was de pers niet zeer ingenomen met het libretto van Jules Demeester. In een ongedateerde brief aan Sabbe repliceerde Benoit daarop als volgt: *"...Zeker blad uit Antwerpen laat zich op schandelijke wijze uit tegenover Het Meilief. De kerel verdient ik weet niet wat. Dit alles gericht tegen Julius Demeester, eën der steunpilaren van het liberalisme in Iseghem met Van Wtberghe. Er moet door heel de vlaamsche pers een volta tegen dien onvoorzichtigen uitgaan. Wat wij toch in dat Antwerpen beleven moeten..."*

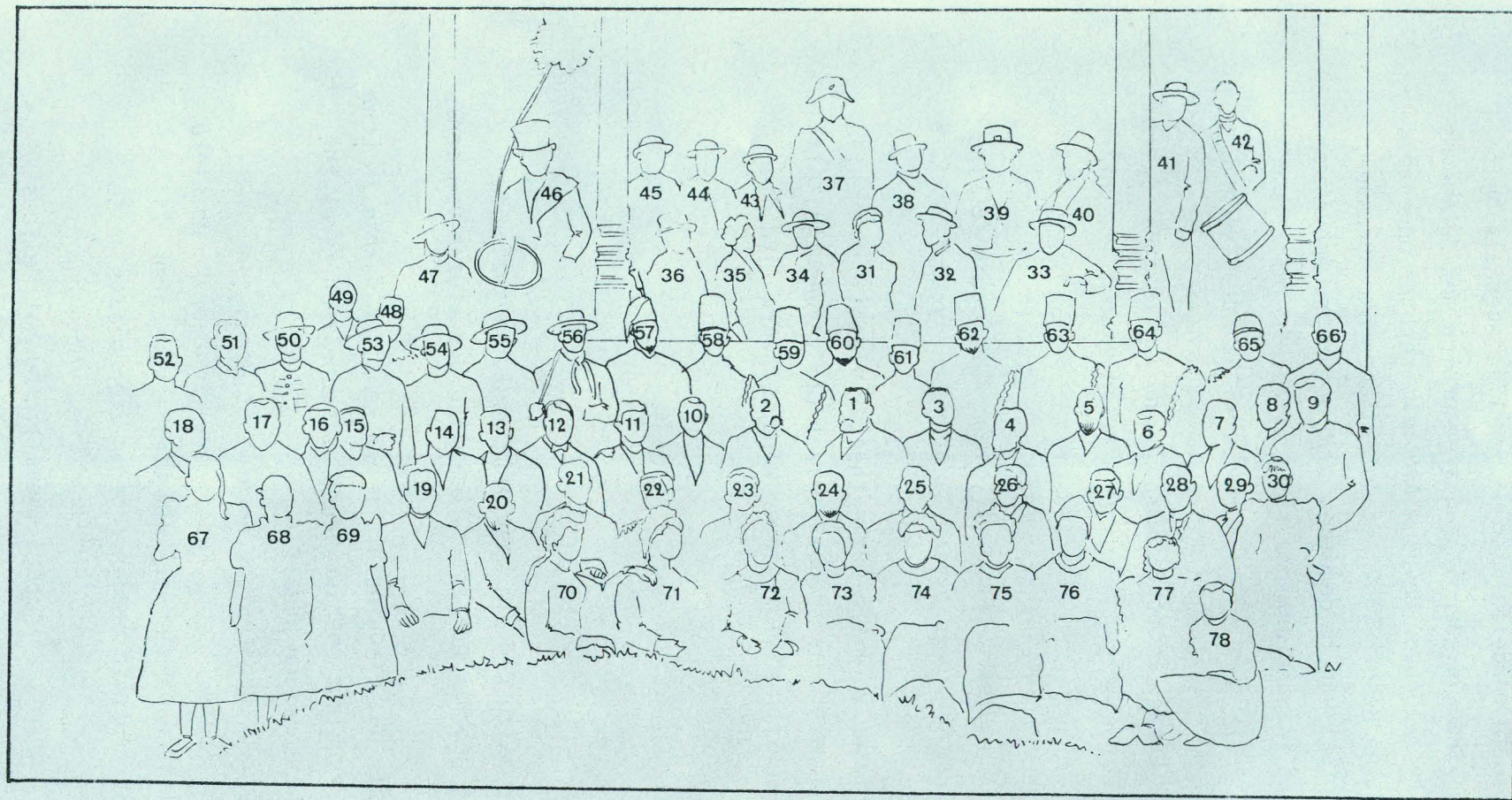
Op 15 juli 1894 zong de toen befaamde sopraan Maria Flament in het Kursaal in Oostende twee liederen uit Het Meilief, namelijk "Lena's Minnelied" en "Lena's Vaarwel" en dit in aanwezigheid van de koningin. Deze liederen waren de koningin zeer bevallen en wanneer het jaar daarop de gedrukte partituur van het Meilief verscheen, heeft de familie Ameye zoals blijkt uit brieven van het Hof bewaard in het Ameyearchief, een exemplaar van deze uitgifte opgedragen aan de koningin.

Tenslotte volgde in december 1896 door het Vlaams Teater te

HÉT MEILIEF. (1893).

De uitvoerders van "Het Meilief" gefotografeerd op de trappen naar de tuin van huize "Pax Intransibus".

1. Peter BENOIT, komponist
2. Jules VAN WTBERGHE, ere-voorzitter
3. Jules DEMEESTER, auteur-regisseur
4. Eduard KEURVELS, dirigent
10. Georges VAN WTBERGHE, voorzitter
13. Jules DECOENE
15. Arthur GAIMANT
17. Emiel GHEYSSENS
19. Cyriel DECLERCQ
28. PARET
31. Julia VERGULT
32. Leon BILLIAU
33. Silvayn EECKHOUT
34. Jan CLEMENT
35. Maria DETERRE

36. Hendrik SAMOEY
37. Florent RAES
39. Emiel VANDEPUTTE
40. François NONKEL
42. Rodolf BOURGEOIS
45. François BOURGEOIS
46. Camiele MULIER
48. Emma PARMENTIER
49. Silvayn BOURGEOIS
51. Camile BOURGEOIS
54. Leon VERDUYN
55. Abdon DEFLANDRE
57. Arthur DELBERGHE
62. Albert NEYRINCK
65. A. DEBROUWERE
74. Eulalie VAN ANTWERPEN

Brussel nog een uitvoering die te oordelen naar de perskritieken als onafgewerkt en onverzorgd werd bestempeld. Benoit had afgesproken met de Ameyes om die vertoning gezamenlijk te bezoeken. Mevrouw Ameye was echter ongesteld en de afspraak werd afgezegd, en Benoit trok met Jules Sabbe naar Brussel. Waarna Sabbe schreef in een brief van 16 december 1896 aan Mevr. Ameye: *"...Te Brussel heb ik wel heel Iseghem gezien, minstens een 30-tal zijner burgers, maar uwe hooggeschatte leaders-familie niet. Welnu, hoe ongaarne wij u te Brussel misten, toch moet ik zeggen dat het voor u niet te betreuren is dat gij in Iseghem bleef. De vertooning van zondag is archi-slecht geweest. Zangers, die geen zangers waren, koren die aan de katten het valsch-zingen zouden leeren, een orchest dat ruim de helft sterker had moeten zijn, een bestuurder met een stijven arm en eene figuratie die Iseghem op verre niet vergeten doet. Gelijk al de Iseghemnaars zoudt gij eene erge teleurstelling beleefd hebben, en veel meer nog dan zij, gezien uw hooger kunstzin en uwe geestesneigingen..."*

Zo werd de nieuwe vorm van muziektheater die bij de creatie in Izegem zo'n enorm sukses kende en waar Benoit zoveel van verwachtte, bij de opvoeringen in grotere steden een mislukking en werd het werk sindsdien nog slechts zeer zelden opgevoerd.

E. Het Werk.

1. De tekst:

Het onderwerp is in die zin zeer origineel, aangezien het een reeds in die teloor gegaan gebruik behandelt, namelijk het kiezen van een Meikoningin.

Eerste bedrijf. De Meikoningin. In een kempisch dorpje is Lena tot Meikoningin verkozen. Zij verkiest op haar beurt de boerenzoon Karel tot haar geliefde boven de burgemeesterszoon Rudolf.

Tweede bedrijf. De opoffering. Karel moet wegens de conscriptie dienst nemen in het franse leger. Rudolf dreigt Hendrik, de zieke broer van Lena ook te doen inlijven wanneer zij hem blijft verstoten. Zij blijft Karel trouw en weet haar broer te redden door in zijn plaats op te trekken als marketentster.

Derde bedrijf. Drie jaar later. Toevallig op het Meifeest komt Lena terug thuis. Op dezelfde dag komt ook Karel terug, als officier in

het dorp. Einde goed, al goed.

Bij het lezen van de tekst dient uiteraard rekening gehouden met het feit dat Demeester slechts een gelegenheidsauteur was, die zich met het Meilief voor het eerst aan toneel waagde. De pers uit 1893 heeft het (eufemistisch?) over een frisse idylle, een naïef, eenvoudig werkje zonder intrige, rijk aan gevoelens. Alleen de Vlaamse Kunstbode (november 1893) gebruikt termen als "onbeholpen" en "gebrek aan toneelkennis". Latere critici noemen het libretto zonder meer "kinderwerk", getuigend van "volslagen gemis aan scenische vakkennis". Benoit had nochtans in een brief aan Jules Sabbe zelf de tekst verdedigd.

2. De muziek:

De bezetting van het Meilief omvat een klein orkest, driestemmig koor, vier zangsolis en enkele gesproken rollen. Wat de muziek betreft, de critici na de creatie zijn unaniem vol lof en hebben het vooral over het feit dat de komponist van grote machtige koor- en orkestwerken, hier een landelijk frisse muziek in volkstrant heeft weten te bereiken. Ook latere auteurs roemen de partituur en wijten de mislukking vooral aan het libretto. Er is inderdaad een zekere tegenspraak tussen de melodramatische tekst en de verfijnde muziek. De ouverture bijvoorbeeld en de instrumentale omlijsting bij het gesproken tweede bedrijf, staan in sterk contrast met de oppervlakkige dialogen. Er valt ook een gebrek aan waarde-evenwicht op tussen de louter instrumentale delen met verrassende harmonisatie en contrapuntiek en sommige gezongen nummers die wat al te simpel zijn opgevat.

Benoits plannen inzake "kunst voor het platteland" mislukten uiteindelijk door gebrek aan evenwicht: voor de kleine plaatselijke muziekverenigingen was de partituur te moeilijk en voor uitvoering in de grote steden bleek het libretto al te naïef en te onbeholpen. Een even belangrijke reden van dit falen ligt echter ook buiten de eigenlijke partituur en wel op sociaal vlak. De heftige tegenkanting in Izegem tegen gemengd toneel en Benoits imago van liberaal en vrijdenker was geen uitzondering. Ook in andere kleine Vlaamse gemeenten werden toneelopvoeringen met een kwaad oog bekeken. In sommige gevallen werden de vrouwenrollen door mannen vertolkt. Voeg daarbij de diep ingewortelde kortzichtige mening dat al wat niet uit de uitgesproken katholieke hoek kwam bij voorbaat diende veroordeeld te worden ("*Zijt gij niet met mij, dan ben ik tegen u*") en het valt niet moeilijk te bedenken dat het voor plaatselijke

kringen praktisch onmogelijk was om Het Meilief te programmeren. De tijd bleek nog niet rijp te zijn voor de vooruitstrevende ideeën van Benoit. Pas enkele decennia later zouden deze ideeën, weliswaar in een andere vorm, sukses kennen met de toneelopvoeringen van "Het Vlaamse Volkstoneel" van De Guyter en met de "Liederavonden voor het volk" van het Willemsfonds door Flor Van Duyse en de volkszangavonden van een Aloys Desmet en Emiel Hullebroeck.

De tekst vertoont...

2. De muziek

De muziek van Het Meilief...

Benoit's...

VERDERE AANWEZIGHEID VAN BENOIT IN IZEGEM

Tijdens de voorbereiding van het Meilief verbleef Benoit bij de familie Camile Ameye-Dobbelaere, in zijn woning aan de Koornmarkt, het huidig stadhuis. Volgens een brief van Dokter De Wandre, huisarts van Benoit te Antwerpen, aan Mevr. Ameye (d.d. 20 sept 1893) was Benoit tijdens die periode reeds tamelijk ernstig ziek en werd hij door haar verzorgd. Zoals onder meer blijkt uit de briefwisseling Benoit-Ameye is Benoit na 1893 nog dikwijls te Izegem geweest, meest bij de families Ameye, De Coene, Mulier, De Meester en Van Wtberghe. Niet alle bezoeken van Benoit aan Izegem zijn ons met zekerheid bekend. Cecilia Ameye schrijft: "*...Benoit was bij ons aan huis steeds welkom. Hij maakte van de gastvrijheid gebruik met maat en tegenmaat, zoals hij zelf zegde. Verwachtte men hem, hij kwam niet; verwachtte men hem niet, daar was hij...*". De heer Michel Mulier (+ 23 febr 1950) en zijn zuster Magdalena Mulier (+ 3 april 1970), kinderen van Camille Mulier, hebben ook meer dan eens getuigd dat Benoit bij hen thuis kwam.

- 7 en 8 januari 1894: Tweede opvoering van het Meilief in de Grêtrykring.
Of Benoit aanwezig was is ons niet bekend.

h. heerlijke Kunstbeschermers

Edel Heer en Edel Mevrouw Camille Ameye - Dobbelaere

en hunne Edele familie

hartelijk en innig aangeboden

door de Schrijvers

Jules Demeester Peter Benoit

Antwerpen - Izegem 3° 1895

Door Benoit geschreven opdracht aan C. Ameye, in een partituur van het Meilief, bewaard in het Ameye - archief te Ronse.

De heerlijke Kunstbeschermers
Edel Heer en Edel Mevrouw Camille Ameye - Dobbelaere en hunne Edele familie
dankbaar en innig aangeboden

door de schrijvers,

Jules Demeester
Antwerpen - Izegem 3° 1895

Peter Benoit

- 1895: Uit dat jaar vallen vijf feiten te vermelden:

1°: Benoit componeert "Het lied der Iseghemse schoenmakersgilde" op tekst van E. Neyrinck, 16 juli 1895.

2°: Feestzitting in de Grêtrykring.

Op 19 mei schrijft Benoit aan C. Ameye een brief met de vraag of deze door de Grêtrykring op Pinksteren een intieme vergadering wil laten inrichten om "eene gedrukte partituur van het Meilief aan elk der beide Heren Voorzitters te overhandigen".

Op Pinksteren 2 juni heeft de Grêtrykring dan ook een bijzondere zitting gehouden waar Benoit de partituur van het Meilief, in de pianobewerking van A. Wilford (uitgave Willemsfonds) overhandigde aan Jules en Georges Van Wtberghe. Bij die gelegenheid hield hij er een belangrijke redevoering waarin hij nogmaals zijn bedoelingen met dit werk uiteenzette. Deze redevoering werd in hetzelfde jaar nog door de Grêtrykring bij Strobbe gepubliceerd. Dat de verspreiding van dit drukwerk niet vlot verliep blijkt uit een brief van Benoit aan Sabbe: "...Wordt Iseghem een beetje verdeeld? Jules Demeester beklagt zich dat de voorzitter der Grêtryzonen zijnen secretaris niet aanzet om de nodige brieven en de verzendingen te doen van de toespraak betreffende de Rhetorijkers. Dies irae, dies illa. Tracht gij dat eens in orde te brengen, bv doe alles bij u komen en voor een goed vijffrankstuk zult gij gemakkelijk een adresschrijver treffen...".

Waarschijnlijk was op deze 2de juni de gedrukte partituur nog niet klaar, want op 7 augustus schrijft Benoit nog aan Sabbe: "...*Het Meilief, het landelijk spel zal eerstdaags verschijnen, zeer netjes aangekleed zoals het aan een braaf gewezen meisje marketentster behoort...*". Overigens bevat het exemplaar van deze uitgave dat de familie Ameye als een der eersten ontvingen een opdracht die ondertekend is op 3 september.

3°: Opvoering van de kindercantate "De wereld in".

De familie Ameye had het plan opgevat om ter gelegenheid van de 61ste verjaardag van Benoit, te Izegem zijn kindercantate te laten uitvoeren. In een brief van 5 april bedankt hij hen daarvoor en drukt de hoop uit de uitvoering te kunnen bijwonen. Deze uitvoering had plaats in de tuin van C. Ameye op zondag 18 en maandag 19 augustus. Ondanks het

MUZIEKFEST
 GEVIERT
 te ISEGHEM den 18ⁿ Oogst 1895.
 TEN HUIZE VAN
 Mijnheer CAMILLE AMEYE
 ALS HULDE AAN
Peter Benoit
 OP ZIJN VERJAARDAG.

 ISEGHEM. — DRUK GEBR. STROBBE.

De Wæreld in!
Kindercantate

WOORDEN VAN

* **JULIUS DE GEYTER** *

MUZIEK VAN

* **PETER BENOIT** *

Deze uitvoering ingericht door

Juffvrouw CECILIA AMEYE

werd begeleid voor de Piano

door

Mevrouw C. DE CLERCQ,

voor de Harp door

Juffvrouw JOHANNA AMEYE,

EN ONDER HET BESTUUR

VAN

Juffvrouw BLANCHE DE COENE

UITGEVOERD.

*Titelpagina en eerste bladzijde uit het programmaboekje bij de uitvoering
 van "De Wereld in" ten huize van Camille Ameye.*

feit dat de kinderen in de katholieke scholen met strenge straffen werden bedreigd, namen 85 Izegemse kinderen, meestal van de leden van de Grétrykring, er aan deel. Voor de begeleiding zorgden Mevr. Cyr. De Clercq, piano, en Johanna Ameye, harp. Blanche De Coene, leerlinge van Benoit, dirigeerde het geheel. Alle vooraanstaande Izegemse families waren uitgenodigd, benevens verschillende vrienden van Benoit, o.a. Jules Sabbe, Jules De Geyter (tekstdichter van de cantate) en Constance Teichmann. Deze beide laatsten lieten zich verontschuldigen en waren niet aanwezig.

De Volksvriend van 20 augustus geeft over het optreden van de zondag een uitvoerig verslag. Zo wordt vermeld dat het hele werk tot drie-maal toe moest herhaald worden, dat Benoit door de kinderen met bloemen werd omhangen en uiterst ontroerd was toen Cecile Ameye het gedicht "Aan Benoit" van Em. Neyrinck voordroeg, waaruit volgende strofe:

*"Wij brengen lauwerkrans en bloemen,
Als tolk van onze liefde en vreugd,
Aan u Benoit, wien 't nageslacht zal roemen,
Aan u, wiens bijzijn ons verheugt;
Aan u, wiens kunst wij schatten mochten,
Toen Lenas lied verrukkend klonk,
En onze stad in fierheid blonk,
Met 't pronkjuweel aan hare kroon gevlochten!"*

De zaterdag voordien had een feestmaaltijd plaats gehad voor Benoit en zijn Izegemse vrienden. J. Van Wtberghe had er een hulde aan Benoit uitgesproken en J. Demeester droeg een gelegenheidsgedicht voor.

4°: Werk aan Prinses Zonneschijn.

Tijdens de maanden augustus-september werkte Benoit bij Camille Ameye aan een opera "Prinses Zonneschijn" op tekst van Paul DeMont. Door zijn toenemende ziekte zou het werk nooit af raken en de toch al vrij omvangrijke delen die klaar waren zijn verdwenen geraakt. Maar er zijn twee rechtstreekse verslagen bewaard van getuigen die Benoit aan het werk zagen en hoorden. Zo schrijft Julius Sabbe in het "Jaarboek 1902-1903" van het Benoit-fonds het volgende: "*Benoit noteerde al zijn ontwerpen van dit werk in kleine zakboekjes, in groengrauw fluweel gebonden, die hij kreeg in het huis Ameye. Opmerkelijk is het, dat, bij onzen wete de meeste invallen voor Prinses Zonneschijn en de breedvoerigste hem in dat huis zijn gekomen.*"

De haard in de eetzaal van "Pax Intransibus", tegenwoordig de "trouwzaal".

De geschiedenis van Prinses Zonneschijn is onafscheidbaar verbonden aan die mooie heerenwoon, door de leuze "Pax Intranstibus", als het ware, beschermd.

Peter Benoit was er ook zoo gaarne en zoo goed.

Geen wonder, zijn poëzie bevond zich ook zoo goed te huis in die groote, prachtige, vlaamsche woning, waar gulle gastvrijheid en zelfbewuste kunstzin op echte vlaamsche wijze beoefend werden..."

Hoe Benoit in het huis aan de Koornmarkt werkte aan Prinses Zonneschijn, beschrijft ook Cécile Ameye, die het als kind meemaakte, in een artikel in de Nieuwe Gids (1951):

"...De houtblokken knetteren in de haard. De grote zaal is in de avondschemer tot een cirkel van dansende vlammen beperkt. Zacht gekeuvel van klosjes op het kantverkkussen en het gesnor van het spinnewiel...de Friese klok slaat rustig de maat. Aan een pijler van de haardstede leunt iemand die leest: de bladen ritselen. Het regent buiten, met plotse windbuien. Binnen is het gezellig warm en rustig. Peter Benoit is voor de vleugel gaan zitten, luisterend en stilaan volgen zijn lange, lenige vingers op de toetsen het geronk van het spinnewiel. De rechterhand neemt het gekeuvel van het kantkussen op. Het spinlied is ingezet. Op het eentonig geronk glijdt een stralende melodie, zuiver en aetherisch: Prinses Zonneschijn van Pol de Mont bezielt Benoit. Hij speelt lang, zeer lang in de rustige nacht en zij, die naar hem luisteren, spreken geen woord om de tover niet te breken. Nieuwe houtblokken worden in de haard neergelegd. De klosjes knetteren en het spinnewiel ronkt. De lezer aan de pijler heeft zijn boek laten glijden en sluit de ogen en droomt..."

Sabbe schrijft in dat verband nog: "...Als men over dit onderwerp spreekt in de familie Ameye, krijgt men steeds een diep bewogen antwoord, met geestdrift in den toon en een traan in het oog..."

5°: Toenemende ziekteverschijnselen van Benoit.

- Op 29 augustus schrijft hij vanuit Harelbeke: "Maandag en dinsdag ek kom ik naar Izegem als mijn gezondheid het toelaat".
- In september krijgt hij te Izegem een soort beroerte en wordt onmiddellijk naar Harelbeke gebracht. Sabbe brengt daar verslag over uit in het "Jaarboek 1902-1903" van het Benoitfonds: "... Het was weer in Iseghem en in den Septemberkermistijd, dat Peter Benoit aan Prinses Zonneschijn werkt, als hij die vermaning van kleine beroerte

kreeg, die zooveel gerucht maakte in het land en als eene voorspelling was van zijn naderend einde.

De groote Vlaming was aan een kermisdiner ten huize van zijnen en onzen vriend Julius Demeester, den librettdichter van Het Meilief.

't Was een heete Septemberdag en, in die feestkamer, zeer warm. Peter zat aan 't hoofdeinde der tafel en scheen zeer afgetrokken. Hij sprak weinig, maar kribbelde gedurig in een dier kleine groen-grauwe notaboekjes, waarvan wij hooger spraken. Alweêr aan Prinses Zonneschijn dus.

Midden onder het gesprek over tafel, sloop hij weg, "à l'anglaise". Hij had aan zijne naaste burens wat geklaagd over bangheid en zelfs over wat hoofdpijn. Hij zag ook wat rood. De vrije lucht zou dat alles doen overgaan.

Hij deed een wandeltoertje. Maar al spoedig ging hij aanbellen in het huis-Ameye, meenende daar voort te werken, in dat invocative midden.

Doch alras moest hij weer naar buiten. Hij vond echter geen rust of gemak, en was juist in het huis van Pol De Coene, - den vriend die hem in Iseghem inbracht, - aangekomen, toen hij den kleinen aanval kreeg en te bed moest gebracht worden.

's Anderendaags stond de pers van het heele land vol van het nieuws dat Peter Benoit door beroerte getroffen was. Dat was zeer overdreven, want diezelfde morgen brachten wij hem, om 4 uur, vóór zonsopgang, per rijtuig naar Harelbeke over, bij zijne Tante Rosalie, om volkomen uit te rusten...".

- Twee dagen later stelt hij zijn Izegemse vrienden gerust al bevat zijn brief vanuit Harelbeke ook volgende zin "Eergisteren te Izegem was ik waarlijk niet te best".
- Begin november logeert hij om uit te rusten in hotel Breydel en de Coninck in Nieuwpoort, maar zo schrijft Julius DeGeyter "Benoit, dat grote kind, noemt zich hier Julius Demeester". Alsof hij op die manier incognito kon blijven.

De geschiedenis van Prinses Zonneschijn is onafscheidbaar verbonden aan die mooie heerenwoon, door de leuze "Pax Intranstibus", als het ware, beschermd.

Peter Benoit was er ook zoo gaarne en zoo goed.

Geen wonder, zijn poëzie bevond zich ook zoo goed te huis in die groote, prachtige, vlaamsche woning, waar gulle gastvrijheid en zelfbewuste kunstzin op echte vlaamsche wijze beoefend werden..."

Hoe Benoit in het huis aan de Koornmarkt werkte aan Prinses Zonneschijn, beschrijft ook Cécile Ameye, die het als kind meemaakte, in een artikel in de Nieuwe Gids (1951):

"...De houtblokken knetteren in de haard. De grote zaal is in de avondschemer tot een cirkel van dansende vlammen beperkt. Zacht gekeuvel van klosjes op het kantverkkussen en het gesnor van het spinnewiel...de Friese klok slaat rustig de maat. Aan een pijler van de haardstede leunt iemand die leest: de bladen ritselen. Het regent buiten, met plotse windbuien. Binnen is het gezellig warm en rustig. Peter Benoit is voor de vleugel gaan zitten, luisterend en stilaan volgen zijn lange, lenige vingers op de toetsen het geronk van het spinnewiel. De rechterhand neemt het gekeuvel van het kantkussen op. Het spinlied is ingezet. Op het eentonig geronk glijdt een stralende melodie, zuiver en aetherisch: Prinses Zonneschijn van Pol de Mont bezielt Benoit. Hij speelt lang, zeer lang in de rustige nacht en zij, die naar hem luisteren, spreken geen woord om de tover niet te breken. Nieuwe houtblokken worden in de haard neergelegd. De klosjes knetteren en het spinnewiel ronkt. De lezer aan de pijler heeft zijn boek laten glijden en sluit de ogen en droomt..."

Sabbe schrijft in dat verband nog: "...Als men over dit onderwerp spreekt in de familie Ameye, krijgt men steeds een diep bewogen antwoord, met geestdrift in den toon en een traan in het oog..."

5°: Toenemende ziekteverschijnselen van Benoit.

- Op 29 augustus schrijft hij vanuit Harelbeke: "Maandag en dinsdag ek kom ik naar Izegem als mijn gezondheid het toelaat".
- In september krijgt hij te Izegem een soort beroerte en wordt onmiddellijk naar Harelbeke gebracht. Sabbe brengt daar verslag over uit in het "Jaarboek 1902-1903" van het Benoitfonds: "... Het was weer in Iseghem en in den Septemberkermistijd, dat Peter Benoit aan Prinses Zonneschijn werkt, als hij die vermaning van kleine beroerte

kreeg, die zooveel gerucht maakte in het land en als eene voorspelling was van zijn naderend einde.

De groote Vlaming was aan een kermisdiner ten huize van zijnen en onzen vriend Julius Demeester, den librettdichter van Het Meilief.

't Was een heete Septemberdag en, in die feestkamer, zeer warm. Peter zat aan 't hoofdeinde der tafel en scheen zeer afgetrokken. Hij sprak weinig, maar kribbelde gedurig in een dier kleine groen-grauwe notaboekjes, waarvan wij hooger spraken. Alweër aan Prinses Zonneschijn dus.

Midden onder het gesprek over tafel, sloop hij weg, "à l'anglaise". Hij had aan zijne naaste bureu wat geklaagd over bangheid en zelfs over wat hoofdpijn. Hij zag ook wat rood. De vrije lucht zou dat alles doen overgaan.

Hij deed een wandeltoertje. Maar al spoedig ging hij aanbellen in het huis-Ameye, meenende daar voort te werken, in dat invocative midden.

Doch alras moest hij weer naar buiten. Hij vond echter geen rust of gemak, en was juist in het huis van Pol De Coene, - den vriend die hem in Iseghem inbracht, - aangekomen, toen hij den kleinen aanval kreeg en te bed moest gebracht worden.

's Anderendaags stond de pers van het heele land vol van het nieuws dat Peter Benoit door beroerte getroffen was. Dat was zeer overdreven, want diezelfde morgen brachten wij hem, om 4 uur, vóór zonsopgang, per rijtuig naar Harelbeke over, bij zijne Tante Rosalie, om volkomen uit te rusten...".

- Twee dagen later stelt hij zijn Izegemse vrienden gerust al bevat zijn brief vanuit Harelbeke ook volgende zin "Eergisteren te Izegem was ik waarlijk niet te best".
- Begin november logeert hij om uit te rusten in hotel Breydel en de Coninck in Nieuwpoort, maar zo schrijft Julius DeGeyter "Benoit, dat grote kind, noemt zich hier Julius Demeester". Alsof hij op die manier incognito kon blijven.

- 1896: 1°: Begeesterd door de zee, vatte Benoit het idee op om een volkse opera te schrijven, die zich in het vissersmilieu zou afspelen. Daartoe vroeg hij een libretto aan J. De Meester, die van Sabbe de raad kreeg de Blankenbergse legende "Roeschaard" te verwerken. Samen hadden ze reeds de eerste ontwerpen klaar toen Benoits ziekte zich begon te manifesteren en toen De Meester ook door overwerk tot rusten werd gedwongen. Van deze eerste ontwerpen is niets bewaard gebleven. Wel vonden we in de handschriftenafdeling van de bibliotheek van de Rijksuniversiteit Gent een "Spinlied" uit "Lyrisch drama Roeschaard van Julius De Meester" maar op muziek van Jan Blockx en gedateerd juni 1904. Of er door Blockx iets meer van dat werk werd op muziek gezet is ons onbekend. Daarnaast heeft Demeester een toneel geschreven getiteld Fina dat gebaseerd is op de visserslegende over Roeschaard. Dit stuk, met muziek van Theo de la Rivière werd verschillende malen uitgevoerd door de Grétrykring, o.a. in 1908, 1910, 1922.

2°: De brieven van Benoit aan de Ameyes uit 1896 bevatten verschillende afspraken tot een bezoek, afspraken die daarom niet altijd werden nageleefd. Julius Sabbe, die zowel met Benoit als met Mevr. Ameye een drukke correspondentie voert, dient vaak als doorgever van berichten. Zo schrijft Sabbe op 5 februari: "*...ons voornemen (van Peter en mij) was ook van u op een der carnavaldagen in Iseghem te komen groeten...*". Of op 5 september: "*...na de kermisweek moogt gij u aan een bezoek van ons beiden verwachten...*". Zowel Sabbe als Benoit zijn verhinderd om in te gaan op een uitnodiging om in juli "eenige genoeglijke uren door te brengen in de Ardoysche bosschen". Ook het aangekondigde bezoek na de kermisweek ging niet door. Benoit was wel in Harelbeke bij zijn familie, maar toen hij vernam dat de familie Ameye op dat ogenblik in Oostende verbleef kwam hij niet naar Izegem. Sabbe schrijft daarna: "*...Ook is voor hem uwe lieve familie te Oostende niet in het kader dat hij zich voor haar in het hart heeft gedrukt. Ameye's zijn van Iseghem, en Iseghem beduidt Ameye. Omdat gij er niet waart is hij niet naar Iseghem gegaan deze maal. Al de andere vrienden ginder zullen wel boos zijn. Maar ik heb zijne belofte en ik zal aan de vervulling ervan de hand houden, dat zoohaast gij in Iseghem terug zijt, hij en ik u daar een bezoek brengen van een zaterdag tot een maandag...*".

VELO-LIED « VRIJ ENDE BLIJ »

WOORDEN: EMIEL NEIRYNCK

Ta ra! Ta ra!
De horen klinkt,
De vlagge zwaait,
Het vaandel winkt.
In rang en rij,
Fier volgen wij,
Vry ende bly,
Hoera! Hoera!

Op vleuglen van de winden
Zo snellen wij voorbij!
Om eer en roem te vinden,
Hoe wijd en verre het zij,
Langs bos en wei,
Langs veld en steê,
Ons vrolijk hart
Is altijd mee.

O lieve, schone Mandel,
Wij droomden aan uw boord,
Maar nu jaagt vreugd en handel
Ons van uw kusten voort.
Een dag of twee,
Een week misschien?
Doch altoos blij
Bij 't wederzien.

In de oudheid wordt gelezen
Van lopers sterk en snel,
Nu zouden zij ons vrezen
In 't eedle worstelspel.
Een vaste hand,
Een vlugge voet,
Een oog in 't zeil
Geeft vreugd en moed.

Ziet hoe in ieders ogen,
De zon van vriendschap straalt,
Hier is haar zoet vermogen
In ieders hart gedaald.
Wij, wakkre zoons
Van 't Vlaamse land,
Wij blijven 't trouw
Met hart en hand.

UIT "ERNST EN VREUGDE", HERUITGAVE,
S.L. 1964.

Handwritten musical score on five staves. The first staff contains the title 'Velolied Vrij en Blij' and the name 'E. Neyrinck'. The second staff contains the name 'Michel Ameye' and 'van Heyken'. The third staff contains the tempo marking 'Hastelyk opgezinger'. The fourth staff contains the name 'P. Benoit'. The fifth staff contains the date '1896' and a large 'X' mark.

"Velolied Vrij en Blij",
tekst E. Neyrinck,
muziek P. Benoit, met de
opdracht aan Michel Ameye.

- 1896: 1°: Begeesterd door de zee, vatte Benoit het idee op om een volkse opera te schrijven, die zich in het vissersmilieu zou afspelen. Daartoe vroeg hij een libretto aan J. De Meester, die van Sabbe de raad kreeg de Blankenbergse legende "Roeschaard" te verwerken. Samen hadden ze reeds de eerste ontwerpen klaar toen Benoits ziekte zich begon te manifesteren en toen De Meester ook door overwerk tot rusten werd gedwongen. Van deze eerste ontwerpen is niets bewaard gebleven. Wel vonden we in de handschriftenafdeling van de bibliotheek van de Rijksuniversiteit Gent een "Spinlied" uit "Lyrisch drama Roeschaard van Julius De Meester" maar op muziek van Jan Blockx en gedateerd juni 1904. Of er door Blockx iets meer van dat werk werd op muziek gezet is ons onbekend. Daarnaast heeft Demeester een toneel geschreven getiteld Fina dat gebaseerd is op de visserslegende over Roeschaard. Dit stuk, met muziek van Theo de la Rivière werd verschillende malen uitgevoerd door de Grétrykring, o.a. in 1908, 1910, 1922.

2°: De brieven van Benoit aan de Ameyes uit 1896 bevatten verschillende afspraken tot een bezoek, afspraken die daarom niet altijd werden nageleefd. Julius Sabbe, die zowel met Benoit als met Mevr. Ameye een drukke correspondentie voert, dient vaak als doorgever van berichten. Zo schrijft Sabbe op 5 februari: "...ons voornemen (van Peter en mij) was ook van u op een der carnavaldagen in Iseghem te komen groeten...". Of op 5 september: "...na de kermisweek moogt gij u aan een bezoek van ons beiden verwachten...". Zowel Sabbe als Benoit zijn verhinderd om in te gaan op een uitnodiging om in juli "eenige genoeglijke uren door te brengen in de Ardoysche bosschen". Ook het aangekondigde bezoek na de kermisweek ging niet door. Benoit was wel in Harelbeke bij zijn familie, maar toen hij vernam dat de familie Ameye op dat ogenblik in Oostende verbleef kwam hij niet naar Izegem. Sabbe schrijft daarna: "...Ook is voor hem uwe lieve familie te Oostende niet in het kader dat hij zich voor haar in het hart heeft gedrukt. Ameye's zijn van Iseghem, en Iseghem beduidt Ameye. Omdat gij er niet waart is hij niet naar Iseghem gegaan deze maal. Al de andere vrienden ginder zullen fel boos zijn. Maar ik heb zijne belofte en ik zal aan de vervulling ervan de hand houden, dat zoohaast gij in Iseghem terug zijt, hij en ik u daar een bezoek brengen van een zaterdag tot een maandag...".

VELO-LIED « VRIJ ENDE BLIJ »

WOORDEN: EMIEL NEYRINCK

Ta ra! Ta ra!
De horen klinkt,
De vlagge zwaait,
Het vaandel winkt.
In rang en rij,
Fier volgen wij,
Vry ende bly,
Hoera! Hoera!

Op vleuglen van de winden
Zo snellen wij voorbij!
Om eer en roem te vinden,
Hoe wijd en verre het zij,
Langs bos en wei,
Langs veld en steê,
Ons vrolijk hart
Is altijd mee.

O lieve, schone Mandel,
Wij droomden aan uw boord,
Maar nu jaagt vreugd en handel
Ons van uw kusten voort.
Een dag of twee,
Een week misschien?
Doch altoos blij
Bij 't wederzien.

In de oudheid wordt gelezen
Van lopers sterk en snel,
Nu zouden zij ons vrezen
In 't eedle worstelspel.
Een vaste hand,
Een vlugge voet,
Een oog in 't zeil
Geeft vreugd en moed.

Ziet hoe in ieders ogen,
De zon van vriendschap straalt,
Hier is haar zoet vermogen
In ieders hart gedaald.
Wij, wakkre zoons
Van 't Vlaamse land,
Wij blijven 't trouw
Met hart en hand.

UIT "ERNST EN VREUGDE", HERUITGAVE,
S.L. 1964

The image shows a handwritten musical score on five staves. The first staff contains the title 'Velolied Vrij en Blij' and the composer's name 'Emiel Neyrinck'. The second staff contains the name 'Michel Ameye' and the text 'van Heyken'. The third staff contains the text 'Hartelyk opgezongen'. The fourth staff contains the name 'P. Benoit'. The fifth staff contains the text 'Muziek van P. Benoit 1896'.

"Velolied Vrij en Blij",
tekst E. Neyrinck,
muziek P. Benoit, met de
opdracht aan Michel Ameye.

Benoit belooft daarop een kort bezoek rond Allerheiligen, maar als het zover is voelt hij zich te vermoeid voor de lange treinreis vanuit Antwerpen en voor de vele bezoeken aan familie en vrienden in Westvlaanderen. Weer is Sabbe zijn tolk voor dit nieuwe uitspel: "...Het gedacht zijne goede vrienden van Iseghem maar in de vlucht te kunnen zien, - en ik moet u niet zeggen wie daaronder een eerste plaats bekleeden, - is bovendien niet verkwikkelijk. Hij vraagt of hij niet liever nu in Antwerpen zou uitrusten en zijn volle genoeg om bij de vrienden te komen inkwartieren en verjongen, uitstellen zou tot de spoedig aanbreekende kerstvacantie?..."

Deze afspraak werd wel nageleefd, want op 19 december schrijft Benoit hoe hij het kerstweekend in Izegem zal doorbrengen: vrijdag 25 december bij Jules Van Wtberghe, zaterdag 26 december bij Camille Ameye en zondag 27 december bij Polydor DeCoene. Sabbe moet echter eerst nog een boodschap overbrengen: "Hij verzoekt mij u zinnen allervurigsten wensch over te brengen dat gij geen gevolg zoudt geven aan uw uitgedrukt voornemen om bij die gelegenheid een groot diner te geven. Hij houdt zoo zeer aan de familiële eenvoudigheid en intimiteit dat hem het gedacht van een "diner d'apparât" letterlijk afschrikt". Benoit is wel enkele dagen langer gebleven, want op 29 december ondertekent hij een partituur getiteld "Iseghems Wielrijderslied" met als onderschrift "Mijnen edelen jongen vriend Michel Ameye van Iseghem hartelijk aangeboden. Iseghem 29 december 1896". Dit lied is bedoeld als clublied voor de "Wielrijdersclub Vrij en Blij" waarvan Michel Ameye deel uit maakte. De tekst is van Emiel Neyrinck.

- 1897: Benoit componeert "Zilveren Bruiloft" op tekst van Sabbe voor het paar Pol Decoene-Mortier. Een kopie naar het handschrift (Conservatorium Antwerpen) bevat het opschrift: "Zilveren Bruiloft. Gevierd door Julius Sabbe en Peter Benoit. In den trein van Antwerpen-Waes-Eeklo. In gezelschap van Julius Sabbe reizend! Zondag 22 augustus 1897 geschreven." Op 28 augustus werd in Eeklo de "Ledeganckcantate" gecreëerd en het is bij een reis naar deze stad waar hij de herhalingen bijwoonde dat Benoit dit lied componeerde.
- 1898: 1°: Voor het huwelijk van Blanca DeCoene (dochter van Polydor) met Frans Janssens componeert Benoit op tekst van Julius Sabbe een mooi lied

TER GELEGENHEID
 der
PLECHTIGE INHULDIGING
 van den
 HEER
**VALÈRE
 VANDEN BOGAERDE**
 als *MURGEMEESTER*
 DER STAD
ISEGHEM.
 8 OOGST 1900.
 OP MUZIEK VAN
Peter BENOIT
 uitgevoerd door de
MANDELKOOR.

KLEURDR.

J. DOOMS

ISEGHEM

Titelpagina van de tekst van "Huldezang" ter ere van Valère Van den Bogaerde,
 44/266 tekst Jules Demeester, muziek P. Benoit.

"Aan Blanca". Deze partituur werd uitgegeven en het lied werd sindsdien verschillende keren uitgevoerd.

- 2°: Voor het huwelijk van Johanna Ameye op 17 augustus 1898 met Hubert Van de Moortele componeerde Benoit het prachtig lied "Weest gelukkig" op tekst van Sabbe. Van dit lied waren twee versies bekend, beide bewaard in het Konservatorium te Antwerpen, namelijk een versie voor zang en harmonium en een versie voor zang en harp. Beide zijn in een onbekend handschrift en dragen de vermelding "Eigendom Ameye-Dobbelaere Iseghem". De originele versie (samen met enkele brieven daaromtrent van Benoit en Sabbe) is bewaard in het Ameyearchief en is dus ook slechts onlangs aan het licht gekomen. De volledige bezetting blijkt nu te zijn zangstem, twee violen, altviool, cello en harp. In deze bezetting werd het lied opnieuw gecreëerd tijdens het Festival van Vlaanderen op 30 augustus 1974.
- 1899: Meelevend met het wereldgebeuren componeert Benoit "Transvaalsch Krijgslied" op tekst van Jules Demeester.
- 1900: 1°: Op 8 augustus wordt Valère VandenBogaerde ingehuldigd als burgemeester van Izegem. Bij die gelegenheid voert De Mandelkoor een "Huldezang" uit op tekst van Jules Demeester en muziek van Benoit. De tekst is bewaard gebleven in het Slossefonds, de muziek, hoogst waarschijnlijk de laatste kompositie van Benoit lijkt verloren te zijn. Wel schrijft Edward Keurvels op 20 febr 1914 aan de familie Ameye het volgende: "...Dezer dagen legden we de hand op een belangwekkend mannenkoor Huldezang. Daar de tekst heel gebrekkig is en voor een zeer bijzondere gelegenheid gemaakt werd, heb ik onder Benoits muziek andere woorden gedicht...". Zo is er een manuscript bekend "Aan de Vlaamsche gemeenten" voor mannenkoor en fanfare, muziek Benoit, tekst Keurvels, maar of dit de oorspronkelijke "Huldezang voor Burgemeester Vanden Bogaerde" is, valt toch te betwijfelen.
- 2°: Benoit zou tijdens de zomer naar Izegem komen logeren bij de Ameyes "ter genezing", maar hij is te ziek om de verplaatsing te maken.
- 3°: Op 11 en 12 november vierde de Grétrykring zijn tienjarig bestaan. Tijdens het feestbanket werden verschillende redevoeringen ge-

houden waarin Benoit en Het Meilief werden geroemd. Rachel DeCoene (dochter van Polydor) droeg een lang gedicht voor waaruit volgende strofen:

*"Zoo kan men wonderen doen, en wondren zijn geboren:
Met onzer leden puik, tot kind en jonge maagd,
Schiep onze kring dat kunstjuweel, dat hem deed gloren,
Is 't Meilief hier op wonderlijke wijze geslaagd.*

*Des grooten Meesters droom: in rederijkersgilden
zijn kunst doen stralen uit de dorpen over 't land,
en, allen mederukkend, die maar volgen wilden,
die kunst doen strekken tot een grootschen broederband;*

*Die droom werd tot een feit, dank onzen milden leider;
en 't is de diamant in Grétry's erekroon;
maar 't is ook aller hoop: die leider word' verbeider
en schenk den Meester zijn vervulde hoop tot loon!*

*Wat licht! mocht eens Benoit, verrezen van de sponde
waar hij thans kwijnend zucht, in 's levens kiem geraakt,
vernemen datgeen in 't Meilief hij verkondde
zijn vlucht van hier herneemt tot zege's zonne blaakt!*

*Wie weet? de hoop alleen zag hem wellicht herleven
tot nieuwe kracht en lust voor nog een meesterwerk,
dat, hier vertolkt, de kroon zou zetten op zijn streven,
en, in die vlucht twee namen dragen op zijn vlerk:*

*Van Wtberghe en Benoit! Neemt nu maar op uw glazen
en laat ze schuimen van den eedlen, gouden wijn,
dat, zoo de droom hier van een meisje u doet verbazen,
die droom, daardóór gezien, een gouden droom moog zijn.*

*En laat dat meisjes u in dezen dronk begeesteren:
Dat uwe toekomst van 't verleden waardig zij!
Dat, aan dees milden disch, Van Wtbergh's en Demeesteren
de handen samen slaan voor 't nieuwe kunstgetij!*

*Dat aan het Meilief dan een zuster word' geboren;
dat onze Grétrykring die neme op zijn hand;
en dat een zoon van roem en zege moge gloren
op Wtberghe en Benoit, profeten in hun land!"*

Op voorstel van Jules Demeester wordt naar Benoit, die in het verslag wordt genoemd als "beschermend lid" van de kring, volgend telegram gezonden: "De Grétryzonen, bij hun tienjarig jubelfeest ten disch vereenigd, betreuren de afwezigheid van hun waarde Ere-lid, Meester Peter Benoit, door ziekte weerhouden. Zij doen de vurigste wenschen hem weldra gansch hersteld te mogen ontvangen, en drinken op zijne gezondheid!". Nog diezelfde dag komt er antwoord vanuit Antwerpen: "Uitdrukking mijner innigste dankbetuigingen,

waarde kunstbroeders. Peter Benoit."

- 1900-1901: Op 8 maart 1901 sterft Benoit na een slepende ziekte en lange doodstrijd in Antwerpen. Het Ameyearchief bezit talrijke brieven van J. Sabbe aan de familie Ameye uit de laatste levensmaanden van Benoit, toen deze ziek te bed lag en er een raadselachtige breuk was ontstaan in de jarenlange vriendschap tussen Benoit en Sabbe. Eind september 1900 waren Mevr. en Cécile Ameye met veel aandringen bij het ziekbed van Benoit geraakt. Ze kregen geen verklaring nopens de breuk met Sabbe en zouden hun vriend niet meer levend terugzien. Van dan af werden ze wel door Dr. DeWandre voortdurend op de hoogte gehouden van de evolutie van de ziekte-toestand. Talrijke brieven van Mevr. Ameye aan Agnes Mertens, Julius De Geyter en Julius Sabbe getuigen van de pogingen die zij ondernam tot verzoening of tot verklaring van deze afwijzing. Uit deze brieven en telegrammen die bijna dagelijks (of op sommige dagen zelfs meerdere) bij de Ameyes aankwamen of werden verzonden, blijkt hoezeer Benoit in deze dagen bij hen centraal stond en hoe groot hun vriendschap was. De Nederlandse schrijfster Top Naeff noemde ten andere de familie Ameye: "...de beste vrienden van Benoit die hem lief hadden als een lid van het gezin en die levenslang getuigen van die liefde...". Bij de dood van Benoit stuurden zij de Brugse beeldhouwer Pickery naar Antwerpen om daar op hun kosten een dodenmasker en een afgietsel te maken van de rechterhand van Benoit. Deze beide stukken bevinden zich in het Ameyearchief samen met een borstbeeld en een ontwerp voor een standbeeld, beide van de hand van Pickery. Bij de begrafenis van Benoit bezorgden de Ameyes een "...kussen van purperen violetten, omringd van orchideeën, en dragende eene witter kroon van narcissen. De band in wit lint draagt: Blijvende trouw en vriendschap. Familie Ameye. Iseghem...". Volgens een persverslag over de begrafenis werd deze bloemenkroon, onder de vele honderden kransen, als eerste onmiddellijk na de lijkbaar gedragen. (brief van Sabbe, 8 maart 1901).

Edele Vrienden.

481 270

Met de uitdrukking mijnen
hartelike dankbetuiging voor
de belangstelling, welke UE
in mijn bescheiden persoon
stelt, verhoop ik welhaast
de gelegenheid te hebben,
mij bij UE te begeven, om
wijze "de visu et auditu"
te laten bewijzen dat mijn
gezondheids toestand bijna
terug tot zijn normaal zijn
is gekomen.

Edele Vrienden

Met de uitdrukking mijnen hartelijke dankbetuiging voor de belangstelling welke UE in mijn bescheiden persoon stelt, verhoop ik welhaast de gelegenheid te hebben, mij bij UE te begeven, om op deze wijze "de visu et auditu", te laten bewijzen dat mijn gezondheidstoestand bijna terug tot zijn normaal zijn is gekomen. Voortdurend heil en geluk in uw aardisch Paradijs en volkomen welslagen in de ondernemingen voor volksbeschaving en kunstveredeling, zijn mijne beste wenschen. Laat mij u dan oock deze opdringen als bewijs van verkleefdheid ter innige herinnering.

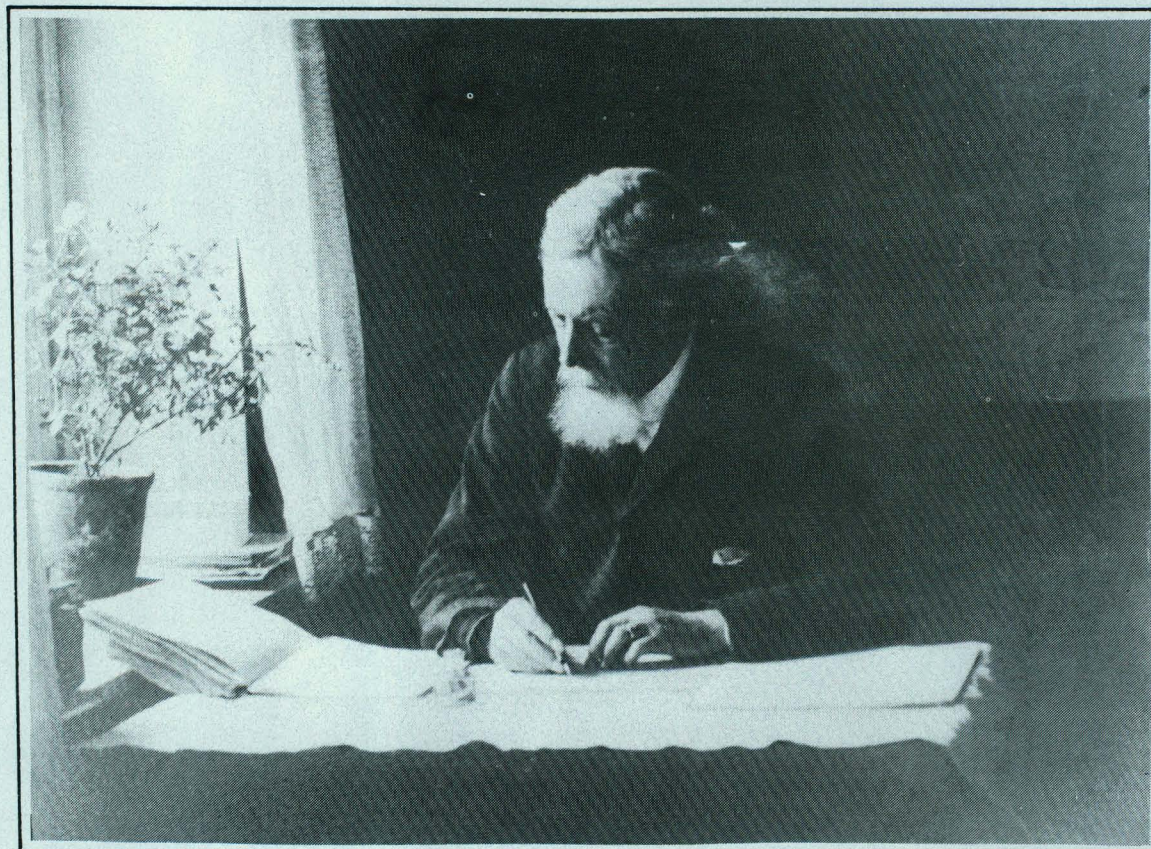
Voortdurend heil en geluk
in uw aardisch Paradijs en
volkomen welslagen in de
ondernemingen voor volksbescha-
ving en kunstveredeling, zijn
mijne beste wenschen. Laat
mij u dan oock deze opdringen
als bewijs van verkleefdheid
ter innige herinnering.

Peter Benoit

Antw 23 9te 94

NOG CONTACTEN MET DE FAMILIE AMEYE

Uit de briefwisseling van Benoit aan Sabbe (Archief Vlaams Kultuurleven Antwerpen) en Benoit aan Ameye (Ameyearchief Ronse) konden we nog heel wat gegevens halen nopens bezoeken van Benoit aan Izegem. Zo ondermeer volgende bezoeken: 15 juli 1894, 4 september 1894, 13 april 1895, witte donderdag 1896, eind juni 1896, begin september 1896, 10 oktober 1896, kerstmis 1896, enzovoort...en verschillende aankondigingen zonder datum of op ongedateerde brieven. Uit tal van deze brieven blijken vooral menselijke aspecten die Benoit niet zozeer als kunstenaar dan wel als mens, als vriend laten kennen. Zo onder meer brieven waarin hij meeleeft met de familie, waarin hij naar gezondheid informeert, waarin hij gelukwensen zendt bij allerlei feestdagen, waarin hij bedankt voor toegezonden bloemen of zich verontschuldigt niet thuis te zijn geweest wanneer de Ameyes onverwacht naar Antwerpen kwamen. Heel dikwijls moet hij uitnodigingen weigeren of afspraken anuleren wegens zijn gezondheidstoestand of drukke werkzaamheden. In andere brieven worden afspraken gemaakt om gezamenlijk concerten bij te wonen o.a. in Brussel en Gent. Deze brieven hebben als hoofding "Edelste der vrienden" en als adres "Aan den Weledelen Heer Maëstro Camille Ameye".

Camille Ameye

Cecile Ameye - Leontine Dobbelaere - Jane Ameye.

Door relaties in Duitsland konden de Ameyes te Düsseldorf op 18 februari 1897 "Lucifer" doen uitvoeren. Sabbe schrijft daarover aan Benoit (18 december 1896) en Benoit schrijft aan de familie Ameye op 8 februari 1897 een brief waarin hij uitleg geeft over hun reis naar Duitsland. Bij die uitvoering in Duitsland werd de harppartij uitgevoerd door Jane Ameye. Drie dagen later schrijft Benoit, die door ziekte in Antwerpen was gebleven: *"...Hartelijkste dankbetuiging, vooreerst aan mijne talentvolle kunstzuster Edele Jufvrouw Joanna Ameye, die door haar verlokkelijk harpspel Lucifer een hemelrijk voorbereidde! Aan u allen voor de kunstmoete door u gebracht om de Lucifer-pelgrimage naar Düsseldorf te maken! Dank ook voor de heerlijke medewerking over Lucifer. Waarom niet in Antwerpen afgestapt na uwe terugkomst?..."*. Het Ameye-archief bevat overigens nog een waardering vanwege Benoit voor Jane Ameye als harpiste, namelijk de partituur "Pierlala", een harpkompositie van een zekere H. Wieland met de vermelding *"Peter Benoit aan Jane Ameye 9 november 1894"*.

Ook aan Camille Ameye gaf hij een waardevol geschenk: een drukproef van de lijvige partituur van zijn oratorium "De Oorlog". De bijgaande brief vermeldt: *"...Ik stuur aan den Edelen Maëstro de proefpartituur Oorlog. Hij zal waarschijnlijk genoeg schein in het doorbladeren derzelve!"* (1896).

Is in vele van zijn brieven de ziekte van Benoit een steeds terugkerend onderwerp, toch durfde hij nopens zijn levenseinde een gewaagde uitspraak doen. Het was in het huis van de Ameyes, een vijftal jaren voor zijn dood. Mevr. Ameye noteerde zijn woorden en Jules Sabbe publiceerde deze in zijn werk over het leven van Benoit: *"...Ik heb nog voor acht jaar werk om Rikke-Tikke-Tak, Prinses Zonneschijn, Pompeia, een werkje van Sabbe en een ander van Jules DeMeester af te maken. Dan begin ik mijn groot drama Liederik; tekst en muziek maak ik zelf. Op mijn 78^e jaar zal dit alles gedaan zijn en als ik de 80 jaar bereik, kom ik dat drama hier in uwe kleine stad dirigeeren. Twee dagen nadien sterf ik hier, in dit huis om 8 uur 's morgens. En ik weet, het zal zoo zijn..."*.

Toen in 1902 het Peter Benoit-fonds gesticht werd, was de familie Ameye, en dit voor verschillende jaren, één der mildste financiële ondersteuners. Ook Polydor DeCoene, Jules DeMeester en Em. Neyrinck gaven het fonds financiële steun. Bij de onthulling van de gedenkplaat aan Benoits geboortehuis te Harelbeke op 24 augustus 1902 speelde Cécile Ameye de harppartij bij de uitvoering van "Mijn Moederspraak".

Cecile Ameye heeft overigens als harpiste nog meegewerkt aan verschillende uitvoeringen van Benoits werk, o.a. aan Lucifer (1901) en De Schelde (1902). Ook als schrijfster heeft zij zich steeds ingezet om de gedachte aan Benoit levendig te houden. Naast een aantal artikelen moeten o.a. worden genoemd de zeer interessante "Herinneringen aan Benoit" verschenen in de Vlaamse Gids in 1951. In datzelfde jaar maakte zij ook een radiodocumentaire in de vorm van een luisterspel in opdracht van de BRT, toen nog NIR genoemd. Haar boek "Liederik de Forestier", is gebaseerd op de verhalen die zij als kind hoorde van Benoit.

Mevrouw Ameye-Leontine Dobbelaere is van belang geweest in de verdere Benoit-historie in haar rol bij het tot stand komen van het boek "In Memoriam Peter Benoit: zijn leven, zijne werken, zijne betekenis" door Julius Sabbe gepubliceerd in 1902. In een brief van 23 februari 1901 (14 dagen voor Benoits overlijden) schrijft Sabbe haar: "*...Samen zullen we het waarderende boek maken dat over Peter en zijn kunstwerk moet geschreven worden. Onthoudt wel alles wat gij nu over 't leven van onzen Peter lezen of hooren vertellen zult. Dat alles zal ons onder de hand moet liggen voor zijne levenshulde...*". Een groot deel van het manuscript is bij de Ameye's thuis geschreven op hun briefpapier. De laatste hoofdstukken zijn in het handschrift van Mevrouw Ameye (Sabbe had een oogziekte) en toen het boek verscheen was de eerste uitgave opgedragen aan "De Weledele Mevr. Ameye-Dobbelaere door Den Schrijver". De bladzijden in dit boek gewijd aan Benoit als improvisator aan de piano, aan Benoit als huisvriend, over zijn gesprekken, zijn omgang met kinderen...zijn zeker onder haar inspiratie geschreven. In het exemplaar van dit boek bewaard in de Ameye-familie, staat trouwens naast de alinea's over Benoit als pianist met potlood in de rand geschreven "Herinnering aan Pax".

Een herinnering die in de familie nog jarenlang is blijven na-
leven, en waar nu nog in tal van documenten zorgvuldig wordt over gewaakt.

BESLUIT

Dat Izegem in het algemeen en de familie Ameye in het bijzonder een belangrijke rol hebben gespeeld in Benoits laatste levensjaren mocht blijken uit vorige hoofdstukken. Dit belang wordt nog treffender wanneer men vaststelt dat Benoit die tijdens die jaren nog slechts zeer weinig componeerde, dit wel deed voor zijn Izegemse vrienden. Vaststaand zijn aldus Het Meilief, de twee volkse liederen (Schoenmakerslied en Wielrijderslied), de drie huwelijkszangen (Zilveren Bruiloft, Aan Blanca, Weest gelukkig), het Transvaals Krijgslied en de Huldezing aan Burgemeester VandenBogaerde. Daarbij mag nog geteld worden het werk aan Roeschaard op tekst van Demeester en het te Izegem ontstane Prinses Zonneschijn. Benoit-historicus Ger Schmook geeft bovendien de hypothese dat Benoits "Vier kinderliederen voor huiselijke feestdagen" (verjaardag vader, moederdag...) uit 1894-95 zijn ontstaan voor de kinderen-Ameye. Er is echter niets dat deze veronderstelling enigszins kan staven. Indien het wel zo was dan had Cécile Ameye dat ongetwijfeld in haar "Herinneringen aan Benoit" vermeld. Verder vernoemt Schmook nog een geheimzinnige rol muziekpapier die door Benoit ofwel aan Camille Ameye ofwel aan Albert DeMaeght, dirigent van de Stadsfanfare, zou zijn

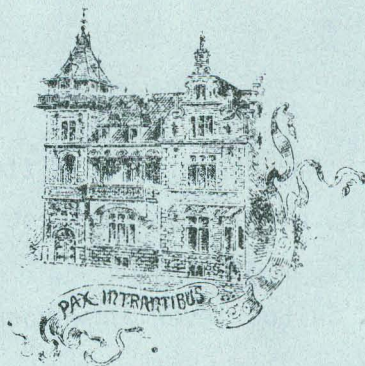
overhandigd met het verzoek deze slechts na zijn dood bekend te maken. De rol is echter verdwenen en de echtheid van het verhaal (door Schmook genoteerd in 1960 bij J. Maertens in Oostende) kan niet meer worden nagetrokken.

Wat er ook van zij, in het totaal van Benoits laatste werken nemen de "Izegemse" komposities een belangrijk aandeel in. Dat zijn idee omtrent volksverheffing en kunst voor het platteland met Izegem en de Grétrykring als centrum en Het Meilief als middel uiteindelijk mislukte lag zoals aangegeven ten dele aan de tijdsgeest die nog niet rijp bleek. De intriges bij de creatie te Izegem zijn er om dat te bewijzen. Maar evenzeer bewijst deze creatie en de daaruit volgende vriendschapsrelaties met Benoit hoe in Izegem al op het eind van de vorige eeuw vooruitziende ideeën konden groeien, en hoe er kunstminnende persoonlijkheden leefden die de muzikale faam van Izegem tot ver buiten de stadsgrenzen wisten hoog te houden.

BRONNEN

1. Archivalia bewaard in het Ameyearchief te Nitterveld, Louise-Marie (brieven, kaartjes, partituren van Benoit, Sabbe, e.a.)
2. Archief en Museum Vlaams Cultuurleven Antwerpen: briefwisseling Benoit-Sabbe.
3. Izegemse archivalia:
 - verslagboek Cercle Musical, privaatbezit;
 - verslagboek Mandelkoor, privaatbezit;
 - geschiedenis Stadsfanfare en Congregatieharmonie, opgesteld door J. Geldhof;
 - documenten nopens de Grétrykring, archief Ten Mandere.
4. Julius Sabbe, In Memoriam Peter Benoit: zijn leven, zijne werken, zijne betekenis (1901).

5. Jaarboek 1902-1903 van het Peter Benoitfonds.
6. Cécile Ameye, Herinneringen aan Peter Benoit, in De Nieuwe Gids (1951).
7. Robert DeSmet, Muziek op de Muziekberg, Catalogoog tentoonstelling Louise-Marie (1974).
8. Hendrik Willaert, Benoit en Izegem, Gamma sept 1973, p.193-196;
Benoit en Izegem, Ten Mandere nr 37 (1974, p.3-22) en
Ten Mandere nr 46 (1976, p.165-174);
Mecenasfamilie opent archief, Ons Erfdeel 1974, p.767-770;
Minder bekende relaties van Benoit, Jaarboek van het
Conservatorium Antwerpen 1975, p.109-125;
Benoit en Sabbe, Gamma dec 1975, p.244-288.

Peter Kemmer

EN IZEGEM

BOEKEN
BOEKEN
BOEKEN
BOEKEN
BOEKEN

CATALOOG

Handwritten text, possibly a list or index, consisting of several lines of faint, illegible characters.

ONDER IEDERE RUBRIEK UIT DE CATALOOG IS DE NAAM VAN DE
EIGENAAR OF DE VINDPLAATS AANGEDUID.

EEN VERRE AANLOOP...

1. De stamboom van Peter Benoit.

Uit deze stamboom, getekend door Antoon Vandromme naar gegevens bezorgd door het Benoitmuseum in Harelbeke, blijkt de Izegemse herkomst van de familie Monnie, waarvan via omwegen langs St.-Eloois-Winkel en Harelbeke, Rosalie Monnie in 1834 het leven schonk aan Peter Benoit. De geboorteacten van Benoits Izegemse voorouders komen uit verschillende afleveringen van het "*Registrum baptisatorum in Ecclesia de Iseghem*" bewaard in het Stadsarchief. Benoits geboorteacte werd ontleend aan het Benoitmuseum in Harelbeke.

60/282

DE STADSFANFAREN (vlag van 1860)

- Rond de eeuwwisseling.
- Zittend, het Bestuur : Leon Defauw-François Bral-Hr. Van Naemen-Gustaaf Rosseel (Voorzitter)
Jules Vandekerckhove-Aloïs Verhamme (schrijver-schatbewaarder)

IZEGEMS MUZIEKLEVEN 1850-1900

2. "De Stadsfanfaren".

Hoewel de geschiedenis van de Stadsfanfare bij gemis aan uitgebreid archiefmateriaal vrij onduidelijk is mag toch worden gesteld dat deze vereniging tot de oudste fanfares van België behoort.

a. Oudst bewaarde foto van de "Fanfares-Ville d'Iseghem", vermoedelijk te dateren in het laatste decennium van vorige eeuw.

(Archief Stadsfanfare)

b. Boek met enkele archivalische gegevens, waaronder het nieuwe (?) reglement opgesteld in 1866 en een verslag van de financiële toestand van 1865 tot 1878.

(Archief Stadsfanfare)

3. "Harmonie van de Congregatie der Jongmans".

Uit een nogal fantasierijk samengesteld "kamerorkest" dat de godsdienstige bijeenkomsten in de Congregatie begeleidde, groeide in 1853 een harmonieorkest dat vandaag is uitgegroeid tot een hoog gewaardeerde muziekvereniging. In de sterke concurrentiestrijd tussen de verschillende Izegemse verenigingen eind vorige eeuw werd de Congregatieharmonie fel gedomineerd door de "geestelijke directeur" E.H. Leopold Slosse en dit specifiek in de periode 1872-1891.

a. De oudst bewaarde foto dateert uit 1881 en toont slechts een gedeelte van de toen ongeveer 30 man sterke groep. Leopold Slosse noteerde eigenhandig de namen van de musici.

(Jozef Geldhof, Meetkerke)

b. Het "*Gulden Boek*" van de Congregatie waarin vanaf 1849 de belangrijke gebeurtenissen -dikwijls met illustratie en in calligrafie- worden vermeld.

(Archief Congregatie)

4. "*De Mandelkoor*".

Een typisch verschijnsel in een socio-cultureel gerichte muziekgeschiedenis is het ontstaan in de tweede helft van vorige eeuw, en dit in zowat heel Europa, van een enorm aantal mannenkoren. In Izegem was dit "*De Mandelkoor*" officieel gesticht op 26 sept. 1858 en met hoogten en laagten actief tot 1928. De vereniging was politiek vrij neutraal en trad zowel op in de kerk als bij officiële plechtigheden of in samenwerking met de "*liberale*" verenigingen.

a. De oudst bekende foto dateert uit 1894 bij het 35-jarig bestaan. Voor de naamlijst zie blz. 8.

(Archief Ten Mandere)

b. Verslagboek vanaf 1858 tot 1928.

(Rudy Ghekiere, Izegem)

5. "*Cercle Musical*".

Dit klein symfonisch orkest was actief van 1867 tot + 1890 en werd gedirigeerd door Camille Ameye. Ontstaan vanuit een onenigheid tussen parochiale overheid en Mandelkoor, had de groep de naam "*liberaal*" te zijn. Vandaar werden ze in die heftige jaren nogal tegengewerkt. Ook het feit dat ze liefdadigheidsconcerten organiseerden veroorzaakte vijandigheid. Dat bij die concerten geregeld ook vrouwen optraden in bv. zang- of pianorecital werd zeer kwalijk genomen. In 1880 behaalde het orkest dat toen 33 musici telde een eervolle plaats in een wedstrijd voor symfonieorkesten in Brussel. Toen de groep werd ontbonden gingen veel leden over naar de nieuw opgerichte Gretrykring en hielpen aldus mee aan de creatie van Benoits "*Meilief*".

a. Verslagboek, in pure calligrafie van de eerste secretaris Henri Frutsaert, die ook een tijdlang dirigent was van de Fanfare De Broederliefde.

(Mark Hanssens, Izegem)

b. Ingangkaart tot een concert op 16 dec. 1883 in de Nieuwe Sint Pieter. Op het programma werk van o.a. Gevaert, Grisar en Strauss.

(Louis Ameye, Ronse)

c. Aankondiging van een liefdadigheidsconcert op 5 febr. 1871 in Den Hert door de drie "*liberale*" muziekverenigingen: Cercle Musical, Crombez-Zanggenootschap en de Fanfare Jongens van Boos Iseghem. Het gedicht is van Dr. Emile Van Wtberghe, een Izegems geneesheer die verschillende gedichten zowel in het Nederlands als in het Frans heeft nagelaten.

(Slossefonds III, 12)

63 / 285

1910 - GRETRYKRING

Zittend op de grond: Vierstraete (?)-Valère Driessens-?-Albert Huysentrut-?-Jean Peltot-Norbert Vandeputte-Nestor Rossiers.

Zittend: Cyriel Declercq-Camiel Bourgeois-Camiel Mulier-Arthur Gaimant-Georges Van Wtberghe-Jules Van Wtberghe-Jules Declercq-Jules Demeester-Leon Billiou-Arthur Delberghe-Sylvain Eeckhaut.

1ste rij staande: Florent Bourgeois-Theo Decock-Albert Neiryck-Jules Decoene-Mannes-Frederic Deblauwe-Lambert Devijvere-Emiel Vandeputte-Laurent Clarysse-Sabbe-Dejaeghere-?-Kips(?)-Cyriel Hochepeid.

2de rij staande: Frederic Sabbe-Demeester-?-François Bourgeois-René Bossier-Maurice Verduyn-Arthur Decoene-Jozef Huysentrut-Rodolf Bourgeois-Michel Mulier-Jules Smalle-Camiel Catry-Cyriel Decock-? (Roeselarenaar)-Vlaminck-Sylvain Bourgeois-François Nonkel-Florent Bourgeois.

d. Idem voor een concert op 11 jan. 1880 door Cercle Musical, Crombez Zanggenootschap, Fanfare Broederliefde en Stadsfanfare.

(Jozef Geldhof, Meetkerke)

6. "De Gretrykring".

De Gretrykring was in zekere zin een voortzetting van de Cercle Musical maar dan met andere perspectieven. Was de Cercle Musical louter symfonisch, dan lag bij de Gretrykring het hoofdaccent op toneelopvoeringen, met daarbij orchestrale tussenspelen. Daarnaast werd ook nog eenmaal per jaar een concert gegeven en werden ook zangspelen of operettes opgevoerd. Bij de start kreeg de vereniging vanwege Camille Ameye de instrumenten en partituren van de Cercle Musical in bruikleen, en veel leden van de Cercle Musical werden actief in de Gretrykring. De vereniging, die als kernspreuk had "*Verdraagzaamheid en wederzijdse achting zijn de grondzuilen ener maatschappij*", bezat een eigen zaal in de Stationsstraat, waar nu de "Salons Royal" zijn. Zij kende te oordelen naar talrijke persverslagen in "De Volksvriend" (Roeselare) en "L'avenir de Courtrai" een bloeiend bestaan, ondanks alle tegenwerking. Na de dood van voorzitter Georges Van Wtberghe is de kring rond 1930 uitgebloeid.

a. Programma van de allereerste voorstelling.

(Slossefonds V, 68)

b. Verslagboekjes van het tienjarig (1900) en twintigjarig (1911) bestaan.

(Archief Ten Mandere)

c. Groepsfoto, waarschijnlijk bij het twintigjarig bestaan gevierd op 25 juni 1911.

(Archief Ten Mandere)

d. Enkele affiches van voorstellingen en concerten verzorgd door de Gretrykring.

(Archief Ten Mandere)

e. Een nummer van het tijdschrift "De Kritiek" van febr. 1904, volledig gewijd aan de opvoering door de Gretrykring van "Grietje", tekst van Ferdinand Rodenbach, muziek van Ernest Brengier. De commentaar is van de hand van Cécile Ameye, die het stuk een eerste opvolger noemt van Benoits ideeën over "volksopera" zoals hij die propageerde met "Het Meilief".

(Louis Ameye, Ronse)

f. Fagot, vervaardigd door P. Van Marck, Leeuwarden, [†] 1800. Dit instrument is afkomstig uit de Gretrykring.

(Gilbert Declerck, Izegem)

g. Julius Van Wtberghe (1835-1913), erevoorzitter van de Gretrykring en één van de stuwende krachten achter de vereniging. Hij was een van de belangrijkste financiers en liet o.a. op zijn kosten de zaal van de kring bouwen en regelmatig aanpassen. Hij was ook lange tijd voorzitter van het Crombez-Zanggenootschap. Als lijnwaadfabrikant bekleedde hij een rol in het industrieel leven in de stad. Verder is zijn naam te vinden bij het organiseren van verschillende liefdadigheidsconcerten en was hij voorzitter van de feestcommissie toen

63 / 285

1910 - GRETRYKRING

Zittend op de grond: Vierstraete (?)-Valère Driessens-?-Albert Huysentrut-?-Jean Peltot-Norbert Vandeputte-Nestor Rossiers.

Zittend: Cyriel Declercq-Camiel Bourgeois-Camiel Mulier-Arthur Gaimant-Georges Van Wtberghe-Jules Van Wtberghe-Jules Declercq-Jules Demeester-Leon Billiou-Arthur Delberghe-Sylvain Eeckhaut.

1ste rij staande: Florent Bourgeois-Theo Decock-Albert Neiryck-Jules Decoene-Mannes-Frederic Deblauwe-Lambert Devijvere-Emiel Vandeputte-Laurent Clarysse-Sabbe-Dejaeghere-?-Kips(?)-Cyriel Hochepeid.

2de rij staande: Frederic Sabbe-Demeester-?-François Bourgeois-René Bossier-Maurice Verduyn-Arthur Decoene-Jozef Huysentrut-Rodolf Bourgeois-Michel Mulier-Jules Smalle-Camiel Catry-Cyriel Decock-? (Roeselarenaar)-Vlaminck-Sylvain Bourgeois-François Nonkel-Florent Bourgeois.

d. Idem voor een concert op 11 jan. 1880 door Cercle Musical, Crombez Zanggenootschap, Fanfare Broederliefde en Stadsfanfare.

(Jozef Geldhof, Meetkerke)

6. "De Gretrykring".

De Gretrykring was in zekere zin een voortzetting van de Cercle Musical maar dan met andere perspectieven. Was de Cercle Musical louter symfonisch, dan lag bij de Gretrykring het hoofdaccent op toneelopvoeringen, met daarbij orchestrale tussenspelen. Daarnaast werd ook nog eenmaal per jaar een concert gegeven en werden ook zangspelen of operettes opgevoerd. Bij de start kreeg de vereniging vanwege Camille Ameye de instrumenten en partituren van de Cercle Musical in bruikleen, en veel leden van de Cercle Musical werden actief in de Gretrykring. De vereniging, die als kernspreuk had "*Verdraagzaamheid en wederzijdse achting zijn de grondzuilen ener maatschappij*", bezat een eigen zaal in de Stationsstraat, waar nu de "*Salons Royal*" zijn. Zij kende te oordelen naar talrijke persverslagen in "*De Volksvriend*" (Roeselare) en "*L'avenir de Courtrai*" een bloeiend bestaan, ondanks alle tegenwerking. Na de dood van voorzitter Georges Van Wtberghe is de kring rond 1930 uitgebloeid.

a. Programma van de allereerste voorstelling.

(Slossefonds V, 68)

b. Verslagboekjes van het tienjarig (1900) en twintigjarig (1911) bestaan.

(Archief Ten Mandere)

c. Groepsfoto, waarschijnlijk bij het twintigjarig bestaan gevierd op 25 juni 1911.

(Archief Ten Mandere)

d. Enkele affiches van voorstellingen en concerten verzorgd door de Gretrykring.

(Archief Ten Mandere)

e. Een nummer van het tijdschrift "*De Kritiek*" van febr. 1904, volledig gewijd aan de opvoering door de Gretrykring van "*Grietje*", tekst van Ferdinand Rodenbach, muziek van Ernest Brengier. De commentaar is van de hand van Cécile Ameye, die het stuk een eerste opvolger noemt van Benoits ideeën over "*volksopera*" zoals hij die propageerde met "*Het Meilief*".

(Louis Ameye, Ronse)

f. Fagot, vervaardigd door P. Van Marck, Leeuwarden, \pm 1800.
Dit instrument is afkomstig uit de Gretrykring.

(Gilbert Declerck, Izegem)

g. Julius Van Wtberghe (1835-1913), erevoorzitter van de Gretrykring en één van de stuwende krachten achter de vereniging. Hij was een van de belangrijkste financiers en liet o.a. op zijn kosten de zaal van de kring bouwen en regelmatig aanpassen. Hij was ook lange tijd voorzitter van het Crombez-Zanggenootschap. Als lijnwaadfabrikant bekleedde hij een rol in het industrieel leven in de stad. Verder is zijn naam te vinden bij het organiseren van verschillende liefdadigheidsconcerten en was hij voorzitter van de feestcommissie toen

Cat. 6g.

Cat. 7.

Izegem in 1866 kantonhoofdplaats werd. Hij kwam openlijk uit voor zijn vrijzinnige en liberale ideeën en mislukte in zijn plannen om een rol te spelen in de gemeentepolitiek.

h. Bij het overlijden van een lid van de Gretrykring stuurde de kring zelf doodsberichten rond. In het Ten Mandere-archief zijn daar een aantal voorbeelden van te vinden waaronder deze van Julius Van Wtberghe, erevoorzitter, en van Julius Demeester, auteur-regisseur.

(Archief Ten Mandere)

7. E.H. Leopold Slosse, geschilderd portret door Edouard De Jonghe uit 1897. Leopold Slosse was van 6-3-1872 tot 2-4-1891 medepastoor in Izegem en was daarbij o.a. directeur van de Congregatie. Om zijn nogal heftige bemoeiingen met het muzikale leven in de stad werd hij zowel gevreesd als bespot. Hij verbood o.a. muzikanten lid te zijn van meer dan één vereniging. Vooral de activiteiten van de niet uitdrukkelijk als katholiek gepatroneerde maatschappijen waren hem een doorn in het oog. Niet alleen van op de kansel trachtte hij de gelovigen te beïnvloeden deze "zondige" verenigingen te mijden maar ook door allerlei vormen van chantage. Een paar voorbeelden: een meisje mocht haar eerste communie niet doen omdat haar broers muzikles volgden in de Cercle Musical, of nog: toen een jonge congregant de Magnificat-tekst "*Magnificat anima mea Domino*" omvormde tot "*Magnifici-camille ameye-domino*" werden zijn ouders met hun gezin uit hun huis gezet... Ook na het vertrek van Slosse bleef deze tactiek gehandhaafd: een lid van de Congregatieharmonie werd uitgesloten omdat hij muzikles gaf aan iemand van de Gretrykring. Nu nog weten Izegemnaars te getuigen dat hun ouders of grootouders hun werk of woonst werden ontnomen omdat ze concerten van de Grétrykring bijwoonden. Ondanks de gespannen verhouding tussen Leopold Slosse en Camille Ameye -deze laatste ging sedert een van de scheldsermoenen van Slosse altijd met de sjees naar Emelgem naar de kerk- schonk Slosse bij de geboorte van de jongste Ameye in 1889 een groot uitgewerkte stamboom van de familie Ameye, document dat helaas verdwenen is.

(Archief Congregatie Izegem)

8. Naamlijst van alle Izegemse muzikanten, in 1880 opgesteld door Leopold Slosse.

(Jozef Geldhof, Meetkerke)

HET MEILIEF

9. Aankondiging van de creatie van "*Het Meilief*", tekst Jules Demeester, muziek Peter Benoit, door de Gretrykring op 22 okt. 1893.

(Archief Ten Mandere)

10. Foto met Benoit, het bestuur van de Gretrykring, de acteurs, het orkest en de figuranten, allen samen op de trappen van Huize Pax Intransibus nu Stadhuis. Voor de naamlijst zie blz. 29.

(Archief Ten Mandere)

11. Ingangskaat voor een "*voorbehoudene plaats*" bij de creatie.

(Louis Ameye, Ronse)

12. Brochure (12 blz.) uitgegeven naar aanleiding van de tweede opvoering van *Het Meilief* in Izegem op 7 en 8 jan. 1894. Naast de aankondiging van deze vertoning bevat de bundel 24 perskritieken van de eerste voorstellingen, o.a. van de "*Nieuwe Rotterdamsche Courant*", "*Het Volksbelang*", "*La Fédération Artistique*", "*La Presse Musicale*", "*Het Laatste Nieuws*", "*Frankfurter Zeitung*", "*Het Nieuws van den dag*" (Amsterdam), "*Le Guide Musical*".

Enkele citaten:

"... Gisteren was het hoogtijd in het westvlaamsch stadje Iseghem, waar al degenen die naam hebben in de Vlaamsche letteren en kunst samengestroomd waren om de eerste opvoeringen van het Meilief bij te wonen. Dit verwekte niet weinig opzien en leven in het kleine stadje, waar de inwoners zich met schoen-, borstel- en linnennijverheid bezig houden en zoo zelden van eene kunstgebeurtenis getuige kunnen wezen. Dit wil niet zeggen dat de kunst er eene onbekende of verstootelinge zij, want zij wordt er naar waarde geschat en gehuldigd in den Gretrykring..."

"... De rollen waren goed ingestudeerd en de uitvoering liep glad van stapel. Geene aarzeling bij de toneelisten; wij zullen geene uitzondering maken om dezen boven genen te stellen; allen hebben gewedijverd tot het algemeen gelukken der uitvoering. Het orkest was toevertrouwd aan de knappe leiding van Edward Keurvels en heeft machtig bijgedragen tot den uitbundigen bijval welke sommige gedeelten die gebisseerd werden, bij het publiek genoten..."

"... En somme; la première exécution du Meilief a été un véritable triomphe pour ses auteurs et aussi pour le Gretrykring d'Iseghem où l'on se souviendra longtems de cette belle et mémorable journée..."

"... De menigte bestond grootendeels uit personen der hogere burgerij, zelfs katholieken in een vrij aanzienlijk getal, uit al de naburige steden en stedenkens, uit Antwerpen, Brussel, Gent, Brugge, zelfs uit Noord-Frankrijk, opzettelijk hierheen gestoomd. Die menigte, grootendeels gewoon fransch te spreken zonder daarom stelselmatig verfranscht te zijn, liet zich hier door een vlaamsch stukje en door de verheven Vlaamsche muziek van Peter Benoit tot een geestdrift vervoeren, waarvan wij in Vlaanderen nog maar zelden een voorbeeld zagen en die het beste voorspelt voor de toekomst en den bijval onzer nationale kunst op het Vlaamsche platteland..."

"... Na hulde gebracht te hebben aan allen die tot de luisterrijke opvoering van het Meilief geholpen hebben en wel bijzonderlijk aan den heer Jules Van Wtberghe die geene kosten ontzien heeft, alsook aan de heeren Camille Mulier en Leon Billiau die in hunne rol een onbetwistbaar talent aan den dag legden sluiten wij met deze woorden: Het Meilief zal eene plaats bekleeden in de letterkundige en toonkundige geschiedenis van Vlaanderen..."

(Archief Ten Mandere)

13. a. Manuscript van Benoit van Het Meilief. De bibliotheek van het Conservatorium in Antwerpen bevat enkele bundeltjes handschrift van Benoit omtrent Het Meilief. Daaronder net geschreven bladzijden, maar ook delen met doorhalingen, verbeteringen en achteraf bijgekrabbelde ideeën voor de regie van het toneel.

(Conservatorium Antwerpen)

- b. Handschrift van Emiel Bekaert, hoornist in de Gretrykring. Dit exemplaar diende wellicht bij de repetities en uitvoering als directiepartituur.

(Louis Ameye, Ronse)

- c. Enkele exemplaren van de uitgave in 1895 door het Willemsfonds van een transcriptie voor piano door Arthur Wilford. De Uitgave was opgedragen aan vader en zoon Van Wtberghe, maar Benoit schonk enkele partituren met speciale opdracht o.a. aan Camille Ameye-Dobbelaere en aan Dr. Emile Van Wtberghe.

69/ 291 (Louis Ameye, Ronse; Conservatorium Antwerpen; Raymond Werbrouck, Izegem)

d. Bladzijde proefdruk van de onder 13.c vermelde uitgave met correcties door Peter Benoit.

(Louis Ameye, Ronse)

e. Niet gedateerde uitgave, wellicht van kort na de dood van Benoit, van een pianotranscriptie van de "Meistoet" en "Landelijke Dansen" uit Het Meilief, gebruikt in het leerprogramma voor de derde graad piano in de lagere afdeling van het Conservatorium in Antwerpen.

(Hendrik Willaert, Ruiselede)

14. a. Brochuurtje (15 blz.) met de teksten van Jules Demeester voor alle gezongen delen uit Het Meilief, gepubliceerd te Izegem door Drukkerij Strobbe 1893.

(Louis Ameye, Ronse)

b. Foldertje (4 blz.) dat de uitgave aanprijst van het tekstboek van Het Meilief. "... Wij wenschen het volhartig en verhopende dat deze uitgave, die wij met de meeste zorg in de wereld zenden, in ruime mate zal bijbrengen om overal het meesterwerk van twee geniale Vlamingen te doen kennen en bewonderen...".

(Archief Ten Mandere)

c. Het tekstboek (60 blz.) uitgegeven door L. Janssens, Antwerpen, 1899.

(Slossefonds XXV, 18)

15. a. Programma van een Benoit-concert in het Kursaal in Oostende op zondag 15 juli 1894. De befaamde sopraan Maria Flament zong er uit Het Meilief "Lena's Minnelied" en "Lena's Vaarwel", en dit in aanwezigheid van het vorstenpaar.

(Archief Ten Mandere)

b. Als gevolg van bovenvermeld concert schrijft Mevrouw Ameye in samenwerking met Jules Sabbe volgende brief naar het koninklijk paleis: "Aan Hare Majesteit de Koningin der Belgen, Indachtig aan een wensch van Z.M. den Koning, te Oostende uitgesproken, om zoo spoedig mogelijk aan H.M. de Koningin de partituur van Het Meilief, van onzen grooten Vlaamschen toondichter Peter Benoit mede te deelen, is ondergeteekende zoo vrij dit werk, pas van de pers verschenen, aan hare Koningin aan te bieden, alsook de partituur van de lieve Kindercantate, deszelfden meesters, ten haren huize deze zomer uitgevoerd, in datzelfde stadje Iseghem waar ook Het Meilief zijne eerste vertoning beleefde. De diepe toegenegenheid Uwer Majesteit kennende voor onze vaderlandsche kunst durft ondergeteekende eene gunstig onthaal voor het aangeboden verhopende. Onder uitdrukking harer eerbiedigste en diepste gevoelens van liefde voor hare Koningin."

Zowel het ontwerp van Sabbe als een exemplaar in het handschrift van Mevrouw Ameye zijn bewaard gebleven.

(Louis Ameye, Ronse)

c. Twee brieven vanuit het Paleis volgen op de brief van Mevr. Ameye, één met de melding dat het aanbod in overweging zal worden genomen, en één om te bedanken voor het toesturen "... Sa Majesté a daigné me charger de vous

transmettre ses remerciements à l'occasion de cet envoi..."

(Louis Ameye, Ronse)

16. Brochuurtje (11 blz.) met redevoering van Benoit.
Op 2 juni 1895 hield Benoit op een Plechtige Zitting in de Gretrykring een redevoering waarin hij nogmaals de lof zwaait over deze Izegemse vereniging en waarin hij zijn bedoelingen met Het Meilief verder uiteenzet. Deze redevoering werd in oktober 1895 door Drukkerij Strobbe gepubliceerd samen met een korte inleiding door Georges Van Wtberghe en een dankwoord van Jules Demeester. Benoit zei ondermeer het volgende: "... Dat door de uitvoering van Het Meilief een vaste steen is gelegd geworden, waarop het lyrisch tooneelgebouw zich mettertijd in Iseghem zal verheffen, om tot de uitbreiding der lyrische tooneelkunst bij al de Rederijkerskamers van het Vlaamsche land te dienen, is onze vaste hoop en valt niet te betwijfelen... Aan u allen, kunstminnende Iseghemnaren, is eene taak opgedragen tegenover de musici en de Rederijkers van het Vlaamsche land. Stelt dan ook het welgelukken uwer propaganda onder de bescherming van Het Meilief..."

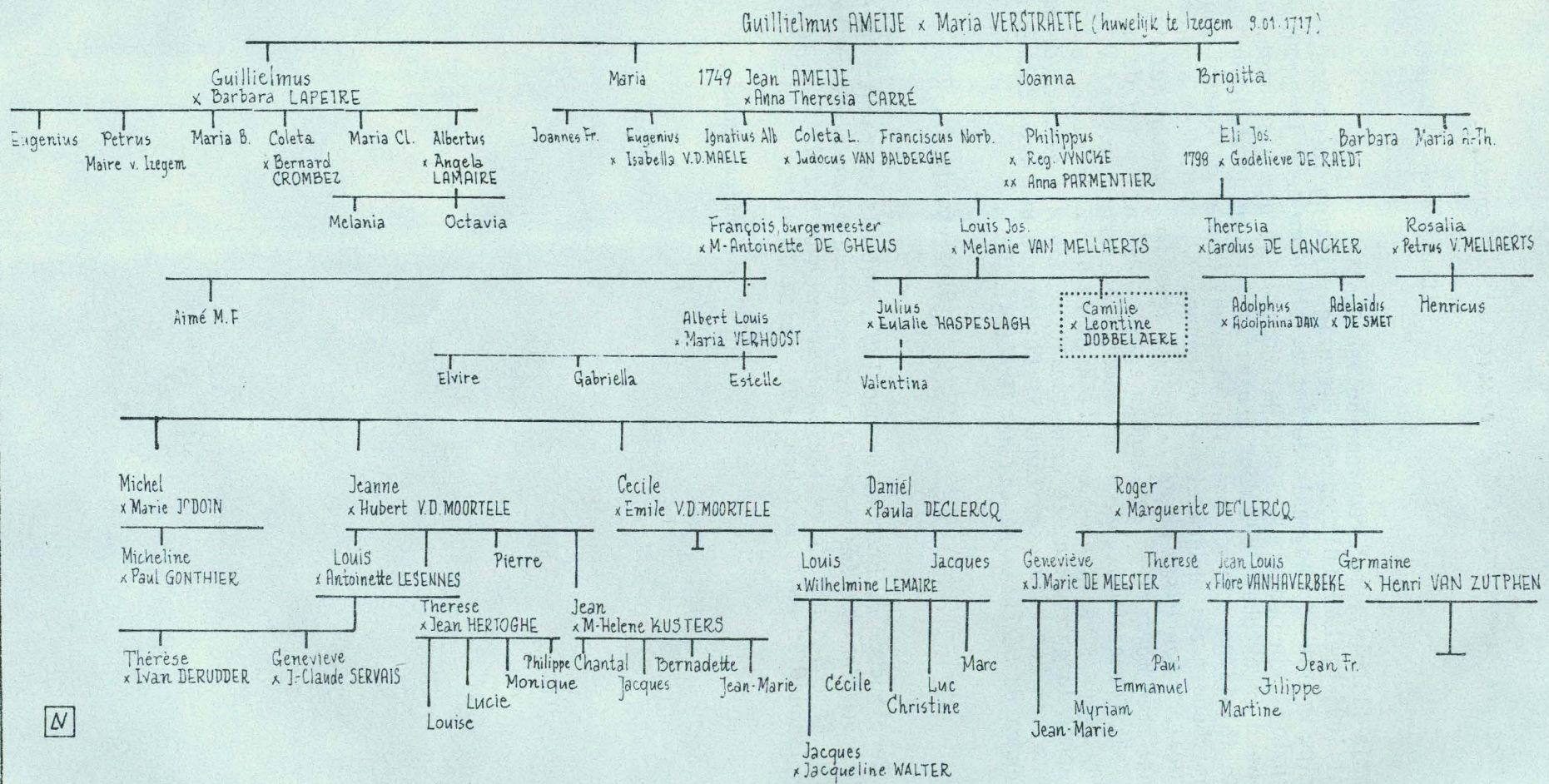
(Slossefonds XV, 29)

17. Foto van Benoit door J. Franck, Brugge 1893, met als opdracht: "Weledele Heer en Mevrouw Camille Ameye-Dobbelaere en hunne lieve kinderen hartelijk aangeboden. Remember aan de eerste opvoeringen van het Meilief te Iseghem. Antwerpen-Iseghem 22 en 23 october 1893. Peter Benoit".

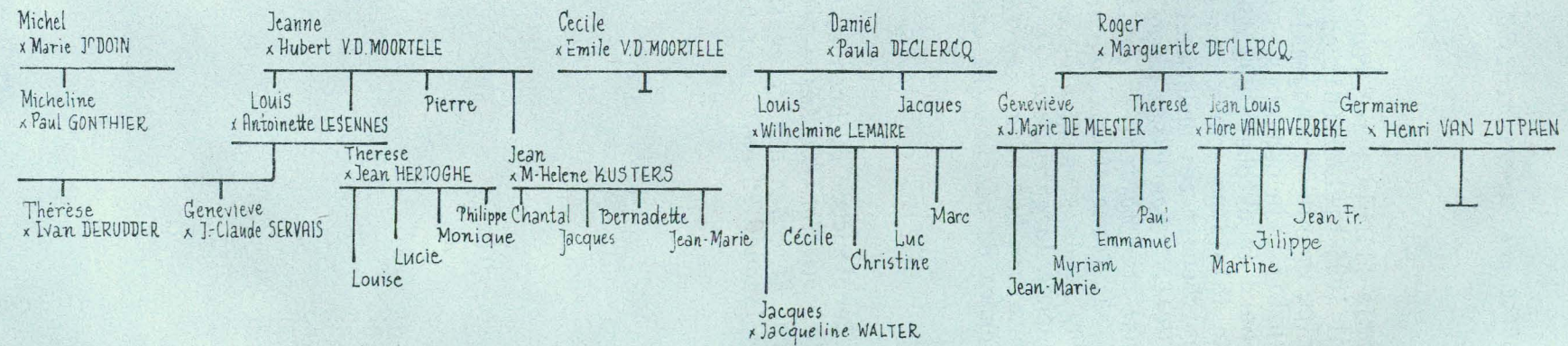
(Louis Ameye, Ronse)

78/294

Stamboom van de familie AMEYE

IV

PETER BENOIT - FAMILIE AMEYE

18. Stamboom van de Izegemse tak van de familie Ameye.
Verschillende leden uit deze familie waren verbonden met het muzikale leven in de stad: Coleta Ameye huwde Bernard Crombez, stichter-dirigent van de stadsfanfare en stichter van een muziekschool. Aimé en Albert Ameye vormden een pianoduo. François Ameye (van 1871 tot 1874 burgemeester) was erelid van De Mandelkoor. Tot de stichters van "*De Broederliefde*" (steunkas maar ook fanfare) behoorden Henri en Vital Ameye. Louis Ameye-Van Mellaerts was erelid van. Zijn zonen Jules en Camille musiceerden in het orkest van De Mandelkoor waar Jules ondervoorzitter van was. Daarna stichtten zij de Cercle Musical met Jules als voorzitter en Camille als dirigent. Camille werd later een steunpilaar van de Gretrykring. Zijn kinderen waren alle muzikaal gevormd: Jane (Joanna) en Cecile waren harpistes die bij verschillende Benoit-concerten optraden, Roger speelde viool en Daniël trad in plaatselijke concerten op als cellist. Deze laatste was ook voorzitter van het "*Kunstminnend Gezelschap Rodenbachsvrienden*".
19. Foto Camille Ameye.
Deze foto werd genomen in de werkkamer van Camille Ameye in "*Huize Nitterveld*" dat hij in 1903 in Louise-Marie (Ronse) liet bouwen en waar de familie van dan af geregeld bleef tot zij er zich in de jaren twintig definitief vestigde.
Camille Ameye (1842-1923) was beroepshalve wijnhandelaar en likeurstoker, maar speelde een veelzijdige rol in het sociale leven in de stad.

Zo was hij in de jaren 1860 en volgende secretaris van het organiserend comité van de toen als befaamd aangeschreven "*Courses d'Iseghem*", steeple-chasewedstrijden voor paarden. Van 1867 tot 1890 was hij dirigent van het symfonisch orkest Cercle Musical waarmee hij in 1880 een "*Tweede prijs met felicitaties van de jury*" behaalde op een wedstrijd in Brussel. Na de Cercle-periode poogde hij vele jaren een rol te spelen in het politieke leven als "*onafhankelijke*" tussen de twee blokken katholiek en liberaal. Daarvan zijn tal van kiespamfletten en polemieken bewaard gebleven maar vanuit zijn positie van cavalier seculier werd hij nooit verkozen. Uit diezelfde periode dateert zijn steun aan de Gretrykring en de vriendschap vanwege zijn gezin met Peter Benoit. Camille Ameye was met zijn echtgenote Leontine Dobbelaere en met enkele andere dames uit de Izegemse burgerij in 1908 betrokken bij de stichting van de "*Kinderspolikliniek van Iseghem*" bij Romanie Pollet, vroedvrouw in de Nieuwstraat. Om de onkosten van dit initiatief te dekken werden tweemaal per jaar concerten georganiseerd waar o.a. de kinderen Ameye optraden en waar Camille Ameye dirigeerde. Deze concerten hadden plaats in de "*Flandria*" (Melkmarkt), een zaal die Camille Ameye had laten bouwen. Begin 1914 poogde hij om in Izegem een muziekschool op te richten. Ook in het buitengoed Nitterveld werden geregeld concerten georganiseerd. Na de wereldoorlog verbleef de familie meestal in deze prachtige streek, en daar, in Huize Nitterveld, waar ook de spreuk "*Pax Intransigentibus*" in mozaïek is te lezen, overleed Camille Ameye schielijk aan de piano.

(Louis Ameye, Ronse)

20. Foto Leontine Dobbelaere.

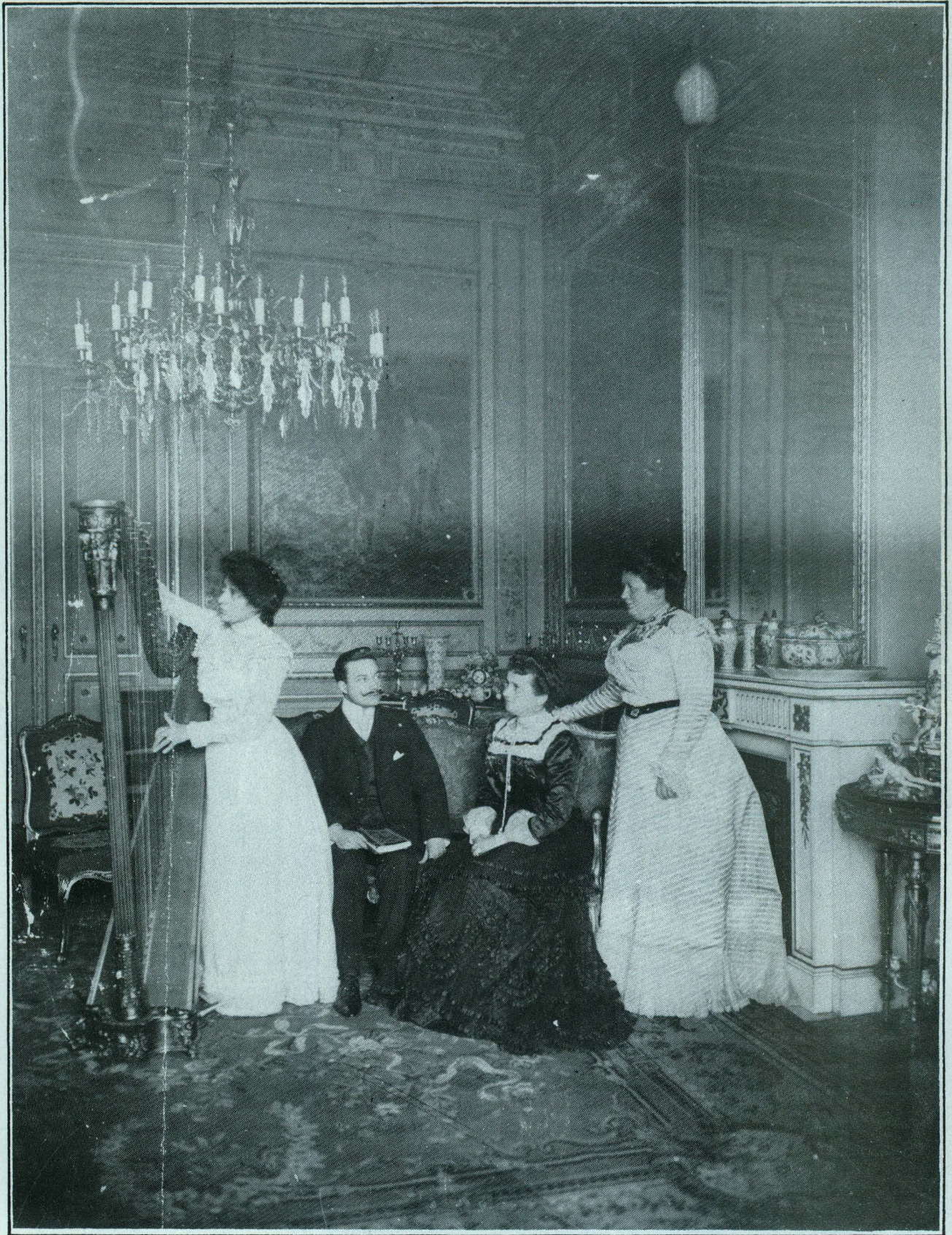
Leontine Dobbelaere (1850-1935) behoorde tot de Gentse burgerij toen zij in 1874 huwde met Camille Ameye. Zij had een brede culturele belangstelling en was, hoewel de voertaal in deze kringen overwegend het Frans bleef, zeer zeker Vlaamsvoelend, meer dan waarschijnlijk beïnvloed door het Willemsofonds. Via dit fonds raakte de familie Ameye-Dobbelaere bevriend met Jules Sabbe en zo met Benoit. De zonen Michel, Daniël en Roger liepen college aan het atheneum in Brugge waar Sabbe leraar was, en de dochters Jane en Cecile kregen van Sabbe (mondeling en schriftelijk) privélessen Nederlands. Leontine Dobbelaere was vooral de praktische kracht achter de artistieke aspiraties van het gezin. Zij, en later dochter Cecile, voerde de briefwisseling met Benoit, Sabbe, Keurvels, De Geyter ... Een aantal aspecten van de Benoit-herinnering zijn ontegensprekelijk aan haar idee en haar financiële steun te danken: het maken van een dodenmasker en afgietsel van de hand van Benoit, het Benoit-boek van Sabbe, het ontstaan van het Benoit-fonds, het plaatsen van een gedenksteen aan het geboortehuis in Harelbeke... Daarnaast was zij, en ook weer later Cecile, betrokken bij de organisatie van de "*Taal- en Letterkundige Congressen*" die schrijvers uit Nederland en Vlaanderen geregeld bij elkaar brachten waaronder enkele malen op het domein Nitterveld. Karel van de Woestijne typeerde in 1906 de familie aldus: "*De gulle goede Vlaamse familie Ameye - hadden we maar wat meer hogere burgers als deze in Vlaanderen, dan zou onze kunst, de literaire vooral, buiten de grenzen niet haar heil te zoeken hebben- die edele harten en hoofden hebben recht op onze diepste dank...*".

(Louis Ameye, Ronse)

21. a. Camille Ameye (zie 19), olieverf, s.n., s.d. (Jean Louis Ameye, Izegem)

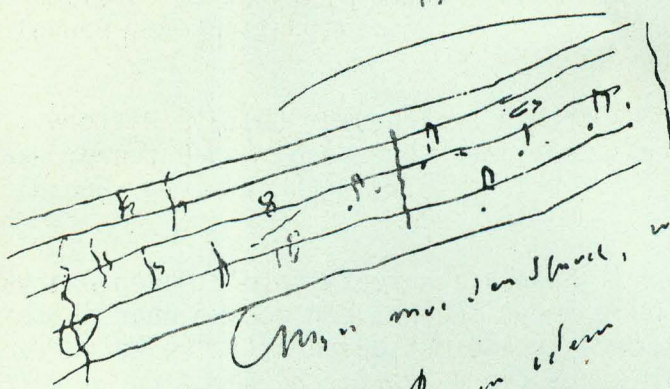

Der Herr
Dem. ...
...
...
...
...
1875

21. b. Leontine Dobbelaere.
Pastel op papier, door Jean Delvin. Deze directeur van de Academie in Gent was bevriend met de familie Ameye, en was o.a. met Emile Claus dikwijls te gast op het Nitterveld.
(Louis Ameye, Ronse)
22. Borstbeeld Peter Benoit.
Borstbeeld in gips door de Brugse beeldhouwer Gustave Pickery (1862-1922) uitgevoerd in opdracht van Leontine Dobbelaere. Ongedateerd, waarschijnlijk na de dood van Benoit.
(Louis Ameye, Ronse)
23. Foto Peter Benoit.
In 1893 liet Benoit door J. Franck een reeks foto's maken waarvan hij er twee met opdracht aan de familie Ameye schonk, een eerste naar aanleiding van Het Meilief (zie nr. 17) en deze tweede met opschrift: "*De Weledele Heer en Mevrouw Camille Ameye en hunne lieve familie hoogachtend en vriendschappelijk aangeboden. Peter Benoit Antwerpen 11-12-13 sept 1897*". De aangegeven data wijzen op de driedaagse, grootscheepse hulde die Benoit vanwege duizenden vrienden en sympathisanten uit heel Vlaanderen mocht in ontvangst nemen bij de verheffing van zijn muziekschool tot Koninklijk Conservatorium. De familie Ameye was daar vanzelfsprekend van de partij.
(Louis Ameye, Ronse)
24. Peter Benoit.
Olie op doek, door Edward de Jans, 1906. Deze Bruggeling was leraar aan de Academie in Antwerpen.
(Conservatorium, Antwerpen)
25. Borstbeeld Peter Benoit.
Borstbeeld in gips door Hildebert Derre. Ongedateerd.
(Stadhuis, Izegem)
26. Peter Benoit.
Reproductie op ware grootte van het portret (olie op hout) dat Jan Van Beers junior in 1883 vervaardigde in zijn atelier in Parijs toen Benoit daar verbleef voor de uitvoering van zijn oratorium Lucifer.
(origineel in Museum Schone Kunsten Antwerpen)
27. Reproductie van het schilderij van Van Beers (zie 26) met als opdracht "*De Weledele Heer en Mevrouw De Clercq-Devos. Kunstvriendschappelijk en hoogachtend aangeboden. Peter Benoit Antwerpen 7 oktober 1898*". Cyriel De Clercq was lid van de Gretrykring. Mevrouw De Clercq-Devos was pianiste en speelde o.a. bij de uitvoering van de kindercantate "*De Wereld in*" ten huize van Camille Ameye in 1895. Hun dochter Paula trad later als pianiste verschillende keren op in concerten georganiseerd door Camille Ameye en huwde met Daniël Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)
28. a. Foto in "*Pax Intransigentibus*" (nu schepenzaal) met Cecile, Michel en Jane Ameye en hun moeder Leontine Dobbelaere.
b. Foto in "*Nitterveld*" met Roger Ameye, Leontine Dobbelaere en Cecile Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)
29. Partituur (24 blz.), uitgave Gevaert, Gent.
"*Carnaval de Venise, arrangé pour quatre mains par P. Teerlynck aîné, Professeur de Piano à l'Institution de Melle. Exécuté pour la première fois*"

D. moudershoek (no. 200)

*Chorus m. van Schel, in
Bis in eadem*

Peter Yennel

21 Jun 1897

Handschrift van Peter Benoit, naar een albumblad; gedagteekend: "Iseghem, 29 Juni 1897. .

MAAGDELIJNS.

IN DE CANTATE ZONGEN MEDE :

KINDERTJES.

Jules Christiaens	Rachel Mulier	
Louis Colpaert	Adrienne Paret	
Coralie Delberghe	Alice Paret	
Isabelle Delberghe	Camiel Van Balberghe	
Julienne Delberghe	Julia Van Balberghe	
Alfred De Preitere	Albina Van Wallegem	
Joseph De Preitere	Amand Verhaeghe	
Julienne De Raedt	Julienne Verhelle	
Adrienne Holvoet	Irma Verhulst	
Elmire Malfait	Alice Verméulen	
Alice Mulier	Margriet Vermeulen	
Madeleine Mulier	Lia Verstraete	
Marie Mulier	Roger Ameye	26

MEISJES.

Eleonore Bourgeois	Marie Geldhof	
Marie Christiaens	Marie Herman	
Bertha Clement	Maria Messiaen	
Philomène Colpaert	Gabrielle Mulier	
Martha Debrauwere	Florence Rogiers	
Eleonore De Coene	Rachel Scheray	
Rachel De Coene	Fébronie Van Tieghem	
Alice De Meester	Robertine Verschaeve	
Bertha De Meester	Margriet Verstraete	19
Elisa De Wulf		45

Zulma Boone	Valentine Heldenbergh
Hélène Crochon	Gabrielle Lammertyn
Margriet Crochon	Léontine Malfait
Margriet De Coene	Eugénie Vandommele
Emma Degryse	Albertine Verschaeve
Leontine Deraedt	Elisa Verschaeve
Julia Geldhof	Marie Wenes
Hélène Gheysens	Cecilia Ameye
Julia Gheysens	

KNAPEN.

Walter Boone	Michel Malfait	
Jean Bourgeois	Joseph Mulier	
Jules Crochon	Michel Mulier	
Arthur De Coene	Clovis Nonkel	
Maurice De Coene	Cyrille Neyrinck	
Albert De Coutere	Jean Peltau	
Emile De Coutere	Emiel Scheray	
Joseph De Coutere	Robert Van Eenoo	
Remi De Coutere	Henri Verhelle	
Georges De Meester	Michel Verhelle	
Leon Driessens	Daniel Ameye	23
Eugène Gheysens		

Allen van Iseghem.

Agnès Mertens	— François Voorspoels	2
	van Antwerpen.	
Dirigent en begeleiding		87
		3
		90

et offert en reconnaissance à leur très-digne Supérieur à l'occasion de sa fête patronale la St.-Philémon, par ses très-affectionnés élèves Aimé et Albert Ameye d'Iseghem le 3 Août 1853".

Van diezelfde pianist-arrangeur Teerlynck is nog een manuscript bewaard gebleven van een omzetting voor piano-vierhandig van "La Fille du Régiment" van Herz, opgedragen "A Messieurs Aimé et Albert Ameye d'Iseghem".

(Hendrik Willaert, Ruiselede)

30. Rouwgedachtenis voor Albert Ameye, wijnhandelaar en schepen van Izegem.
(Archief Ten Mandere)
31. Factuur van de wijnhandel Ameye, met in de linkerbovenhoek de afbeelding van "Pax Intranquibus". Ook het briefpapier van de familie was met deze afbeelding gesierd.
(Archief Ten Mandere)
32. Proefdrukexemplaar van het oratorium "De Oorlog", door Benoit in 1896 geschonken aan Camille Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)
33. "Pierlala", kompositie voor harp van H. Wieland, door Benoit geschonken aan Jane Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)
34. Reproductie van een bladzijde uit een "Poëzie" waarop Benoit schreef onder de beginmaten van zijn meest bekende lied: "De Moederspraak (de onze). Mijn moederspraak, bis en idem. Peter Benoit Iseghem 29 juni 1897".
35. Petitie opgesteld in 1898 tot steun aan Benoit bij zijn aanstelling als directeur van het Conservatorium in Antwerpen. Vooraan gesigneerd door Emiel Van de Moortele die datzelfde jaar burgemeester werd van Emelgem en erevoorzitter van het mannenkoor "De Kerels". In 1919 huwde hij Cecile Ameye. Binnenin staan handtekeningen van o.a. Hubert Van de Moortele, Emiel Van Wtberghe, J. Strobbe en Cecile Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)
36. Op 18 en 19 aug. 1895 werd in de tuin van de familie Ameye de kindercantate "De Wereld In" uitgevoerd naar aanleiding van Benoits verjaardag.
 - a. Uitnodiging en toegangskaartje tot deze uitvoering. Op de ommezijde van het kaartje staan praktische orders (van Mevr. Ameye?) aan dirigente Blanche De Coene: "Zeg a.u.b. juffrouw dat morgen al de kinderen en zangers zich zouden vergaderen onder de boompjes, zonder roepen of luidruchtig te zijn, zonder te bellen aan de deur, omdat zij al te samen in goede orde zouden binnen komen...".
(Louis Ameye, Ronse)
 - b. Enkele antwoorden op deze uitnodiging, o.a. van Henri Frutsaert, Emiel Bekaert en Pieter Bourgeois.
(Louis Ameye, Ronse)
 - c. Brochuurtje (12 blz.) met de tekst van de cantate, het gedicht "Aan Benoit" van Emiel Neiryck en de namen van de uitvoerders.
(Louis Ameye, Ronse)
 - d. Speciaal voor deze uitvoering herschreef Benoit de harppartij van zijn Kindercantate. Dit manuscript heeft als randschrift: "Harpstem Kindercantate. Voor de Edele Jonckvrouw Joanna Ameye geschreven. Peter Benoit, Antwerpen 24 juli 1895".
(Louis Ameye, Ronse)

Weest gelukkig! - Muzikaal Declamatorium
 De Edele Gracie Majonckman Johanna Anje, op
 haar Huwelyks feest Verbodig aangeboden
 Antwerpen 17de augustus 1898. Peter Benoit
 en Julius Sabbe.

Zang $\frac{3}{4}$

Harp.

In 't on-eindige veld van de blauwe lucht.

Hangt by vallende nacht. Dreef de mane te blin - ken

Ik een Moeder zoo bleek, die wan - hapig ver-

v. s.

e. Menu van het feestbanket: naast de uitvoering van de cantate, bedachten de Ameye's Benoit nog met een uitgebreid diner waarop o.a. Jules Van Wtberghe het woord had gevoerd en Jules Demeester een gelegenheidsgedicht had voorgedragen.
(Benoitmuseum, Harelbeke)

f. Partituur van de cantate "De Wereld in". Als dank schonk Benoit een exemplaar van de partituur van deze cantate, met daarin twee opdrachten. Hijzelf schreef: "Historisch muziekaal Remember der eerste opvoering te Iseghem der Kindercantate, ten huize den Edele Kunstminnende familie Maestro Camille Ameye-Dobbelaere. Hun dankbare en verkleefde vriend. Peter Benoit". Tekstdichter Jules De Geyter voegde er aan toe: "Van heden af zou de geschiedenis der moderne vlaamsche muzikale beweging onvolledig zijn indien de Stad Iseghem er niet als een "aanstaande centrum" er in aangeteekend stond. Zoo niet als vorm, toch wel volgens de idee van Julius De Geyter hier neergeschreven. JdG".
(Louis Ameye, Ronse)

37. Voor het huwelijk van Joanna Ameye en Huibrecht Van de Moortele op 17 aug 1898 (Benoits verjaardag!) componeerde Benoit "Weest Gelukkig" op tekst van Jules Sabbe, voor zangstem begeleid door harp en strijkkwartet.

a. Brief van Benoit die hij samen met de melodie en de harppartij opstuurde: "... Het hierbij gevoegd manuscript van de componist wordt de Edele Jonkvrouw Joanna Ameye gegund, indien zij mij de gunst verlenen wilt hetzelfde aan te nemen... Gelief hiervan copij te laten maken en mij deze copij zoo spoedig mogelijk te laten terug keeren opdat ik op tijd het strijkkwartet-gedeelte zou kunnen bijvoegen. Julius Sabbe, die groote vriend van allen, zal zoo goed zijn het manuscript met mij in zijn hoedanigheid van dichter mede zijn naam te schenken...". (10 aug. 1898)

(Louis Ameye, Ronse)

b. Brief van Jules Sabbe bij diezelfde gelegenheid: "... Laat het aan een vriend des huizes toe op dezen dag u het hierbijgevoegde feestgeschenk aan te bieden. Het is een geschenk des harten... ziet gij er poëzie in wees dan verzekerd dat gij er de muze van geweest zijt en dat de dichter geluk beleefde u te mogen bezingen... Als uwe lieve zuster Ceciel u deze oprechte verzen voorzingen en voorzeggen zal laat uw hart dan opengaan voor de gevoelens die zij uitdrukken en die door u werden verwekt zoowel bij haar die ze vertolkt als bij hem die ze u heeft toegedacht..."
(12 aug. 1898)

(Louis Ameye, Ronse)

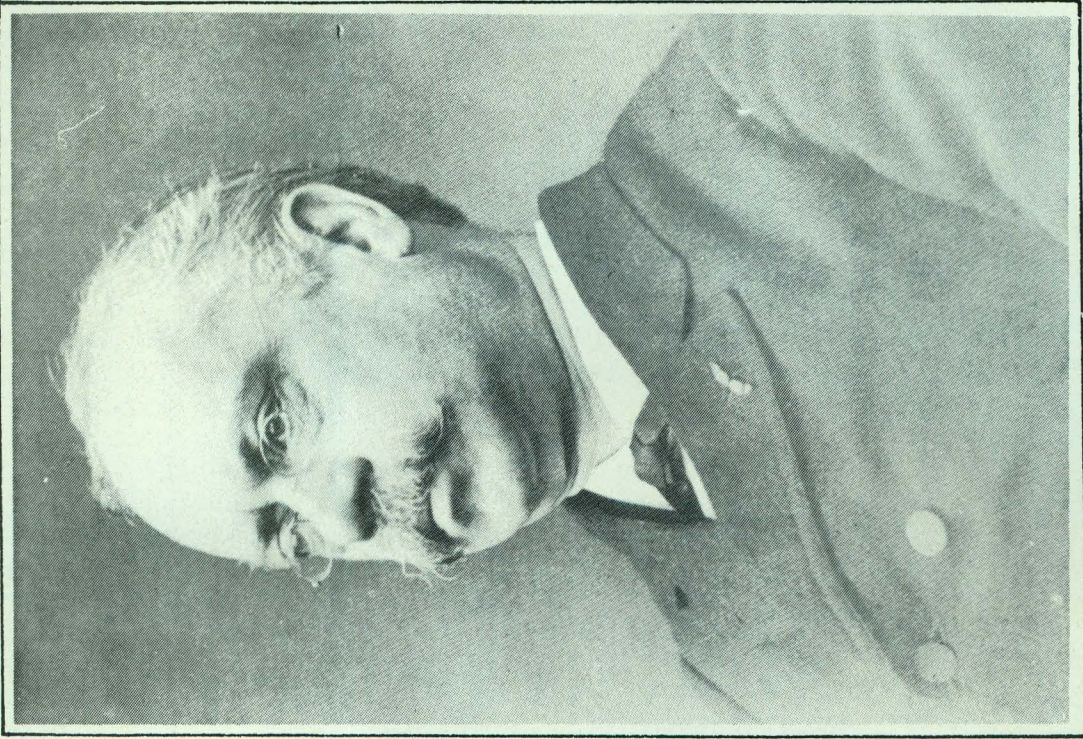
c. Manuscript van de zangstem en de harpbegeleiding van "Weest Gelukkig. Muzikaal Declamatorium. De Edele Freule Mejonkvrouw Johanna Ameye op haar huwelijksfeest. Eerbiedig aangeboden - Antwerpen 17ⁿ augustus 1898. Peter Benoit en Julius Sabbe".
(Louis Ameye, Ronse)

d. De partituren van het bijhorend strijkkwartet, niet in Benoits handschrift, maar mogelijk in dit van Camille Ameye. Bij elke partituur werd achteraf bijgeschreven: Eigendom Ameye-Dobbelaere Iseghem.
(Louis Ameye, Ronse)

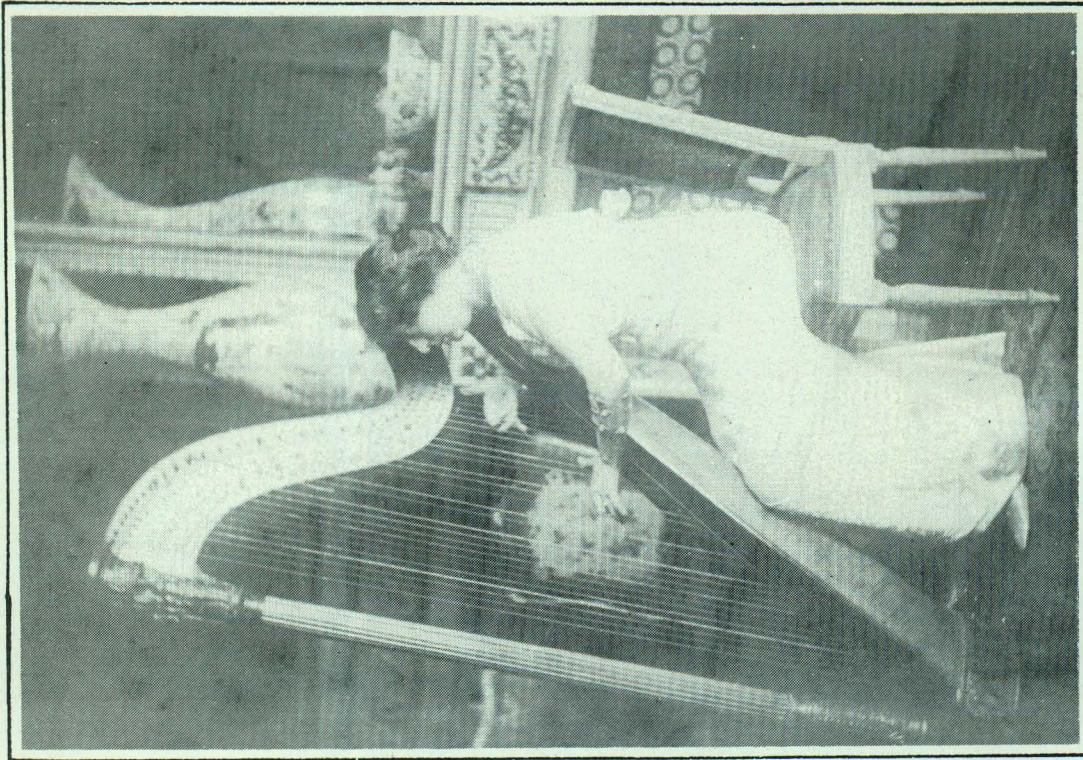
e. "Weest Gelukkig" maar nu voor "Zangstem en Harmonium, bij gemis aan strijkkwartet". Naast de toevoeging Eigendom Ameye-Dobbelaere staat de naamstempel van Geert Vanden Berghe, de eerste secretaris van het Peter Benoitfonds. Mogelijk heeft hij dit exemplaar gekregen of geleend...

(Conservatorium, Antwerpen)

Cat. 39a.

Cat. 38a.

f. Privépublicatie "Een Zonnige Bruidsdag" met het gedicht Weest Gelukkig ondertekend Peter Benoit en Julius Sabbe, en een lang driedelig gedicht "De dag des harten: Morgenidylle, Middagzegen, Avonddroom" van Jules Sabbe.
(Louis Ameye, Ronse)

38. a. Cecile Ameye (1879-1953).

De tweede dochter van Camille Ameye-Dobbelaere speelde een vrij actieve rol in het culturele leven zowel op muzikaal als op literair gebied. Zij publiceerde in De Tijd, De Nieuwe Gids, Vlaanderen, De Vlaamsche Gazet, De Goedendag, Het Laatste Nieuws, De Brugse Beiaard, 't Brugsch Handelsblad, De Vlaamse Gids, De Radioweek, L'organe de Mons, Le Libéral de Louvain, enz... Veel van deze culturele kronieken waren aan Benoit gewijd. Naast deze artikelen schreef zij ook een aantal gedichten, romans en radio-luisterspelen. Een deel daarvan werden zowel in het Frans als in het Nederlands gepubliceerd. Zij was nauw bevriend met de schrijfsters Top Naeff en Marie Gevers en voerde briefwisseling met Streuvels, van de Woestijne, Buysse en vele anderen. Cecile Ameye werkte mee aan verschillende concerten in Izegem als harpiste, zangeres of declamatrice, maar was ook nationaal bekend als harpiste o.a. door haar medewerking bij een aantal Benoit-concerten. Zij zette zich ook in voor de bekendmaking van het werk van een andere huisvriend, de komponist Ernest Brengier. In 1919 huwde Cecile Ameye met Emile Van de Moortele, burgemeester van Emelgem. Zij woonde in "Nitterveld" in Louise-Marie waar zij kinderloos overleed in 1953 en waar nog steeds een rijk archief omtrent haar bezigheden wordt bewaard.
(Louis Ameye, Ronse)

b. Op verzoek van de Benoit-dirigent Edward Keurvels hebben Jane en Cecile enkele malen als harpiste meegewerkt aan de uitvoering van de oratoria Lucifer, De Schelde en De Rijn; (zie nr. 47b). Naar aanleiding daarvan schonk Keurvels aan Cecilia de partituur van Lucifer met volgende prachtige opdracht: "Wanneer, mejuffer, uwe blanke ziel in Benoits klanken-tooverwereld triomfantelijk te voorschijn treedt, zooals ik het mocht zien, getooid met den stralenkrans van aanbiddende geestdrift, o bedenk dan, dat de Grootte Harpenaar, onweerstaanbaar tot u gelokt, daar is, en de beide heilige handen zoent zijner kleine lieve harpiste. Herinnering aan de uitvoeringen van Lucifer en De Schelde te Antwerpen op 13 november 1901 en 30 maart 1902".
(Louis Ameye, Ronse)

c. Enkele voorbeelden van artikelen over Benoit in het handschrift van Cecile Ameye.
(Louis Ameye, Ronse)

d. Overdruk van het artikel "Herinneringen aan Benoit" van Cecile Ameye verschenen in De Nieuwe Gids 1951, met als hoofdstukken o.a. Het Meilief, Benoit als verteller, Benoit geeft pianoles, Prinses Zonneschijn, Mijn Moederspraak, Constance Teichmann. Verder nog deze anecdote die zij, meer dan vijftig jaar later, nog zo treffend weet te vertellen:

TWEE CONINGSKINDEREN

Hij kwam in de zoekzomertuin met vermoeide stap, die zwaar bij elke tred een beetje door de knieën zonk, zijn stap van lome reus, die ver van vreemde blikken, onbewaakt zich onder de drukte van kommer liet gaan.

Men had hem in de Scheldestad, waar het volk hem verafgoodde en enkele bestuurshoofden het leven van zijn Conservatorium bedreigden, weer leed gedaan, en hij kwam bij trouwe vrienden zijn zedelijke vermoeidheid verbergen.

- Klein meisje, komt ge mee?
 Hij nam het kleine meisje bij de hand.
 - Zijt ge zo moe, Meester?
 - Waaraan ziet ge dat?
 - Aan uw mondhoecken, zij zakken in uw baard.
 - Ik wil slapen.
 Hij liet zich op een grashoek in het lommer vallen, strekte zich op de rug, languit, de brede hoed op de ogen.
 - Vertel mij iets, klein meisje, heel, heel zacht, vertel me in slaap.
 - Van twee Coningskinderen?
 - Ja.
 En het meisje vertelde, heel, heel zacht, half neuriënd.

*"Het waren twee coningskinderen,
 Si hadden malkander zo lief".*

Zij had zich naast hem neergevlijd. Hij hield nog steeds in zijn grote zachte hand haar kleine handje vast.

En zij vertelde voort:

*"Och moeder, liefste moeder,
 Mijn hoofdje doet mijnder zoo moe.*

Aleer de loodjes ten gronde gingen, sliep de reus de zachtste slaap der rust. En omdat haar handje gevangen zat, durfde zij zich niet verroeren en sliep ook in.

"Het waren twee coningskinderen....."

(Louis Ameye, Ronse)

e. Script (30 blz.) van een radio-montage getiteld "Peter Benoit" samengesteld door Cecile Ameye en uitgezonden door het NIR (BRT) op 8 maart 1951 bij de vijftigste verjaardag van zijn overlijden. (Louis Ameye, Ronse)

f. Liederick de Forestier, historische roman door Cecile Ameye (uitg. Roitelet 1950, 95 blz.) verschenen zowel in het Nederlands als het Frans. Vooraan in de uitgave staat vermeld: "*Bernard Monnie, le barde flamand d'Harelbeke, raconta cette histoire à son petit-fils Peter Benoit, qui devint le gēnial compositeur flamand, et qui la raconta, autrefois, à une petite fille Cécile Ameye, qui vous la raconte aujourd'hui*". (Hendrik Willaert, Ruiselede)

39. a. Julius Sabbe (1846-1910), schilderij van J. Vande Fackere, 1891. Sabbe was leraar aan het atheneum in Brugge, leidende figuur in het Willemsfonds, één van de vroegste voor het Nederlands, dichter, redenaar, oprichter van verschillende weekbladen (Het Volksbelang, De Brugsche Beiaard...), bewerker van het ontstaan van Brugge-Zeehaven en van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium in Antwerpen. Hij was intieme huisvriend van de familie Ameye, kwam dan ook geregeld naar Izegem en voerde een drukke briefwisseling. Hij stond tendele in voor de opleiding van de kinderen Ameye en onder zijn impuls werd Cecile schrijfster en werd zij via de "Letterkundige Congressen" geïntroduceerd in de literaire wereld. (Stadsbestuur, Brugge)

b. Enkele brieven uit de Sabbe-correspondentie.

Naast familiale aangelegenheden (bestellen van wijn, berichten over gezondheid, nieuws over de studies van de kinderen, afspraken voor uitstapjes of concertbezoek) bevatten deze brieven heel wat interessante gegevens ter aanvulling van de Benoit-biografie, bijzonder in de relatie Benoit-Ameye en Benoit-Sabbe. Zo ondermeer: "... Gij hebt mij nogmaals uwen wensch toegezegd om voor een

deel mee te doen aan de uitgaven voor eene opvoering der Schelde te Brugge..." (5 sept. 1896). Of over Benoits gezondheid: "... Buiten wat rhumatiek die hem onregelmatig plaagt in de voeten en hem soms plotseling het gaan moeilijk maakt, heeft hij niets stoffelijks ergs. Hij ziet er zelfs goed uit. Maar zedelijk ziek is hij en hij houdt zich voor overtuigd dat zijne gezondheid voor goed is gebroken... Ik heb zelf liever dat gij hem niet ziet in dien staat van zedelijke bedruktheid die u bedroeven zou..." (15 sept. 1896). Vooral omtrent de laatste maanden van Benoits leven, toen een nog nooit opgehelderde vervreemding tussen hem en Sabbe was ontstaan, zijn heel wat belangwekkende brieven bewaard waaruit blijkt hoe Sabbe moreel getroffen was door deze "afwijzing" en hoe de Ameyes poogden te bemiddelen. Eén voorbeeld typeert de sfeer van dit groot getal brieven: "... Het licht des verstands vlamt weer op. Moge het nu ook bij den toch immer duurbaren zieke de donkerheden des harten doen opklaren... Den helen dag heb ik op antwoord gewacht aan expressbrieven aan Peter en aan De Geyter gestuurd. Niets is gekomen. Ik schrijf dezen avond weer en zal het elken avond doen, tot één of ander antwoord kome. Dat mag ik. Ik heb recht daarop omdat ik verongelijkt wordt door wie me 't meest genegenheid is verschuldigd... Wat er van zij, mijne vriendschap zal geen zier minder broederlijk blijven voor den kranke, dien ik meer dan dertig jaar ter zijde stond... Gij ook zult mij beter leeren kennen, ook al de uwen, en dat is me een troost, en ik laat mijne liefde voor Peter onaangetast zoowel om uwent- als om mijnentwil..." (24 febr. 1901)

(Louis Ameye, Ronse)

c. Jules Sabbe, "In Memoriam Peter Benoit", De Nederlandsche Boekhandel, 1902, 266 blz. Deze eerste uitgave is "Aan de Weledede Mevrouw Ameye-Dobbelaere eerbiedig opgedragen". Het manuscript is gedeeltelijk in het geschrift van Sabbe, gedeeltelijk in het geschrift van Mevr. Ameye en op haar briefpapier. Op 6 juli 1901, schreef Sabbe: "... dan zult gij nogmaals wel zoo goed willen zijn mij met uwe vlugge, lieve hand te helpen mijn oog sparen...". De uitgave werd gedeeltelijk door de Ameyes gefinancierd en bevat verschillende persoonlijke herinneringen.

(Louis Ameye, Ronse)

d. Foto in de tuin van Nitterveld met Jules Sabbe, Mevr. Ameye en de kinderen.

(Louis Ameye, Ronse)

e. Sabbe als redenaar bij de inhuldiging van de gedenksteen aan Benoits geboortehuis, augustus 1902. Hij was voorzitter van het 27ste Taal- en Letterkundig Congres dat in 1902 doorging in Kortrijk. Tot de activiteiten van dit congres behoorde deze plechtigheid in Harelbeke, die zoals kan worden afgeleid uit een brief van Keurvels, geïnspireerd was door Mevr. Ameye. Hij schrijft haar op 30 juli 1902: "... Een schoon denkbeeld is 't plaatsen van den gedenksteen op Benoits geboortehuis, en ver is niet te zoeken naar 't hoofd dat dit gedacht opvatte, zoomin als naar de hand die het uitvoerbaar zal maken. Alwie Benoit lief heeft is u daarvoor dankbaar, en ik niet het minst...". Tijdens die plechtigheid begeleidde Cecile de befaamde zanger Henri Fontaine op de harp in "Mijn Moederspraak".

(Louis Ameye, Ronse)

40. a. Ontwerp voorgevel Pax Intransibus.

In 1883 werd de eerste steen gelegd voor de woning van de familie Ameye, het huidige stadhuis. De architect was Albert Dumont uit Brussel. In 1890 werden de plannen bekroond met een gouden medaille op een internationale wedstrijd in Edimburg. Het huis in neo-renaïssancestijl toont enkele karakteristieke aanwijzingen voor de familie Ameye. Zo zijn de initialen A-D verwerkt in de arduinen

omraming rond de vensters van de kelderverdieping, en zijn deze letters nog eens te vinden in een vloermozaïek in de inkomhall. Boven het venster van de eerste verdieping is een Bacchus te vinden, symbool voor het beroep van de bewoner. Ook de muziek kreeg een speciale plaats: in de eetzaal (nu trouwzaal) is een verhoog van waarop gemusiceerd werd en enkele kamers vertonen in de versieringen in stucwerk muzikale elementen. (Stadhuis, Izegem)

b. Twee foto's van de eetzaal (nu trouwzaal) met de meubilering zoals Benoit die heeft gekend. De portretten naast de haard stellen Louis Ameye-Mellaerts voor, de ouders van Camille. Deze schilderijen zijn nu nog bewaard op Nitterveld.
(Louis Ameye, Ronse)

c. Hoek van de huiskamer (nu kabinet van de burgemeester). Het schilderij van de grootvader van Camille, hier boven de schouw, is tegenwoordig ook in Nitterveld.
(Louis Ameye, Ronse)

d. Hoek uit de werkkamer van Cecile Ameye met o.a. de cello en haar harp. Naast familiefoto's waarvan een aantal nog in het familiearchief werd teruggevonden zijn ook drie verschillende Benoit-beeltenissen zichtbaar. Verder het borstbeeld van Mozart, een kankussen.. De boekenplanken bevatten o.a. werk van Gezelle, Jacob Cats, jaargangen van het tijdschrift "Vlaanderen", de "Nouveau Larousse Illustré"...
(Louis Ameye, Ronse)

e. Hoek uit de salon (nu secretariaat). Ook hier weer een partituur op de lezenaar en op het tafeltje voor het raam ligt het afgietsel van Benoits rechterhand.
(Louis Ameye, Ronse)

f. Foto van de tuin van Pax Intransigentibus. Oorspronkelijk hoorde bij het huis een grote tuin, waar tegenwoordig na het bouwen van de burelen en de stadsfeestzaal (nu tentoonstellingszaal en gemeenteraadszaal) weinig is van overgebleven. In deze tuin werd de foto genomen van Het Meilief en werd de kindercantate uitgevoerd. Op de foto herkennen we Camille Ameye en enkele van de kinderen maar verdere gegevens ontbreken.
(Louis Ameye, Ronse)

g. Contract van "optie tot verkoop" van Pax Intransigentibus door de familie Ameye aan het Stadsbestuur van Izegem. In oktober 1922 kwam het tot een overeenkomst tussen de familie Ameye, vertegenwoordigd door Mevr. Dobbelaere, en Stad Izegem vertegenwoordigd door Burgemeester Cyriel Staes om het huis dat op 475.000 fr. werd geraamd, te verkopen voor 200.000 fr. met de bedoeling om het in te richten als stadhuis. Op 30 mei 1923 werd de officiële verkoopacte ondertekend, enerzijds door Mevr. Ameye en haar zonen Daniël en Roger en anderzijds door burgemeester Staes en de schepenen D'Hondt, Rebry en De Jan. Mevr. Ameye las volgende tekst voor: "Dit huis vertrouw ik u toe. Het is een kunstjuweel waar ieder deel ervan gebouwd en gedacht is met liefde en toewijding door ons beiden. Mijnheer Ameye heeft er het beste van zijn kunstgeest aan gewijd en zijn naam blijft er in gebeiteld als door beeldhouwershamer. Pax Intransigentibus is de leus van ons huis, van onze woon waar immer vrede, liefde en huisgenot is vastgekleefd, waar onze kroost is opgegroeid. Men vertrouwt u dien schat, heer burgemeester, bewaar hem, eerbiedig hem in naam van de kunst. Pax Intransigentibus, vrede aan wie hier binnentreedt". Burgemeester Staes antwoordde: "... Die schat die u zo dierbaar is geweest en die u mevrouw, samen met mijnheer Camille Ameye hebt opgebouwd en ons nu komt af te staan, zullen wij eerbiedig, in zijn huidige vorm bewaren. We danken u omdat u op heden Izegem een stadhuis bezorgt. Een stadhuis dat veel zal bijdragen om onze stad te doen stijgen in waardigheid. Uw edel gebaar

willen we vereeuwigen voor het nageslacht. Daartoe zullen we een plaat aanbrenge, in de ingang, waarop iedereen die het stadhuis binnenkomt zal kunnen lezen: Dit stadhuis is aan de stad Izegem op 30 mei 1923 afgestaan geweest door de familie Ameye-Dobbelaere".

Deze laatste belofte, die ook al in de optie werd aangestipt, werd uiteindelijk vervuld op 14 sept. 1984...

h. De geschiedenis van Pax Intransitus en van het doen en laten van de bewoners zou in grote mate kunnen worden samengesteld aan de hand van agenda's, kalenderplaten en memorandumboeken die alle samen als het ware een familie-dagboek vormen -bijgehouden door Mevr. Ameye en later door Cecile- over een tijdsperiode van bijna driekwart eeuw. Uit die hoeveelheid zijn twee voorbeelden tentoongesteld: een kalender uit 1893 waaruit o.a. blijkt dat de familie geregeld concerten bijwoont (Parijs, Dusseldorf, Gent, Kortrijk, Ingelmunster...). Op 22 oktober staat vermeld: "*Représentation Meilief 1re musique de Benoit photographie au jardin du groupe des acteurs auteurs et musiciens visite de Benoit*". En op 27 december: "*diner Peter Benoit ici*". Benevens deze kalender is nog een ongerept voorbeeld tentoongesteld van een memorandum uit 1904, speciaal gedrukt voor Pax Intransitus. Het embleem van het huis staat op ieder blad, de zondagen zijn in een ander kleur en bij het begin van elke maand is een bladzijde met een gedicht van Jules Sabbe en een illustratiebladzijde met een zicht uit Brugge. Op het karton staat weer huize Pax Intransitus en de naam Coecilia Ameye gedrukt.

(Louis Ameye, Ronse)

41. De muziekinstrumenten in gebruik bij de familie Ameye, nu nog in het bezit van Louis Ameye, Ronse:
 - a. Viool, met (te betwijfelen) etiket: Antonius Stradivarius Cremonensis faciebat anno 1721.
 - b. Altviool van Roger Ameye (zonder etiket).
 - c. Cello van Daniël Ameye (zonder etiket).
 - d. Harp, Sebastian Erard, Harp and Pianoforte maker in ordinary to her Majesty and the Royal Family, London. Het instrument waarop Cecile gewoonlijk speelde en waarop "*Weest Gelukkig*" van Benoit en een aantal komposities van Brengier werden gecreëerd.
De collectie bevatte nog een kinderviool, een viool, en de harp van Jane Ameye. Al deze instrumenten zijn nu nog bij nakomelingen bewaard gebleven.
42. Enkele brieven van Benoit gericht aan de familie Ameye. In totaal zijn nog 23 brieven, meestal met de omslag, bewaard. Daaruit enkele alinea's: "... Ik ben verlangend om Ue alsmede den maestro Edel Heer Ameye terug te zien..." (28-2-1894)
"... Toen uw lieve afgezant mij het goede Iseghemsch woord aanbracht, bereide ik mij tot een kleine briefwisseling aan Ue gericht om u mijnen dank uit te drukken voor de belangstelling van welke ik van uvent'wege voortdurend het voorwerp ben. Ik ben u daarvoor zeer erkentelijk en stel mij ter uwer beschikking den zaterdag 1 juni, aankomst tegen de middag volgens gewoonte..." (19-5-1895)
"... Ik besluit mijn schrijven last not least met de uitdrukking mijner hartelijke dankbetuiging voor datgene wat Ue op ons vlaamsch kunstgebied tot zijn recht doet komen, alsmede voor de menigvuldige bewijzen van hooggeschatte sympathie en vriendschap met welke ik in uw dichterlijk leven tot heden

bejegend ben geweest. Moge alles tot een band zich strengelen en kunst in hare verhevenste verzuchtingen in Iseghem voldoening bekomen..." (29-8-1895)

"... Uit der oogen, niet uit het hart, is bij u logica zooals bij mij, met dit onderscheid nochtans dat de vriendschappelijke bewijzen van uwe geëerde zijde, veel menigvuldiger zijn dan van mijn bescheiden zijde. Daarvoor druk ik u allen mijne bijzondere dankbetuiging uit, verzekerd dat indien ik het heel natuurlijk vind dat verheven geesten en harten uitbundiger toegevend zijn dan andere geesten en harten welke zij haast het recht zouden hebben niet zoo hoog op prijs te stellen, ik het niet begrijpen zou dat mijne vrienden in Pax Intransigentibus het aldus zouden verstaan en begrijpen. Alzoo, hierover ben ik gerust gesteld en berust mij in diegene welke mij toegenegen zijn..."

(15-12-96)

(Louis Ameye, Ronse)

911 / 313

POL DE COENE EN BENOIT

Staande: Pol De Coene-Jules Van Wtberghe-Peter Benoit-Jules Demeester-Georges Van Wtberghe-Leon Billiau-Nestor Rosiers-?-Jules De Coene-Camiel Mulier.

Zittend: Marguerite Hauwel (Kortrijk), vriendin van Blanche De Coene-?-Blanche De Coene-Julie Mortier=Mevr. Decoene-?-?.

Jan 23

Levensbericht
M. de Coene

ZILVEREN BRUILOFT
 van Mijnheer en Mevrouw
DE COENE-MORTIER
 Iseghem 5 September
 1897
 M U Z I E K
 van W O O R D E N
 van P E T E R B E N O I T J u l i u s S A B B E
 HW

Bijvoegsel aan "KUNST", Maart 1898.

DE VRIENDENSCHAAR.

43. a. Polydor De Coene (1851-1926).

Pol De Coene is één van de grondleggers van de Izegemse schoennijverheid, bijzonder van de gemechaniseerde industrie. Hij richtte in 1888 in Antwerpen een fabriek op en kwam daar in contact met Benoit. In 1901 stichtte hij te Izegem de "*Peter Benoit Kring Fanfare*". (Archief Ten Mandere)

b. Benoit en het bestuur van de Gretrykring ten huize van Pol De Coene. Deze prachtige foto dateert meer dan waarschijnlijk uit de zomermaanden 1893 toen Benoit in Izegem was voor de besprekingen met de Gretrykring voor het uitvoeren van Het Meilief. (Benoitmuseum, Harelbeke)

c. Benoit maakte voor de familie De Coene twee composities, telkens op tekst van Sabbe. Eerst een "*Zilveren Bruiloftslied*" voor het paar Pol De Coene-Mortier, gevierd op 5 sept. 1897. In maart 1898 werd deze partituur gepubliceerd als bijvoegsel bij het tijdschrift "*Kunst*". Naast een exemplaar van deze uitgave (met opschrift "*Aandenken. P. De Coene-Mortier*") is ook een copie van het handschrift bewaard gebleven.

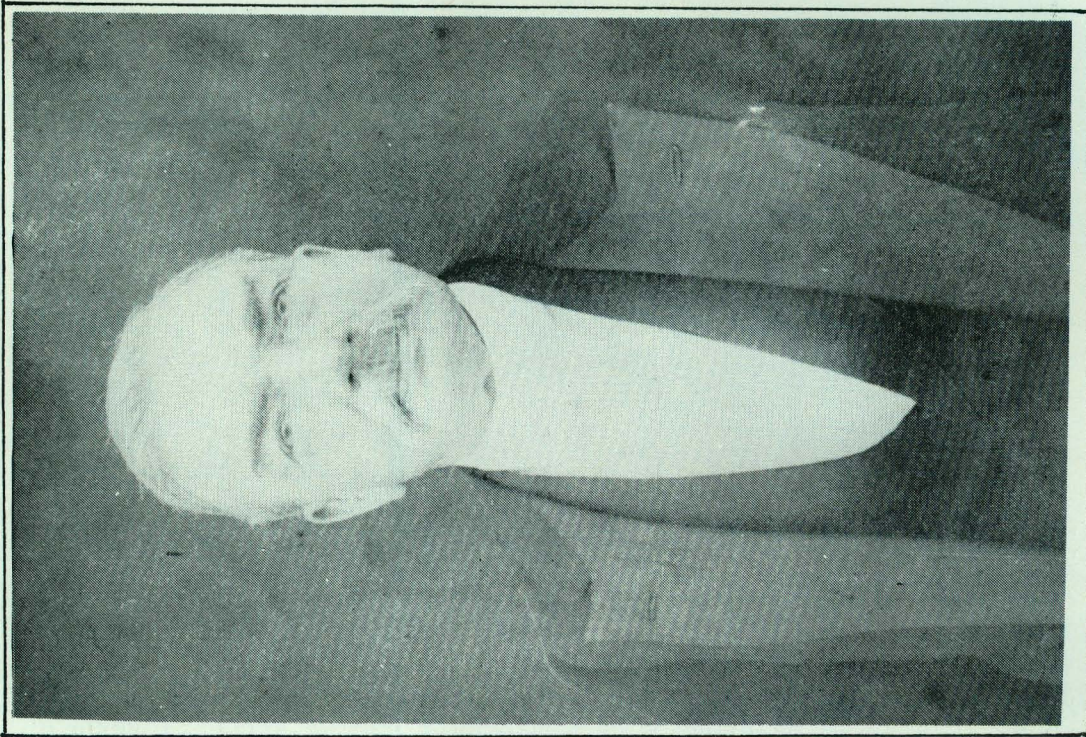
(Conservatorium Antwerpen)

d. Een tweede blijk van genegenheid gaf Benoit met het lied "*Aan Blanca*" voor het huwelijk van dochter Blanche De Coene in 1898. Blanche dirigeerde in 1895 de uitvoering van "*De Wereld in*" te Izegem en wordt bij die gelegenheid in de pers een leerlinge van Benoit genoemd.

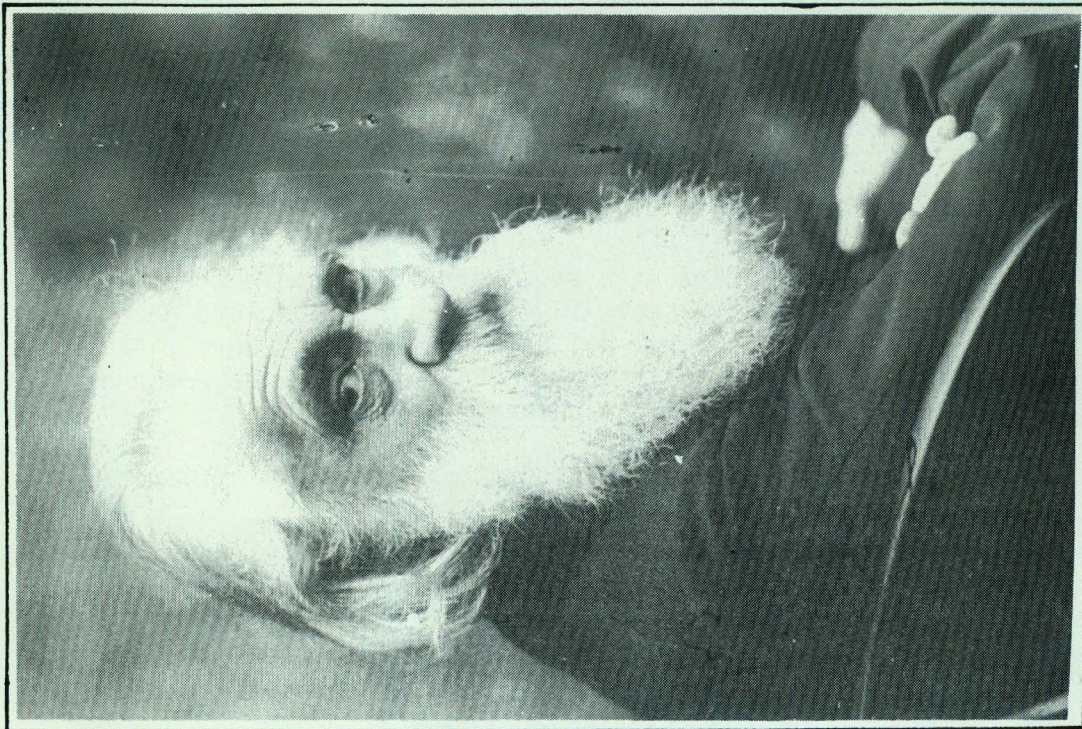
(Hendrik Willaert, Ruislede)

e. Huldegedicht "*Aan de Gretrykring en zijnen Eerevoorzitter Julius Van Wtberghe op het feest der tiende verjaring. 12 november 1900*". Gedicht (23 strofen!) van Rachel De Coene waarin Van Wtberghe en Benoit hulde gebracht worden. (Archief Ten Mandere)

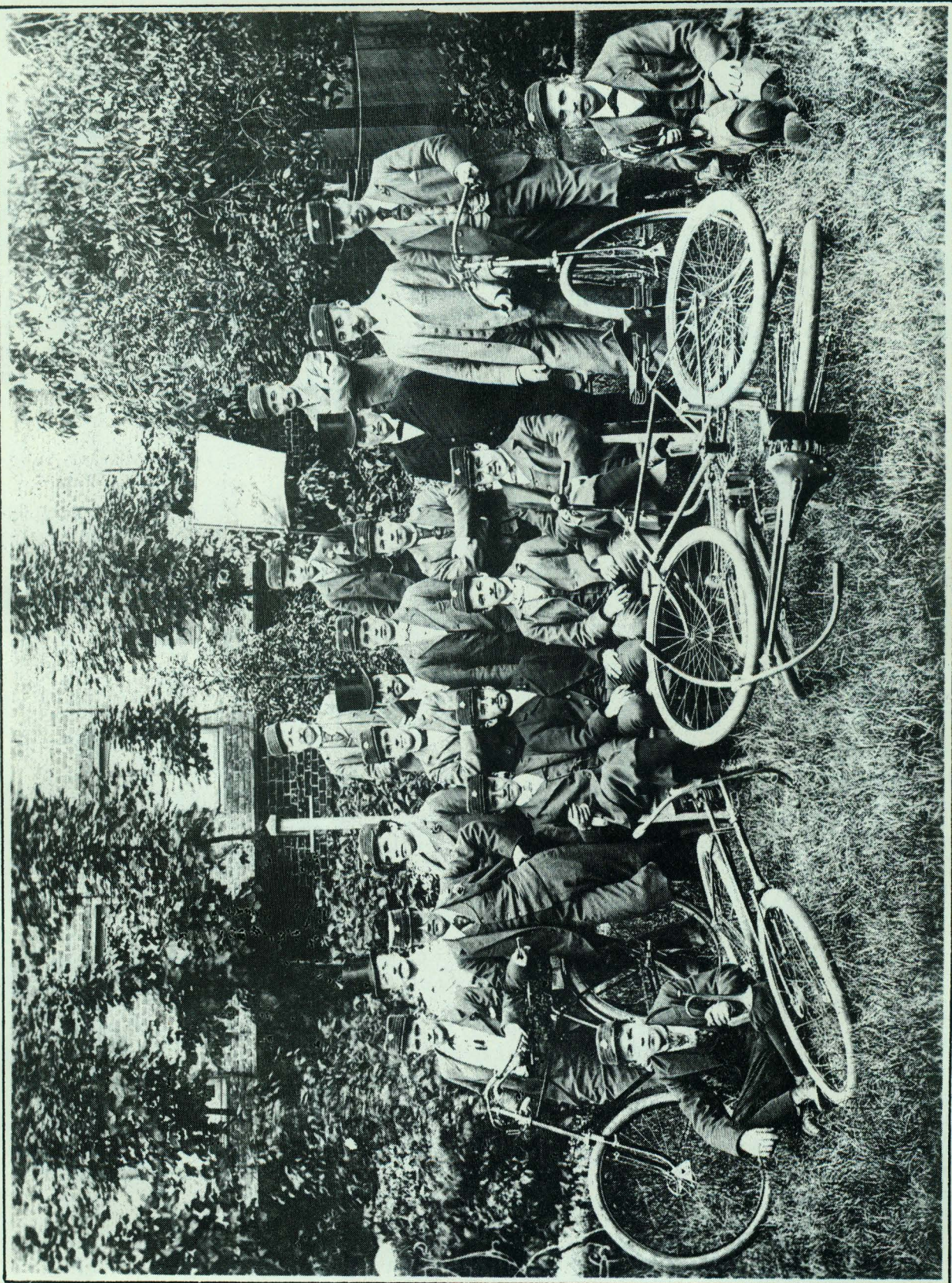
Cat. 45a.

Cat. 47a.

44. a. Jules Demeester (1849-1914).
 Jules Demeester was een actief man. Vooreerst als borstelfabrikant, waarbij hij o.a. verschillende jaren ondervoorzitter was van de "Bond der Borstelnijverheid". Hij was ook ondervoorzitter van "De Broederliefde" het liberaal steunfonds voor sociale bijstand. Maar vooral in het verenigingsleven speelde hij een grote rol. Zo was hij lid, of bestuurslid of medestichter van de toneelmaatschappijen "Mijn land vooral" en "Rhetorica" en van het "Letterkundig Genootschap". Op muzikaal gebied was hij actief in de "Cercle Musical" en het "Crombez Zanggenootschap". Al deze activiteiten vonden uiteindelijk hun bekroning in "De Gretrykring" waarvan hij van 1890 tot zijn dood in 1914 regisseur was. Voor die kring schreef hij verschillende toneelstukken waarvan Het Meilief op muziek werd gezet door Benoit. (Archief Ten Mandere)
- b. Affiche voor een uitvoering van Fina en van Het Telegram, twee toneelwerken van Jules Demeester. Fina is gebaseerd op de visserslegende "Roeschaard", en werd door Demeester geschreven naar aanwijzingen van Sabbe en van Benoit die er een opvolging voor Het Meilief in zag. Benoit heeft het stuk nooit afgewerkt en de uiteindelijke muziek is van Theo de la Rivière. "Het Telegram" werd van begeleidende muziek voorzien door G. Callebert-Reynaert (Roeselare).
 (Archief Ten Mandere)
- c. Kopie van een "Spinlied uit het lyrisch drama De Roeschaard" tekst Jules Demeester, muziek Jan Blockx, gedateerd juni 1904.
 (origineel in universiteitsbibliotheek, Gent)
- d. Tekstboek van "De Koningsschutter" eveneens op muziek van Theo de la Rivière en verschillende keren opgevoerd door de Gretrykring. Het werk was "Den ieverigen en geëerden ondervoorzitter van den Gretrykring te Iseghem Mijnheer Jules De Clercq uit hoogachting en vriendschap opgedragen".
 (Louis Ameye, Ronse)
- e. "Transvaalsch Krijgslied", tekst Julius Demeester, muziek Peter Benoit, 1899. Partituur gepubliceerd in 1901.
 (Hendrik Willaert, Ruiselede)
- f. Brochure (4 blz.) met de tekst van de "Huldezang" ter ere van Valère Vandenbogaerde bij zijn aanstelling als burgemeester van Izegem op 8 aug. 1900, tekst van Jules Demeester, muziek Peter Benoit.
 (Slossefonds XV, 17)
- g. Voorbeeld van de gelegenheidsverzen waarin Jules Demeester zich vrij productief toonde: "Gedicht voorgedragen op het feest van Peter Benoit's Kring Fanfaren, te Iseghem den 28 december 1902 ten voordeele der behoeftigen".
 (Louis Ameye, Ronse)
45. a. Emiel Neiryndck (1839-1916).
 Ook Emiel Neiryndck speelde een rol zowel in het industriële als het culturele leven. Hij lag aan de basis van de uitbouw van een bloeiend familiebedrijf in de textielsector in het naburige Lendeledede. In Izegem was hij medestichter van het letterkundig genootschap "Voor taal verenigd". Hij las de wereldliteratuur in het latijn, frans, engels, Duits en Italiaans en schreef talrijke gelegenheidsgedichten. Op 1906 werden deze gedichten gepubliceerd in de bundel "Ernst en Vreugde", heruitgegeven met uitvoerige inleiding in 1964. Op latere leeftijd werd hij lid van de Izegemse Kunstkring "Albrecht Rodenbachsvrienden".
- b. Handschrift en eerste uitgave van het gedicht "Aan Benoit" door Emiel

PETER BENOLT.

1862

Neiryneck gedicht en door Cecile Ameye voorgedragen op 18 aug. 1895 naar aanleiding van Benoits verjaardag, gevierd ten huize van Camille Ameye.

(Louis Ameye, Ronse)

c. "Het lied der Iseghemse Schoenmakersgilde", tekst Emiel Neiryneck, muziek Peter Benoit. Handschrift (niet van Benoit) met als onderschrift "Door dichter en componist hartelijk opgedragen aan de schoenmakersgilde der Stad Iseghem. Antwerpen-Ingelmunster 16 juli 1895".

(Conservatorium, Antwerpen)

d. "Iseghems Wielrijderslied", tekst Emiel Neiryneck, muziek Peter Benoit. Origineel handschrift van Benoit "Mijnen Edelen Jongen Vriend Michel Ameye van Iseghem hartelijk opgedragen. Iseghem 29 dec. 1896". Dit lied was het clublied van de "Iseghemse Wielersclub Vrij ende Blij".

(Louis Ameye, Ronse)

e. Foto van de wielersclub "Vrij ende Blij". Deze vereniging, samengesteld uit zonen van de Izegemse burgerij was actief rond de eeuwwisseling. Zij bezaten enkele fietsen, een vlag, een paar bugels, en een clublied geschreven door Benoit!

(Archief Ten Mandere)

f. Programma voor een Huldezitting ter ere van Emiel Neiryneck georganiseerd door de "Kunstkring Albrecht Rodenbachsvrienden" in nov. 1913. De voorzitter van deze kring, Daniël Ameye speelde er cello in een Trio van Beethoven, en verder werd in het muzikaal gedeelte ook "Mijn Moederspraak" van Benoit uitgevoerd, gezongen door Edgard Van de Moortele.

(Louis Ameye, Ronse)

46. Benoit schonk aan verschillende leden van de Gretrykring een foto met opdracht.

a. Benoit, foto J. Franck 1893.

"Peter Benoit de komponist van het Meilief aan zijne kunstbroeder Camille Mulier -Natus- en de Weledele Mevrouw Mulier. Iseghem februari 1896".

Camille Mulier (1854-1931) was penningmeester van de Gretrykring en vertolkte in Het Meilief de komische rol van Natus, de boerenknecht. Zijn dochter Madeleine (1885-1970) vertelde dat zij als klein meisje voor Benoit op de piano speelde, waarna Benoit haar handjes kuste en zei "Die handjes zullen nog van zich doen spreken...".

(A. Lenaerts-Vanderhaeghen, Gent-brugge)

b. Benoit, Foto J. Franck 1893.

"Edel Heer en Edele Mevrouw Hector Vangheenberghe vriendschappelijk aangeboden. Herinnering aan de opvoering (eerste) van het Meilief te Iseghem. Peter Benoit Iseghem (Antwerpen) 22 oktober 1893". Hector Vangheenberghe was actief spelend lid van de Gretrykring.

(Leon Vangheenberghe, Izegem)

c. Benoit, gravure van Florimond Van Loo, 1892.

Afkomstig van Albert Huysentruyt, violist in de Gretrykring.

(Marcel Deblauwe, Izegem)

47. a. Edward Keurvels (1853-1916).

Keurvels was als privé-secretaris en als dirigent de belangrijkste medewerker van Benoit. Hij was o.a. medestichter en eerste dirigent van het Nederlands Lyrisch Toneel, van de Koninklijke Vlaamse Opera en van de Dierentuinconcerten. Hij speelde een grote rol bij de organisatie van het conservatorium in Antwerpen en was in 1902 medestichter van het Benoitfonds. Als komponist liet hij o.a. kamermuziek en mooie liederen na. In Izegem dirigeerde hij de uitvoeringen van Het Meilief, zowel bij de creatie in 1893 als bij de herneming in 1894.

(Hendrik Willaert, Ruiselede)

b. Brieven van Edward Keurvels aan de familie Ameye. Na zijn verblijf in Izegem naar aanleiding van Het Meilief bleef Keurvels in correspondentie met Mevr. en Cecile Ameye. Deze brieven bevatten o.a. vragen en afspraken om de medewerking van de zusters Ameye als harpiste bij concerten onder zijn leiding, bespreking van de plannen nopens de organisatie van het Benoitfonds, een nieuwjaarsgedicht, een zeer lange brief omtrent een inventaris van Benoits manuscripten, enz... Enkele citaten: "... Gaarne zou ik aan de uitvoering al den mogelijke luister bijzetten, ten eerste uit liefde tot den dierbare doode die mijn meester was, ten tweede uit eerbied voor het grootsche werk zelf. Bij ondervinding ken ik uwe gevoelens genoeg om verzekerd te zijn dat die beide redens ook bij u hunne volle kracht en geldigheid bezitten, en dat door uzelf al het mogelijke zou worden gedaan om het doel dat ik beoog te verwezenlijken. Daarom durf ik tot u komen met dit stout verzoek: zou door u niet kunnen toegelaten worden, dat Mejuffer uwe dochter Cecile ons met haar talent als harpiste bij die uitvoering ter zijde stond?... In dezelfde zin was ik ook zoo vrij te schrijven aan uwe ander dochter Mevrouw Van de Moortele-Ameye... Ik durf hopen dat zij ook ditmaal toestemmen zal en dat mejuffer Cecile het edelmoedig voorbeeld harer zuster volgen zal..." (over uitvoering Lucifer, oct. 1901).

"... Daar we te Antwerpen menigmaal reeds mochten ondervinden (ook elders zal dit wel het geval zijn) dat er voor de Ameye's geene opofferingen te zwaar zijn waar het Benoit's verheerlijking geldt..." (over uitvoering Rijn, aug. 1904).

"... Ik hoop dat uwe lezing naar wensch gelukt is. Ik twijfel daaraan zelfs niet als ik bedenk hoezeer Benoit door de Ameyes gekend is en in herinnering wordt gehouden..." (na een voordracht door Cecile over Benoit, maart 1912).

"... zoo innige banden van gehechtheid en vereering brachten u en uwe naastbestaanden nader tot onzen meester, zoo geheel en gansch ging steeds het huis-Ameye op in het leven en streven van Benoit, zoo van de grondvesten tot de nok was (en is nog immer) Pax Intransigentibus doordrongen van de liefdevolle vergoeding des grooten Dichters, dat ik ondanks alles de reuzenschim van de heengegane voor mij zie oprijzen, telkens ik een uwer mag ontvangen..." (20-2-1914).

(Louis Ameye, Ronse)

c. Brief van Cecile Ameye aan Edward Keurvels, 21-2-1914.

Uit deze brief spreekt een intense dankbaarheid voor het niet hoog genoeg te schatten werk dat Keurvels had gedaan en nog deed ter ere van Benoit. Cecile Ameye stelt hier voor dat zij, zoals Keurvels de gedachtenis aan Benoit blijft levendig houden, de herinnering aan Keurvels zou willen levendig houden. Daartoe wil ze een boek schrijven over Keurvels en zijn inzet voor de Vlaamse muziek: "... Meester, wil mij de herinneringen aan het glorierijk verleden toevertrouwen omdat ik ze met liefde en geduld zou boeken tot de leering van onze kunst... Laat mij uw levensbeschrijver zijn, vertel mij wat ik weten moet van uw heldenstrijd... Ik wil geen In Memoriam over u schrijven, maar wel een levend boek waarvan gij de verhalen zijt en ik de trouwe pen..."

(Louis Ameye, Ronse)

d. Ontvangstbewijs voor de som van 100 fr. vanwege Ameye-Dobbelaere aan het Peter Benoitfonds, 15 oct. 1902. Toen Keurvels (met o.a. Geert Van den Berghe, Michel D'Hoëst, e.a.) op 17 augustus 1902 het Benoitfonds stichtte, vond hij in de familie Ameye een van de mildste ondersteuners.

(Louis Ameye, Ronse)

48. a. Ernest Brengier (1873-1940).

Deze componist, afkomstig uit Oost-Rozebeke, werd na schitterende studies aan het conservatorium in Gent, leerling en weldra vriend van Benoit. Hij was o.a. ook bevriend met Jozef Lootens en Cyriel Verschaeve. Via Benoit kwam hij in contact met de familie Ameye. Volgens de getuigenis van Cecile Ameye in "De Radioweek" van 3-7-1949 gebeurde dit bij de uitvoering van "De Wereld in" in 1895 in huize-Ameye. Benoit stelde hem toen voor met deze woorden: *"Hier heb ik mijnen jongen vriend meegebracht, ik vertrouw hem u in vriendschap toe, later zal hij als toondichter hoger staan dan ik, want er zit iets in hem van wondere betekenis"*. (Hendrik Willaert, Ruiselede)

b. Partituur van "Harpzang" en van "Mijn Siegfried", twee liederen van Ernest Brengier op gedichten van Cecile Ameye. Harpzang is *"Door beide schrijvers in dankbaar aandenken opgedragen aan grooten Meester en vriend Peter Benoit, Vlaanderens grooten Harpenaar"*. Siegfried is *"Door den toondichter hoogachtend en eerbiedig opgedragen aan de familie Ameye-Dobbelaere, schrandere en vaderlandlievende beschermers der eigen kunst in Vlaanderen"*.

Beide liederen dateren uit 1902 en werden datzelfde jaar gecreëerd op het Letterkundig Congres in Kortrijk met Cecile Ameye als harpiste. Nog datzelfde jaar schreef Brengier het lyrisch zangspel "Grietje" dat in Izegem werd opgevoerd door de Gretrykring (zie nr. 6.e).

In 1905 vulde Brengier zijn lange opuslijst aan met een grootse opera "Gudrun". Daarmee brak echter zijn gezondheid en leed hij tot zijn dood aan toenemende zenuwziekte. Toen uiteindelijk in 1935 "Gudrun" werd gecreëerd in de opera in Gent zijn in de lange lijst steungevers verschillende Izegemnaren te vinden: Cecile Ameye, Adhemar Van de Moortele, Jules en Octave Sintobin, Karel Gilles de Pélichy, Leon De Clercq, Marcel en Georges Van Wtberghe. Cecile Ameye heeft nog verschillende artikelen aan hem gewijd en door haar bemiddeling werd Gudrun door het NIR (Br) uitgezonden. (Louis Ameye, Ronse)

DOOD VAN BENOIT

49. a. Benoit op zijn sterfbed, reproductie van het schilderij van Jan Neervoort.
(origineel in Benoitmuseum, Harelbeke)
- b. Bronzen copie van het dodenmasker, gemaakt door de Brugse beeldhouwer Gustave Pickery, in opdracht van Mevr. Ameye. (Benoitmuseum, Harelbeke)
- c. Afgietsel van de hand van Benoit, eveneens door Pickery gemaakt bij het sterfbed op verzoek van Mevr. Ameye. (Louis Ameye, Ronse)
- d. Factuur van Gustave Pickery, o.a. voor twee exemplaren van het dodenmasker en vier van de hand. (Louis Ameye, Ronse)
- e. Doodsbrief van Benoit.
Tussen de namen die van Alphonse Baeyens, zijn natuurlijke zoon.
(Benoitmuseum, Harelbeke)
- f. Benoit op zijn sterfbed, potloodschetsje door Cecile Ameye. Op de kaft van dit kleine schetsboekje staat nog een tekening van Benoits profiel.
(Louis Ameye, Ronse)
- g. Bundel kranteknipsels, door de Ameyes verzameld "*In Memoriam Benoit*". Deze bundel bevat artikelen uit Le Patriote, Le Messager de Bruxelles, Het Burgerwelzijn, Le Soir, La Chronique, La Gazette, Le XXe siècle, La Réforme, Le Figaro, Le Matin, De Vlaamsche Gazet, La Bien Public, Gazet van Kortrijk, L'Opinion, Le Petit Belge, L'Etoile, Het Nieuws van den Dag, La Métropole, L'Indépendance, Het Volksbelang, Het Handelsblad, De Brugsche Beiaard, De Nieuwe Gazet, Het Laatste Nieuws... alle omtrent de laatste dagen en de begrafenisplechtigheid van Benoit.
(Louis Ameye, Ronse)

102/324

ZITTEND OP DE GROND : Jozef CANNIERE - Florent DECROIX - VANDEPUTTE - BLONDEEL (?) - Louis BOURGEOIS,
tamboer - Marcel CORTEVILLE, tamboer - VIERSTRAETE, tamboer - - Alfons BOURGEOIS.

ZITTEND : Florent BOURGEOIS - Romain DEPOORTER, dirigent, postmeester van Izegem - Hector VANGHEENBERGHE - Paul
DECOENE - Theofiel DECOCQ - Valère DRIESENS - Frederic DEBLAUWE.

1ste RIJ STAANDE : - - DECOENE - LAHURE - Jean PELTOT - ROSIERS - Eugene VIERSTRAETE -
..... - ANNE - - Gustaaf DEMEY - - DECOENE - - - -
..... DEMUYNCK - Gust VERHELLE, grote trom.

2de RIJ STAANDE : - - Rene BOSSIER - - Frans DEMEESTER - Kamiel CATRY - Cyriel DEPREITERE, vaan-
drig - - - - - - - Victor DEMUYNCK - Charles DEBLAUWE.

103/325

BENOITVRIENDEN

3de rij: ?-Alex Verbrugge-Roger Ameye-Henri Bossier-Marcel Corteville?-Camille Catry-René Bossier-Camille Christiaens-Jos. Vanantwerpen-Maurice Brabant-Joris Vandeputte-Jos Verhamme-Gustaaf Mannes-Jozef Huysentruyt.

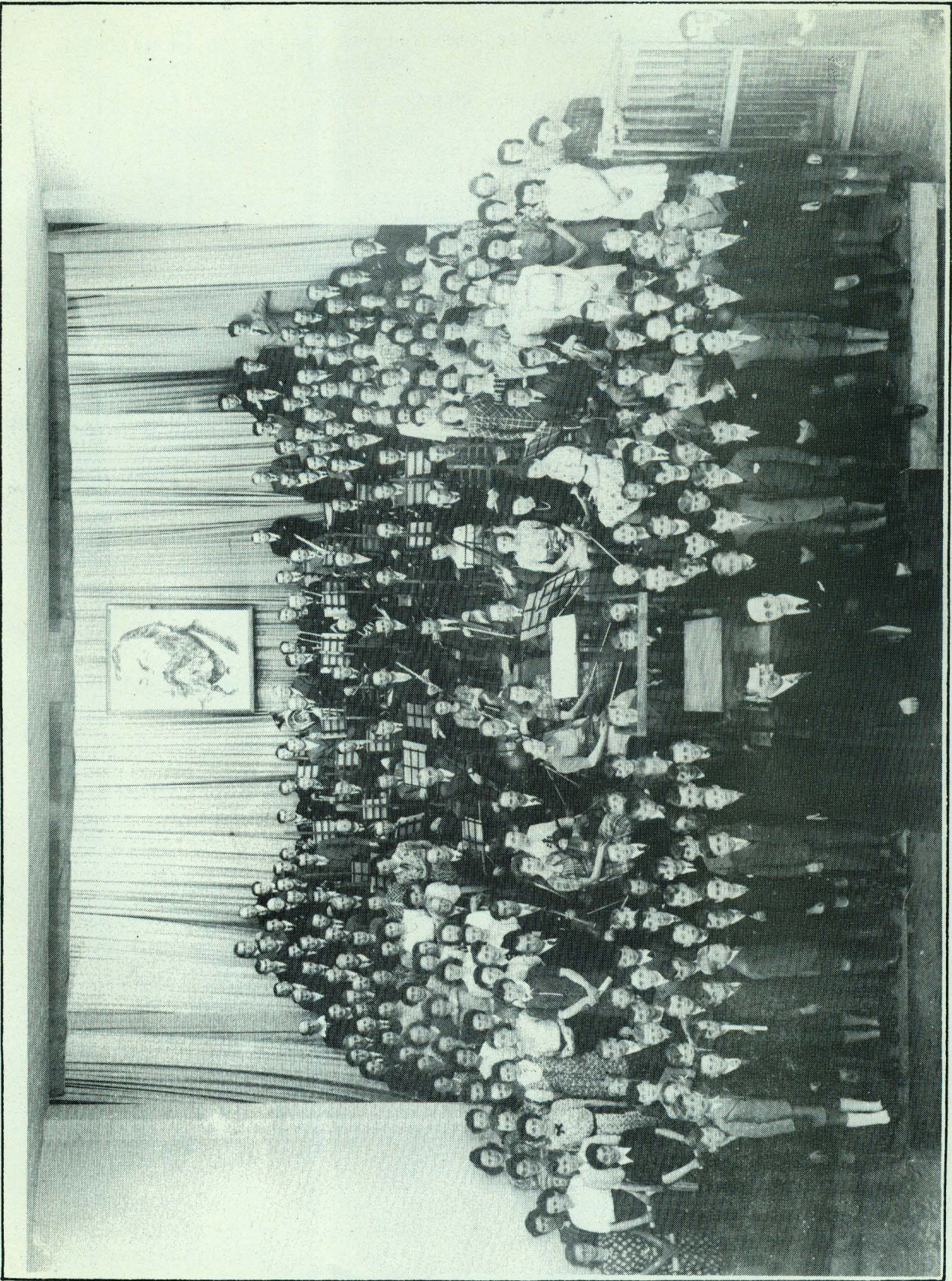
2de rij: René Defoort-Robert Deldycke-Etienne Messiaen?-Florent Clement-Camille Ameye (dirigent)-Edgard Vandemoortele-René Schouppé-René Brabant-Louis Colpaert-Daniël Ameye-Camiel Mulier.

1ste rij: Albert Huysentruyt-Hendrik Depoortere-Maurice Vandendriessche-Paul Vermeulen-Jeanne Holvoet?-Cecile Ameye-Coralie Delberghe-Alice Vermeulen-Paula Declercq-Clara Verhamme.

Zittend: Palmyre Neiryck-Yvonne Paret-Gertrude Brabant-Isabelle Delberghe-Germaine Godefroid-Martha Schouppé-Marguerite Godefroid?-Alice Paret-Adrienne Holvoet-Madeleine Paret.

VERDERE BENOIT-WEERKLANK IN IZEGEM

50. a. De "*Peter Benoit's Kring-Fanfaren*".
Deze fanfare werd gesticht en gefinancierd door Polydor De Coene en werd de eerste jaren geleid door Romain De Poorter. Tot het bestuur behoorden verschillende leden van de Gretrykring: Hector Vangheenberghé, Emiel Bekaert, René Bossier, Florent Bourgeois... De vereniging trad in Izegem op in verschillende concerten met liefdadigheidsdoeleinden en is terug te vinden in allerlei stoe-ten en plechtigheden. In 1906 werden ze gelauwerd op een wedstrijd in Parijs waar ze de eerste prijs behaalden met gelukwensen van de jury. In de jaren 20 werd de vereniging ontbonden. (Archief Ten Mandere)
- b. Affiche voor de inhuldiging op 8 juni 1902 van het vaandel van de Peter Benoit's Kring-Fanfaren. (Archief Ten Mandere)
- c. Verslag van de plechtigheid bij de inhuldiging van deze vlag. (Slossefonds XVI, 41)
51. a. Gelegenheidsgroep, soms genoemd "*Benoit-vrienden*" onder leiding van Camille Ameye. De foto is waarschijnlijk genomen bij de uitvoering in de zaal Flandria van "*Iphigénie en Tauride*" van Gluck en "*Polyeucte*" van Donizetti op 25 dec. 1912 ten voordele van de "*Polykliniek*" (zie nr. 19). (Archief Ten Mandere)
- b. Programma van een concert door deze groep op 23 april 1911. (Archief Ten Mandere)

- c. Verslag uit de "Gazette van Iseghem" van een concert op 14 mei 1912.
(Archief Ten Mandere)
- d. Programma en tekstboekje van het concert op 25 dec. 1912 (zie nr. 51a).
(Louis Ameye, Ronse)
52. Enkele exemplaren uit de grote stapel Benoit-partituren, uitgegeven door het Benoitfonds die integraal werd aangekocht door het Stadsbestuur van Izegem. Toen stadsgenoot Frans Brouw, die in Izegem nog Benoits pianoconcerto heeft uitgevoerd, laureaat werd van de Koningin Elisabeth-wedstrijd werd hem door het Stadsbestuur een deel van deze partituur geschonken.
(Stadsarchief Izegem)
53. a. Verslagboek van de "Koor- en Orkestvereniging Peter Benoit-Kring". Deze kring was na een aanloopperiode sinds de stichting in 1923 vooral zeer actief vanaf 1929 tot zowat 1960. In die periode werden tal van Benoitwerken uitgevoerd onder verschillende dirigenten: Azer Moenaert, Daniël Parret, John Craeynest en Herman Roelstraete. De lijst omvat vooral verschillende uitvoeringen van de Rubenscantate (in Izegem in 1934, 1941, 1942, 1951; in Nieuwpoort in 1934; in Roeselare in 1942), verder nog "De Genius des vaderlands" (1935), het Pianoconcerto (1951) en "De Leie" (1954). Veel concerten bevatten ook fragmenten uit Benoits werk: Charlotte Corday (1929), Lucifer (1936), Drama Christi (1936) en De Pacificatie van Gent (1937, 1941, 1951).
(Marcel Deblauwe, Izegem)
- b. Foto en affiche van "De Rubenscantate" door de Peter Benoit Kring uitgevoerd op 11 november 1934 in Nieuwpoort.
- c. Foto van "De Rubenscantate" in 1942 in de feestzaal van het college.
- d. Affiche van "De Rubenscantate" in 1948 in de feestzaal van "De Gilde".
(Marcel Deblauwe, Izegem)
54. a. Foto en persverslagen van de uitvoering van Benoits "Drama Christi" door het Izegems Mannenkoor Scola Cantorum onder leiding van Herman Roelstraete op 22 maart 1967 in het Stedelijk Muziek auditorium in Izegem. Hetzelfde jaar voerde dit koor het werk op in het Festival van Vlaanderen in Kortrijk. Voor de kwaliteit van deze uitvoering werd Herman Roelstraete bekroond met de prijs van het Benoitfonds;
(Hendrik Willaert, Ruiselede)
- b. Programma en platenhoes van het oratorium "De Schelde". Op 15 juni 1969 werkte de Scola Cantorum mee aan de uitvoering van De Schelde in het Paleis voor Schone Kunsten in Brussel onder leiding van Leonce Gras. Dit concert werd uitgezonden op radio en TV. Achteraf werd van de opname door Eufoda-Davidsfonds een fonoplaat geperst.
(Hendrik Willaert, Ruiselede)
- c. Affiche, programma en foto's van een uitvoering op 3 april 1981 in Harelbeke door Scola Cantorum gedirigeerd door Patrick Peire. Met dit optreden besloot de Izegemse Scola op succesvolle wijze haar glorievol 25-jarig bestaan.
(Hendrik Willaert, Ruiselede)
55. In de grote "Benoit-jaren" 1934 (100 jaar na zijn geboorte) en 1951 (50 jaar na zijn dood) werd in de Izegemse Mandelbode ruime aandacht besteed aan Benoits leven en werk. In 1934 verschenen enkele bijdragen van de hand van Marcel Deblauwe. In 1951 werden twee volle bladzijden gewijd aan aspecten uit zijn biografie.
(Archief Ten Mandere)

TWEE NIET UITGEVOERDE PROJECTEN...

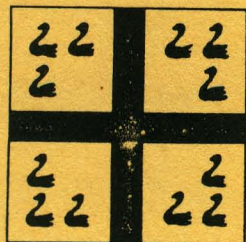
56. In opdracht van de familie Ameye ontwierp Gustave Pickery een monument ter nagedachtenis aan Benoit dat zou worden opgesteld aan de ingang voor Huize Nitterveld in Louise-Marie. Voortgaand op het bestek zou het een vrij groot gedenkteken worden, met drie treden (basis 2,75 op 1,55 m) waarop een sokkel met een kolom bekroond met een kapiteel. Op de kolom zou een bronzen bas-reliëf komen met een afbeelding van Benoit, en in de sokkel een aantal opschriften. Zonder kolom en bas-reliëf bedroeg het bestek reeds 2.000 fr. Het plan werd niet uitgevoerd.

(Louis Ameye, Ronse)

57. Voor de monumentale schoorsteen in Huize Nitterveld maakte Albert Dumont een zeer beeldrijk ontwerp. De schoorsteen zelf moest een allegorische voorstelling uitbeelden van "*Harpzang*" (tekst Cecile Ameye, muziek Ernest Brengier, opgedragen aan Benoit). Links en rechts van de schouw zouden 40 schilderijtjes komen, geïnspireerd op werk van Sabbe, Benoit, Gezelle, Streuvels, Teirlinck, en anderen. Uiteindelijk werd ook dit project niet uitgevoerd, maar alle schetsen daaromtrent van de hand van H. Kiewit de Jonge bleven bewaard in het familiearchief.

(Louis Ameye, Ronse)

Aangesloten bij het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde

70

TEN MANDERE VERSCHIJNT VIERMAAL PER JAAR.
XXIIIe jaargang • Aflevering 3 • Nr. 67 • November 1983.
T.M.-uitgave: Blauwhuisstraat 52, 8700 Izegem.